

သော အစာ၊ သောက်အပ်သော အရည် အစရှိသော ဝတ္ထုတို့နှင့်တကွသာလျှင် အတုံးလိုက် အခဲလိုက် ဖြစ်နေသော ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တို့၏ အပေါင်းအစု အတုံးအခဲအတိုင်းသာလျှင် စားမျိုးအပ်သည် ဖြစ်သော်သာ အာဟာရ ကိစ္စကို ပြုလုပ်နိုင်၏ဟု ဆိုလိုသည်။

မှန်ပေသည် - သောက်ထိုက်သော အရည်၊ လျက်ထိုက်သော လျက်ဖွယ် စသည်တို့သည်လည်း ပင်ကိုယ် သဘာဝ၏ အစွမ်းဖြင့် အလုတ်အလွေးတို့သည်သာ ဖြစ်ကုန်၏ဟု မှတ်ပါ။ တစ်နည်းအားဖြင့် ဆိုရသော် ယေဘုယျနည်း၏ အစွမ်းဖြင့်သာလျှင် “ထမင်းလုတ် စသည့် အလုတ်အလွေးကို ပြု၍ မျိုးအပ်သည်ဖြစ်သော်သာလျှင် အာဟာရကိစ္စကို ပြုလုပ်နိုင်၏”ဟု ဤသို့ ဖွင့်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ပါ။

(မူလဋီ-၃-၁၉၀။ အနုဋီ-၃-၂၅၈။)

တစ်နည်းကား - ထမင်းလုတ်စသည့် အလုတ်အလွေးကို ပြုလုပ်၍ စားမျိုးထိုက်သော အစာ ဟူသော တည်ရာ ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ကဗဠိကာရဟူသော ဤအမည်သည် ထို စတုသမုဋ္ဌာနိက-ဩဇာဟူသော အာဟာရ၏ အမည်တည်း။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၃-၃၇၇။)

အထက်ပါ ပဋ္ဌာနအဋ္ဌကထာ (၃၇၇)၌ ဖော်ပြထားသော - အန္ဓောဟရိတဗ္ဗဝတ္ထုက-အရ စားမျိုးထိုက်သော အစာဟူသော တည်ရာရှိသော ကံ-စိတ်-ဥတု-အာဟာရ အကြောင်းတရား (၄)ပါးကြောင့် ဖြစ်သော ရုပ်ကလာပ်တိုင်း၌ ပါဝင်သော စတုသမုဋ္ဌာနိက ဩဇာကို ကောက်ယူရာ၏။ ထို စတုသမုဋ္ဌာနိက ဩဇာဟူသော အာဟာရက အလုတ်အလွေးပြုအပ်သော အစာ၌ တည်သောကြောင့် တည်ရာဖြစ်သော အစာ၏ ကဗဠိကာရဟူသော အမည်ကို တည်တတ်သော စတုသမုဋ္ဌာနိက ဩဇာဟူသော အာဟာရ၌ တင်စား၍ စတုသမုဋ္ဌာနိက ဩဇာဟူသော အာဟာရကိုလည်း ဌာနူပစာရအားဖြင့် “ကဗဠိကာရ”ဟု ခေါ်နိုင်သည်။

အန္ဓောဟရိတဗ္ဗဝတ္ထုက

စတုသမုဋ္ဌာနိက ဩဇာသည် စားမျိုးထိုက်သော အစာဟူသော တည်ရာရှိ၏ ဟူသည်မှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။

ဥဒရိယံ ကရိသံ ပုဗ္ဗော မုတ္တန္တိ ကုမေသု စတုသု ဥတုသမုဋ္ဌာနေသု ဥတုသမုဋ္ဌာနဿေဝ ဩဇဋ္ဌမကဿ ဝသေန အဋ္ဌ အဋ္ဌ ရူပါနိ ပါကဋာ ဟောန္တိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၂၃။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာ၏ ဖွင့်ဆိုတော်မူချက်အရ သတ္တဝါတို့ စားမျိုးလိုက်သော အစာသစ်ဟူသည် ဥတု ခေါ်သည့် တေဇောဓာတ်ကြောင့် ဖြစ်သည့် ဥတုဇရုပ်ဋ္ဌမက ရုပ်တို့သာ ဖြစ်ကြ၏။ သပိတ် အိုးခွက် ပန်းကန် စသည်တို့၌ တည်ရှိနေခိုက်၌ပင်ဖြစ်စေ၊ အစာသစ် ကောဋ္ဌာသအဖြစ်ဖြင့် အစာအိမ်စသည့် ထိုထိုနေရာ၌ တည်ရှိခိုက်၌ပင်ဖြစ်စေ ခန္ဓာအိမ်အတွင်းသို့ မပျံ့နှံ့မီ အတွင်းဝယ် ဥတုဇရုပ်တို့သာ ဖြစ်ကြ၏။ ယင်း အစာသစ်၌ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို မြင်အောင် စိုက်ရူပါ။ ဤအပိုင်းတွင်ကား ဉာဏ်ထက်လာပြီ ဖြစ်၍ ရုပ်ကလာပ် အမှုန်များကိုသာ မကြာမီ တွေ့ရှိလာမည် ဖြစ်သည်။ ရုပ်ကလာပ်တစ်ခုတွင် တည်ရှိနေသော တေဇောဓာတ်က ရုပ်၏ ဌီကာလသို့ ရောက်ခိုက် နောက်ထပ် ရုပ်ကလာပ် အသစ်အသစ်ကို ဆင့်ကဲ ဆင့်ကဲ ဖြစ်စေ၏။ ဘုတ် အဆက်ဆက် ရိုက်ခတ်၍ ဖြစ်မှုဟု ဆရာမြတ်တို့ ဆိုရိုးပြုကြ၏။

ယင်း ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တို့၏ အပေါင်းအစု အတုံးအခဲဟူသော ကဗဠိကာရအာဟာရကို သတ္တဝါတို့ စားမျိုးလိုက်သောအခါ ခံတွင်း လည်ချောင်း အစာသစ်အိမ် အူစသော ထိုထိုဌာနသို့ ရောက်ရှိသွား၏။ ခန္ဓာအိမ် အတွင်းသို့ မပျံ့နှံ့မီ အစာသစ်ကောဋ္ဌာသ အဖြစ်ဖြင့် တည်ခိုက် ဥတုဇရုပ်တို့သာ ဖြစ်ကြသေး၏။ ယင်း ဥတုဇရုပ်ဋ္ဌမကရုပ်ကလာပ်တိုင်းတွင် ပါဝင်သော ဩဇာသည် - ဥပါနိဏ္ဍံ ကမ္မဇရူပံ ပန္နယံ လဘိတွာ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-

ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

၂၅၁) - ဟူသော အဋ္ဌကထာ၏ မိန့်ဆိုချက်အရ အစာအိမ်ဝန်းကျင်စသည့် ထိုထို ဌာနဝန်းကျင်တွင် အတိတ်က ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော ကံ၏ စွမ်းဟုန်ကြောင့် ရုပ်သန္တတိအစဉ်အားဖြင့် ရှေးနှင့်နောက် ဆက်စပ်လျက် အဆက် မပြတ် ဖြစ်ပေါ်နေကြသော ဇီဝိတလျှင် (၉)ခုမြောက်ရှိသော ဇီဝိတနဝက ရုပ်ကလာပ်တို့တွင် ပါဝင်သော တေဇောဓာတ် (= ကမ္မဇဝမ်းမီး)၏ သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင် လွန်ကဲနေသော မဟာဘုတ်ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးဟူသော ကမ္မဇရုပ်၏ အားပေးထောက်ပံ့မှု အကူအညီကို ရရှိသောအခါ သြဇာလျှင် (၈)ခုမြောက် ရှိသော သြဇဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ် အသစ်အသစ်ကို ဖြစ်စေပြန်၏။ မူလ စားမျိုလိုက်သော ကဗဠိကာရအာဟာရတွင် ပါဝင်သော သြဇာကြောင့် (ကမ္မဇဝမ်းမီး၏ အားပေးထောက်ပံ့မှုဖြင့်) ဖြစ်ပေါ်လာရသောကြောင့် အာဟာရဇ သြဇဋ္ဌမက ရုပ်ဟု ခေါ်ဆို၏။ ယင်း အာဟာရဇ သြဇဋ္ဌမကရုပ်တို့ကား မျက်စိ နား နှာ လျှာ ကိုယ် နှလုံး ဟူသော (၆)ဒွါရ လုံးသို့ ဘုတ်အဆက်ဆက် ရိုက်ခတ်လျက် ပျံ့နှံ့လျက် ဖြစ်နေကြ၏။ ယင်းအာဟာရဇ သြဇဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ် တို့တွင် ပါဝင်သော သြဇာ၏ အထောက်အပံ့ကို ရရှိသောအခါ -

- ၁။ ကမ္မဇရုပ်ကလာပ်တိုင်းတွင် ပါဝင်သော သြဇာ၊
- ၂။ စိတ္တဇရုပ်ကလာပ်တိုင်းတွင် ပါဝင်သော သြဇာ၊
- ၃။ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တိုင်းတွင် ပါဝင်သော သြဇာ၊
- ၄။ ရှေးရှေး အာဟာရဇရုပ်ကလာပ်တိုင်းတွင် ပါဝင်သော သြဇာ -

ဟူသော ဤ (၄)မျိုးသော စတုသမုဋ္ဌာနိကသြဇာ အသီးအသီးသည် သြဇာလျှင် (၈)ခုမြောက် ရှိသော သြဇဋ္ဌမကရုပ်ကလာပ် အသစ်အသစ်ကို ဖြစ်စေပြန်၏။ သို့အတွက် စတုသမုဋ္ဌာနိက သြဇာ၏ အာဟာရကိစ္စကို ပြုလုပ်ဆောင်ရွက်ရာ၌ (= အာဟာရဇရုပ်ကလာပ် အသစ်အသစ်ကို ဖြစ်စေရာ၌) ကဗဠိကာရအာဟာရဇ-သြဇာ ၏ အထောက်အပံ့ကို မှီရပေသည်။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာဆရာတော်က -

ကဗဠိ ကရိတွာ အဇ္ဈောဟရိတဗ္ဗဝတ္ထုကတ္တာ ဝါ ကဗဠိကာရောတိ နာမမေတံ တဿ။

(အဘိ-ဋ္ဌ-၃-၃၇၇။)

ထမင်းလုတ်စသည့် အလုတ်အလွေးကို ပြုလုပ်၍ စားမျိုလိုက်သော အစာဟူသော တည်ရာ ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ကဗဠိကာရဟူသော ဤအမည်သည် ထိုစတုသမုဋ္ဌာနိက-သြဇာဟူသော အာဟာရ၏ အမည် တည်း - ဟု ဖွင့်ဆိုထားပေသည်။

ကေဒိဝသံ ပရိဘုတ္တာဟာရော သတ္တာဟမ္ပိ ဥပတ္တမ္ဘတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၁။) = **တစ်နေ့၌ စားအပ်သော အာဟာရသည် ခုနစ်ရက်ပတ်လုံးသော်လည်း အားပေးထောက်ပံ့တတ်၏** - ဟု အဋ္ဌကထာ ဖွင့်ဆိုထားသော ကြောင့် ရှေးရှေး အာဟာရဇရုပ်ကလာပ်တွင် ပါဝင်သော သြဇာသည် နောက်နောက်သော အာဟာရဇ ရုပ် ကလာပ်တွင် ပါဝင်သော သြဇာ၏ အားပေးထောက်ပံ့မှု အကူအညီကို ရရှိသောအခါ အာဟာရဇ သြဇဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ် အသစ်အသစ်ကို ဖြစ်စေသည်။ သို့အတွက် အာဟာရဇသြဇာသည် အာဟာရဇရုပ်ကို တိုက်ရိုက် ဖြစ်စေတတ်သော ဇနကအကြောင်းတရားလည်း ဖြစ်၏။ အာဟာရဇရုပ် အသစ်အသစ် ဖြစ်ပေါ်လာရန် အားပေး ထောက်ပံ့တတ်သော ဥပတ္တမ္ဘက အကြောင်းတရားလည်း ဖြစ်၏ဟု မှတ်ပါ။ ထိုသို့ ဖြစ်ရာ၌ အာဟာရဇ ရုပ် ကလာပ် တစ်ခုအတွင်း၌ ပါဝင်တည်ရှိသော သြဇာတစ်ခုတည်းက ဇနကလည်း ဖြစ်၏။ ဥပတ္တမ္ဘကလည်း ဖြစ်၏ ဟု မဆိုလိုပါ။ ရှေးရှေးသော အာဟာရဇကလာပ် တစ်ခုအတွင်း၌ တည်ရှိသော သြဇာက ဇနကအကြောင်း တရားဖြစ်လျှင် နောက်နောက်သော အခြား အာဟာရဇကလာပ် တစ်ခုအတွင်း၌ တည်ရှိသော သြဇာက ဥပတ္တမ္ဘက ဖြစ်သည်ဟုသာ ဆိုလိုသည်။ သို့အတွက် ဇနကဖြစ်သော စတုသမုဋ္ဌာနိက သြဇာတွင်လည်း အာဟာ ရဇသြဇာ ပါဝင်၍ ဥပတ္တမ္ဘက ဖြစ်သော အကြောင်းဘက်တွင်လည်း အာဟာရဇသြဇာ ပါဝင်နေခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

ဤအထက်ပါ စကားအရပ်ရပ်တို့အရ အဇ္ဈတ္တိကသို့ ရောက်ရှိသော ဩဇာကသာလျှင် အာဟာရဇရုပ်ကို ဖြစ်စေသောကြောင့်၊ သပိတ် အိုးခွက် ပန်းကန်စသည်တို့၌ ဗဟိဒ္ဓဩဇာ အဖြစ်ဖြင့် တည်နေသော အနုပါဒိန္န ဩဇာက အာဟာရဇရုပ်ကလာပ် အသစ်အသစ်ကို မဖြစ်စေနိုင်သောကြောင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂမဟာဋီကာဆရာတော် က -

အာဟာရောတိ အဇ္ဈတ္တိကော ရူပုပ္ပါဒကော အာဟာရော၊ (မဟာဋီ-၁-၄၅၅။)

= အဇ္ဈတ္တ ရုပ်သန္တတိအစဉ်၌ ဖြစ်သော အာဟာရဇရုပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သော စတုသမုဋ္ဌာနိက ဩဇာသည် အာဟာရ မည်ကြောင်း ဖွင့်ဆိုတော်မူခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

ဤသို့သော အသိထူး ဉာဏ်ထူးများကို ရရှိအောင် နည်းလမ်းကို ညွှန်ကြားပြသ ဆိုဆုံးမတော်မူတတ်သော ဘုရားရှင်၏ ဉာဏ်တော်မြတ်ကြီးကား အလွန်အံ့ဩဖွယ် ရှိပေစွ၊ အလွန်နှစ်သက်ဖွယ် ရှိပေစွ၊ အလွန် ပူဇော်ထိုက်ပေစွ၊ အလွန် ကျေးဇူးတင်ထိုက်ပေစွ။ အလားတူပင် အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့ကိုလည်း အလွန်အကြိုး အထူးအကဲ ကျေးဇူးတင်ထိုက်လှပေစွ။

မျက်မှောက်ခေတ်ဝယ် သာသနာတော်၏ ပြင်ပလောက၌ ဤသို့သော အသိဉာဏ်မျိုးကို သာဝကတစ်ဦး တစ်ယောက် ရရှိအောင် ညွှန်ကြားပြသနိုင်သော ဆရာကား မရှိစကောင်းသည်သာတည်း။

●ဟုသုတရေးရာ သိမှတ်စရာ

ဩဇာသင်္ခါတော အာဟာရော အာဟာရသမုဋ္ဌာနရူပံ အဇ္ဈောဟရဏကာလေ ဌာနပ္ပတ္တောဝ သမုဋ္ဌာပေတိ။
(အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ။)

စားဖွယ်သောက်ဖွယ် ဟူသမျှကို အာဟာရဟု ခေါ်ဝေါ်ရိုး ရှိသော်လည်း အာဟာရဇရုပ်ကို ဖြစ်စေရာဝယ် ယင်း စားဖွယ် သောက်ဖွယ် အမည်တပ်၍ ခေါ်ဝေါ်သမုတ်ထားအပ်သော ဥတုဇ ဩဇာမကရုပ်ကလာပ် အသီး အသီး၌ ပါဝင်တည်ရှိသော အဆီ အစေး အနှစ် ဩဇာကိုသာ အာဟာရဟု ကောက်ယူရမည်ဟု သိစေလိုသောကြောင့် - **ဩဇာသင်္ခါတော အာဟာရော** - ဟု အရှင်အနုရုဒ္ဓါမထေရ်မြတ်က မိန့်ဆိုတော်မူပေသည်။ မူလပဏ္ဏာသ အဋ္ဌကထာ၌လည်း ပုံစံတူပင် ဤသို့ ဖွင့်ဆိုထား၏။

ကဗုဠိကာရော အာဟာရောတိ ကဗဠံ ကတွာ အဇ္ဈောဟရိတဗ္ဗတော ကဗုဠိကာရော အာဟာရော၊ ဩဒနကုမ္မာသာဒိဝတ္ထုကာယ ဩဇာယေတံ အဓိဝစနံ။ (မ-ဋ္ဌ-၁-၂၁၁။)

တစ်ဖန် ယင်း အာဟာရ - ဩဇာ၏ အလုပ်လုပ်နေပုံ အာဟာရဇရုပ်များကို ဖြစ်စေပုံ အပိုင်းကိုလည်း အဋ္ဌကထာများတွင် ဤသို့ ဖွင့်ဆိုထား၏။

ဧကဒိဝသံ ပရိဘုတ္တာဟာရော သတ္တာဟမ္ပိ ဥပတ္တမ္ဘေတိ။ ဒိဗ္ဗာ ပန ဩဇာ ဧကမာသံ ဒွေမာသမ္ပိ ဥပတ္တမ္ဘေတိ။ မာတရာ ပရိဘုတ္တာဟာရောပိ ဒါရကဿ သရီရံ ဖရိတွာ ရူပံ သမုဋ္ဌာပေတိ။ သရီရေ မက္ခိတာဟာရောပိ ရူပံ သမုဋ္ဌာပေတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၁။)

ကဗုဠိကာရော အာဟာရော တာဝ မုခေ ဌပိတမတ္တောယေဝ အဋ္ဌ ရူပါနိ သမုဋ္ဌာပေတိ။ ဒန္တဝိစုဏ္ဏိတံ ပန အဇ္ဈောဟရိယမာနံ ဧကေကံ သိတ္ထံ အဋ္ဌဋ္ဌ ရူပါနိ သမုဋ္ဌာပေတိယေဝ။ ဧဝံ ဩဇာမကရူပါနိ အာဟာရတိ။
(မ-ဋ္ဌ-၁-၂၁၃။)

အရှင်အနုရုဒ္ဓါမထေရ်မြတ်သည် - **အဇ္ဈောဟရဏကာလေ သမုဋ္ဌာပေတိ** - ဩဇာဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော အာဟာရသည် ဋီကာလသို့ ရောက်ရှိကုန်သော အာဟာရသမုဋ္ဌာနရုပ်ကို စားမျှလိုက်ရာအခါ၌ ဖြစ်စေ၏ - ဟု

ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

အများထုံးစံလိုက်၍ ဖွင့်ဆိုခဲ့၏။

စင်စစ်မှာမူ အထက်ပါ အဋ္ဌကထာကြီးတို့၌ ဖွင့်ဆိုထားသည့်အတိုင်း မျိုးမချခင် ဝါး၍မစားခင် လျှာပေါ် တင်မိလျှင်ပင် အချို့အစာများ၏ ရသရည်သည် တစ်နည်းဆိုရသော် ရသဓာတ်နှင့် တကွသော ဩဇ္ဈမက ရုပ်ကလာပ်အပေါင်းသည် လျှာအပြင်မှ စ၍ ခန္ဓာကိုယ်၌ ထိုက်သင့်သမျှ ပျံ့နှံ့လေ၏။ အစာအာဟာရ၏ အရသာသည် ကောင်းသလောက် ခန္ဓာကိုယ်အတွင်းဝယ် အရသာပျံ့နှံ့မှု = ရသဓာတ်နှင့်တကွသော ဩဇ္ဈမက ရုပ်တို့၏ ပျံ့နှံ့မှု မြန်၏။ အရသာ ညံ့ဖျင်းသော အစာအာဟာရများကား သွားဖြင့် ကိုက်ချေ ဝါးမျိုလိုက်ပါမှ ရသာရည်သည် (= ရသဓာတ်နှင့်တကွသော ဩဇ္ဈမကရုပ်ကလာပ်များသည်) ပျံ့နှံ့သွား၏။ ထိုသို့ ပျံ့နှံ့သွား ရာ၌လည်း ထိုထိုနေရာဝန်းကျင်၌ တည်ရှိသော ကမ္မဇဝမ်းမီး၏ အထောက်အပံ့ကား ရှိသည်သာ ဖြစ်သည်။ တစ်ကိုယ်လုံး၌ အနံ့အပြား ဖြစ်နေကြသော ရုပ်အမျိုးအစားတို့တွင် ဇီဝိတနဝက ကလာပ်ရုပ်များလည်း ပါဝင် ကြ၏။ ကိုယ်ငွေ့ရှိရာ နေရာတိုင်း၌ ဇီဝိတနဝက ကလာပ်ရုပ်တို့ ရှိကြမြဲသာတည်း။ သို့အတွက် ကမ္မဇောတ်မီး ၏ အထောက်အပံ့ကြောင့်သာ ရသဓာတ်ရည် အမည်ရသော ဩဇ္ဈမကရုပ်တို့ လျှာပြင်မှ စ၍ ခန္ဓာတွင်းသို့ ပျံ့နှံ့သွားကြသည်ဟု မှတ်ပါ။ ဝါးမျိုးစားသောက်လိုက်၍ အစာအိမ်သို့ ဥတုဇရုပ်အသွင်ဖြင့်ပင် ရောက်ရှိသွား သောအခါ ပါစကတေဇောဓာတ်ဝမ်းမီး၏ ချက်မှုကြောင့် အစာအာဟာရ တစ်ချို့သည် အဖတ်အကာ ဖြစ်ရစ်၍ တစ်ချို့မှာ ရသရည်ကို ဆောင်ယူတတ်သော ရသဟရဏီကြောသို့ အစဉ်လျှောက်လျက် အထက်အောက် တစ်ကိုယ်လုံးမှာ ရသဓာတ်ရည် ပျံ့နှံ့လေ၏။ ထိုရသဓာတ်ရည် အမည်ရသော ဩဇ္ဈမကရုပ်ကလာပ်တို့ ပျံ့နှံ့ ရာတိုင်း၌ ပါဝင်သော ဩဇာသည် (ကမ္မဇဝမ်းမီး၏ အထောက်အပံ့ဖြင့်) ဩဇ္ဈမကရုပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သည်။

ထိုကြောင့် စားခြင်း မစားခြင်း မျိုခြင်း မမျိုခြင်းက လိုရင်းမဟုတ်၊ ရသဓာတ်ရည် အမည်ရသော ဩဇ္ဈမက ရုပ်ကလာပ်တို့၏ ပျံ့နှံ့ခြင်း မပျံ့နှံ့ခြင်းကသာ လိုရင်းပဓာန ဖြစ်သည်။ ဣသိသိင်္ဂီ ရသေ့သူတော်စင်၏ သုံးနှစ် လောက် မေ့နေစဉ်တုန်းက မွေးညင်းပေါက်များမှ နတ်ဩဇာကို သွင်းပေးသဖြင့် အာဟာရဇရုပ်များ ဖြစ်ကြောင်း အဆို ရှိ၏။

ယခုကာလဝယ် အစာမစားနိုင် အစာမဝင်နိုင်သော လူမမာ စသည်ကို အကြောမှ ဆေးသွင်းပေးသဖြင့် လည်းကောင်း၊ နှာခေါင်းနှင့် ဒွါရမှ ပိုက်ဖြင့် အစာသွင်းပေးသဖြင့်လည်းကောင်း အာဟာရဇရုပ်များ ဖြစ်နိုင်ကြလေသည်။ အမိဝမ်းတွင်းမှာ ကိန်းအောင်းနေသော သူငယ်၏ကိုယ်ကလေး၌ အမိစားလိုက်သော အစာသည် ချက်ကြိုးမှတစ်ဆင့် ဆက်သွယ်ပျံ့နှံ့သဖြင့် အာဟာရဇရုပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်၏။ ကိုယ်ပေါ်၌ လိမ်းကျံအပ်သော အာဟာရသည်လည်း အာဟာရဇရုပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သော ဟူ၏။

တစ်နေ့ လူတို့ စားသုံးလိုက်သော အစာအာဟာရမှ ရသဓာတ်ရည်သည် (၇)ရက်ခန့်မျှ ခန္ဓာကိုယ်၌ ပျံ့နှံ့ လေသောကြောင့် (၇)ရက်ခန့်တိုင်အောင် ခန္ဓာကိုယ်ဝယ် ထောက်ပံ့အားပေးလျက် အာဟာရဇရုပ်များကို အဆင့်ဆင့် မွေးဖွားပေး၏။ နတ်တို့၏ ဩဇာမှာ တစ်လ နှစ်လကြာအောင်ပင် ထောက်ပံ့နိုင်စွမ်း ရှိပေသည်။
(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၁။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၁၃။)

ဌာနပစ္စောဝ သမုဋ္ဌာပေတိ - ရုပ်တို့၏ ဓမ္မတာအတိုင်း ဌီခဏသို့ ရောက်ရှိပါမှသာလျှင် အားရှိသဖြင့် “ယင်းဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ဩဇာသည် ဌီကာလသို့ ရောက်မှသာလျှင် အာဟာရဇရုပ်ကို ဖြစ်စေ၏” - ဟု ဖွင့်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ ရေခွက်ထဲက ရေကို ကြည့်ရှုရာ၌ “မူလက ရေသည် အခြေမပျက် တည်လျက်ရှိသည်”ဟု ထင်ရသော် လည်း စင်စစ်မှာ အဟောင်း အဟောင်း ရေများ ပျက်၍ အသစ် အသစ် ရေများ ဖြစ်ပွား တည်နေသကဲ့သို့ တစ်နည်း - ပရမတ္ထသစ္စာနယ်မှ ဆိုရသော် အာပေါဓာတ်၏ သဘာဝသတ္တိ စွမ်းအင်လွန်ကဲနေသော ဥတုဇ

ဩဇဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ် အဟောင်း အဟောင်းများ ပျက်၍ အသစ် အသစ်သော ဥတုဇဩဇဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ် အသစ် အသစ်များ အဆက်မပြတ် ဖြစ်ပွားတည်နေရသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ရသဓာတ်ရည် တစ် ကိုယ်လုံး၌ ပျံ့နှံ့လေရာ အဟောင်း အဟောင်း ရသဓာတ်ရည်များ ပျက်၍ အသစ် အသစ် ရသဓာတ်ရည်များ ဥပါဒ် ဖြစ်ပွားလျက် ရှိ၏။ တစ်နည်း ပရမတ္ထသစ္စာနယ်မှ ဆိုရသော် - ရသဓာတ်ရည် အမည်ရသော အဟောင်း အဟောင်းသော ဩဇဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ်များ ပျက်၍ အသစ် အသစ်သော ဩဇဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ်များ ဥပါဒ် ဖြစ်ပွားလျက် ရှိ၏။ ထိုသို့ဖြစ်ပွားရာ၌ ယင်း ဩဇဋ္ဌမကရုပ်ကလာပ်တိုင်း၌ ပါရှိသော ဩဇာသည် အသစ် အသစ် ဥပါဒ်ပြီးနောက် ဌီအိုက်သို့ အရောက် အရောက်မှာ - **ဥပါဒိဏ္ဍကံ ကမ္မဇရူပံ ပစ္စယံ လဘိတွာ** - ဟူသော ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ ဖွင့်ဆိုသည့်အတိုင်း ထိုထို အစာသစ်အိမ်ဝန်းကျင် စသည်တို့၌ ဖြစ်ပွားနေကြသော ဇီဝိတ နဝက ကလာပ်ရုပ်တို့၏ အတွင်း၌ ပါဝင်တည်ရှိသော တေဇောဓာတ်ဟူသော အစာကို ကြေကျက်စေတတ်သော ကမ္မဇဝမ်းမီး၏ အထောက်အပံ့ကို ရရှိသောအခါ အာဟာရသမုဋ္ဌာနရုပ်ကလာပ် အသစ် အသစ်ကို ဖြစ်စေသည် ဟု ဆိုလိုသည်။ (အကျယ်ကို နိဗ္ဗာနဂါမိနိပဋိပဒါ စတုတ္ထတွဲ လက္ခဏာဒိစတုက္ကပိုင်း-နာ-၈၆-၉၄-တို့၌ ကြည့်ပါ။)

အလွန်အကြူး အထူး ကျေးဇူးတင်ထိုက်သော ဦးထိပ်ရွက်လျက် ပန်ဆင်ခြင်းငှာ ထိုက်တန်သော အဆို အမိန့်တို့ပါတကား သူတော်ကောင်းတို့ . . . ။

၂။ အာဟာရသမုဋ္ဌာန = အာဟာရကြောင့် ဖြစ်သောရုပ်

အာဟာရသမုဋ္ဌာန နာမ ဥပါဒိဏ္ဍံ ကမ္မဇရူပံ ပစ္စယံ လဘိတွာ တတ္ထ ပတိဋ္ဌာယ ဌာနပ္ပတ္တာယ ဩဇာယ သမုဋ္ဌာပိတံ ဩဇဋ္ဌမကံ၊ အာကာသဓာတု လဟုတာ မုဒုတာ ကမ္မညတာ ဥပစယော သန္တတိတိ စဒ္ဒသဝိဓံ ရူပံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၁။)

“ဥပါဒိန္နံ ကမ္မဇရူပံ ပစ္စယံ လဘိတွာ”တိ ဧတေန ဗဟိဒ္ဓါ အနုပါဒိန္နဩဇာ ရူပါဟရဏကိစ္စံ န ကရောတိတိ ဒဿေတိ။ ပစ္စယလာဘော စဿ ကမ္မဇဘူတသန္တိဿယတာဝသေနာတိ အာဟ “တတ္ထ ပတိဋ္ဌာယာ”တိ။ တတ္ထ ကမ္မပစ္စယစိတ္တသမုဋ္ဌာနာဒိရူပဿပိ ကမ္မမူလကတ္တာ သိယာ ကမ္မဇပရိယာယောတိ တံ နိဝတ္တနတ္ထံ “ဥပါဒိန္နံ”န္တိ ဝိသေသေတွာ ဝုတ္တံ။ (မဟာဋီ-၂-၄၀၃။)

ဥပါဒိန္နဖြစ်သော ကမ္မဇရုပ်ကို အကြောင်း အထောက်အပံ့ကို ရရှိ၍ ထိုကံကြောင့် ဖြစ်သော ကမ္မဇ မဟာဘုတ်၌ တည်၍ ရုပ်၏ ဌီကာလသို့ ရောက်ရှိလာသော ဩဇာသည် ဖြစ်စေအပ်သော ပထဝီ အာပေါ တေဇော ဝါယော ဝဏ္ဏ ဂန္ဓ ရသ ဩဇာ ဟူသော ဩဇာလျှင် (၈)ခုမြောက်ရှိသော ဩဇဋ္ဌမကရုပ်၊ အာကာသဓာတ်၊ လဟုတာ၊ မုဒုတာ၊ ကမ္မညတာ၊ ဥပစယ၊ သန္တတိ - ဤ (၁၄)မျိုးသော ရုပ်သည် **အာဟာရသမုဋ္ဌာနရုပ် = အာဟာရကြောင့် ဖြစ်သောရုပ်** မည်၏။

ဥပါဒိန္နံ ကမ္မဇရူပံ ပစ္စယံ လဘိတွာ = ဥပါဒိန္နဖြစ်သော ကမ္မဇရုပ်ကို (၏) အကြောင်း အထောက်အပံ့ ကို ရရှိ၍ - ဟူသော ဤစကားရပ်ဖြင့် ဗဟိဒ္ဓ အပြင်အပ သက်မဲ့လောက၌ တည်သော ဥပါဒိန္န မဟုတ်သော ဩဇာသည် (= ဥပါဒိန္နကမ္မဇရုပ်၏ အထောက်အပံ့ကို မရသော အနုပါဒိန္နဩဇာသည်) အာဟာရဇရုပ်ကို ဆောင်ခြင်း ဖြစ်စေခြင်း ကိစ္စကို မပြုလုပ်နိုင်ဟု ညွှန်ပြ၏။ တစ်ဖန် ထိုဗဟိဒ္ဓဖြစ်သော အစာအာဟာရဟူသည် ဥတုဇဩဇဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ်တို့၏ အပေါင်းအစုသာတည်း။ ထိုဥတုဇ ရုပ်ကလာပ်တိုင်းတွင် ပါဝင်သော ဩဇာ ကား ဗဟိဒ္ဓ အနုပါဒိန္နဩဇာတည်း။ ယင်း ဗဟိဒ္ဓ အနုပါဒိန္နဩဇာ၏ အာဟာရဇရုပ်ကို ဖြစ်စေဖို့ရန် အကြောင်း အထောက်အပံ့ကို ရခြင်းသည်လည်း ကံကြောင့်ဖြစ်သော ကမ္မဇမဟာဘုတ် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးလျှင် မှီရာ ရှိသည်၏

ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

အဖြစ်၏ အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်ရ၏။ ထို့ကြောင့် **တတ္ထ ပတိဋ္ဌာယ = ထိုကမ္မဇမဟာဘုတ်၌ တည်၍** အာဟာရဇရုပ်ကို ဖြစ်စေကြောင်းကို အဋ္ဌကထာမိန့်ဆိုခြင်း ဖြစ်၏။ ထိုအဋ္ဌကထာစကားရပ်၌ ကံလျှင် အကြောင်း အထောက်အပံ့ ရှိသော ဝိပါကိစိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ် အစရှိသော ရုပ်တရား၏လည်း ကံလျှင် အကြောင်းမူလ ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ကမ္မဇရုပ်ဟူသော အကြောင်း ပရိယာယ်တစ်မျိုးသည် ဖြစ်ကောင်းလေရာ၏။ ထို့ကြောင့် ထို ကမ္မပစ္စယစိတ္တသမုဋ္ဌာနရုပ် = ကံလျှင် အကြောင်းအထောက်အပံ့ ရှိသော ဝိပါကိစိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော စိတ္တဇ ရုပ် အစရှိသော ရုပ်တရားကို နစ်စေခြင်းငှာ (ဤ၌ မဆိုလိုဟု သိစေခြင်းငှာ) **ဥပါဒိန္နံ**-ဟု အထူး ဝိသေသန မ၍ ဥပါဒိန္နကမ္မဇရုပ်၏ အကြောင်း အထောက်အပံ့ကို ရရှိခဲ့သော် ထိုကမ္မဇမဟာဘုတ်၌ ရပ်တည်၍ ကဗဠိ ကာရ အာဟာရဟူသော ဥတုဇဩဇာက ဩဇဋ္ဌမကရုပ်ကို ဖြစ်စေကြောင်း မိန့်ဆိုတော်မူခြင်း ဖြစ်သည်။

(မဟာဋီ-၂-၄၀၃။)

အထက်ပါ အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့၏ ဆိုလိုရင်းမှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။ သတ္တဝါတို့ အလုတ်အလွေးပြု၍ စားမျို အပ်သော အစာအာဟာရဟူသည် တေဇောဓာတ်၏ အစီးအပွား ဥတုဇဩဇမကရုပ်တို့သာတည်း။ ယင်း ဥတုဇ ရုပ်ကလာပ်တိုင်းတွင် ပါဝင်သော တေဇောဓာတ်ကား ဩဇဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ် အသစ်အသစ်ကို ဆင့်ကဲ ဖြစ်စေ နိုင်သော်လည်း ယင်း ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တိုင်းတွင် ပါဝင်သော ဩဇာကား ပါစကတေဇောဓာတ် ဟူသော ကမ္မဇ ဝမ်းမီး၏ အထောက်အပံ့ကို မရခဲ့သော် အာဟာရဇရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင်။ သပိတ်အတွင်း ပန်းကန်အတွင်း စသည် ၌ ဗဟိဒ္ဓဩဇာအဖြစ်နှင့် တည်နေသမျှ ကာလပတ်လုံး အာဟာရဇရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင်။ ယင်းကဗဠိကာရ အာဟာရ ဟူသော ဥတုဇရုပ်တို့၏ အပေါင်းအစုကို သတ္တဝါတို့ စားမျိုလိုက်သောအခါ ခံတွင်း လည်ချောင်း အစာသစ်အိမ် အူစသော ထိုထို ဌာနသို့ ရောက်ရှိသွား၏။ သတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်ဝယ် ထိုထို အစာသစ်အိမ် စသော ဌာနတို့၌ အစာသစ်ကောဋ္ဌာသအဖြစ်ဖြင့် တည်ရှိခိုက် ခန္ဓာအိမ်အတွင်းသို့ မပျံ့နှံ့ခင် အတွင်းမှာလည်း ဥတုဇ ဩဇဋ္ဌမက ရုပ်တို့သာ ဖြစ်ကြသေး၏။ သို့သော် ကိုယ်တွင်း အဇ္ဈတ္တသို့ကား ရောက်ရှိလာခိုက် ဖြစ်၏။ ယင်း ဥတုဇ ရုပ်ကလာပ် တို့တွင် ပါဝင်သော ဩဇာကား ဥတုဇဩဇာတည်း။ အစာအိမ်ဝန်းကျင်စသည် ထိုထိုဌာနဝန်းကျင်တွင် သန္တတိ အစဉ်အားဖြင့် အတိတ်က ကံ၏ စွမ်းဟုန်ကြောင့် အဆက်မပြတ် ရှေးနှင့်နောက် ဆက်စပ်လျက် ဖြစ်ပေါ်နေကြ သော ဇီဝိတလျှင် (၉)ခုမြောက်ရှိသော ဇီဝိတနဝက ရုပ်ကလာပ်တို့ ရှိကြ၏။ ယင်း ဇီဝိတနဝက ကလာပ်တိုင်း တွင်လည်း ဓာတ်ကြီး (၄)ပါး ပါဝင်လျက် ရှိ၏။ အတိတ်က ကံကြောင့် ဖြစ်သည့်အတွက် တဏှာ ဒိဋ္ဌိတို့က “ငါ ငါ့ဟာ”ဟု စွဲယူအပ်သည့် **ဥပါဒိန္နကမ္မဇရုပ်**တို့တည်း။ ယင်း ဥပါဒိန္နကမ္မဇ မဟာဘုတ် (၄)ပါးတို့တွင် အစာကို ကြေကျက်စေရာ၌ အာဟာရဇရုပ်ကို ဖြစ်စေရာ၌ တေဇောဓာတ်ကား ပြဓာန်းလျက် ရှိ၏။ ဥဒရရှိ ခေါ်သည့် ကမ္မဇဝမ်းမီးတည်း။ ယင်း တေဇောဓာတ်ကား ကျန်ဓာတ် (၃)ပါး မပါဘဲ ဖြစ်နိုင်သည့် စွမ်းအား မရှိသဖြင့် ကမ္မဇမဟာဘုတ် ဓာတ် (၄)ပါး၌ ရပ်တည်၍ ယင်း ဥပါဒိန္နကမ္မဇရုပ်၏ အားပေးထောက်ပံ့မှုကို ရရှိခဲ့သော် အထက်ပါ အစာသစ်ကောဋ္ဌာသ၌ ပါဝင်သော အဇ္ဈတ္တိကသို့ ရောက်ရှိလာသော ဥတုဇဩဇာ = ကဗဠိကာရ အာဟာရသည် ဩဇဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ် အသစ်အသစ်ကို ဖြစ်စေ၏ဟု ဆိုလိုပေသည်။

၃။ အာဟာရပစ္စယ = အာဟာရဟူသော အထောက်အပံ့ ရှိသောရုပ်

အာဟာရပစ္စယံ နာမ “ကဗဠိကာရော အာဟာရော ဣမဿ ကာယဿ အာဟာရပစ္စယေန ပစ္စယော” (ပဋ္ဌာန-၁-၇။) ဧဝံ ဝုတ္တံ စတုသမုဋ္ဌာနရူပံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၁။)

အာဟာရပစ္စယဿ အာဟာရော န ကေဝလံ ဥပတ္တမ္ဘကောဝ၊ အထ ခေါ ဇနကောပီတိ ဒဿေတုံ “**စတုသမုဋ္ဌာနရူပံ**” ဝုတ္တံ။ (မဟာဋီ-၂-၄၀၃။)

အလုတ်အလွေးမပြုအပ်သော်လည်း ပြုအပ်သကဲ့သို့သော ကဗဠိကာရ အာဟာရ ဟူသော ကံ-စိတ်-ဥတု-အာဟာရ အကြောင်းတရား (၄)ပါးကြောင့် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာရသော စတုသမုဋ္ဌာနိကဩဇာသည် ဤရူပကာယ = ရုပ်တရားအပေါင်းဟူသော စတုသမုဋ္ဌာနိကရုပ်အား အာဟာရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏ ဟု ဘုရားရှင် ဟောကြားထားတော်မူသောကြောင့် ကံ-စိတ်-ဥတု-အာဟာရဟူသော အကြောင်းတရား (၄)ပါးကြောင့် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာရသော စတုသမုဋ္ဌာနိကရုပ်တရားအပေါင်းသည် **အာဟာရပစ္စယရုပ်** မည်၏။

အာဟာရလျှင် အကြောင်း အထောက်အပံ့ ရှိသော စတုသမုဋ္ဌာနိကရုပ်အား ရုပ်အာဟာရသည် သက်သက် ထောက်ပံ့ရုံ ထောက်ပံ့တတ်သည်သာ မဟုတ်သေး၊ စင်စစ်သော်ကား ဖြစ်လည်း ဖြစ်စေတတ်၏ဟု ထင်ရှား ပြခြင်းငှာ စတုသမုဋ္ဌာနရုပ် = ကံ စိတ် ဥတု အာဟာရကြောင့် ဖြစ်သော ရုပ်သည် အာဟာရပစ္စယရုပ် မည်၏ဟု အဋ္ဌကထာ မိန့်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ (မဟာဠီ-၂-၄၀၃။)

၄။ အာဟာရပစ္စယ အာဟာရသမုဋ္ဌာန

= အာဟာရ အထောက်အပံ့ ရှိသော အာဟာရကြောင့် ဖြစ်သောရုပ်

အာဟာရပစ္စယအာဟာရသမုဋ္ဌာနံ နာမ အာဟာရသမုဋ္ဌာနေသု ရူပေသု ဌာနပ္ပတ္တာ ဩဇာ အညံ ဩဋ္ဌမကံ သမုဋ္ဌာပေတိ၊ တတြာပိ ဩဇာ အညန္တိ ဧဝံ ဒသ ဒွါဒသ ဝါရေ ပဝတ္တိံ ယဇ္ဇေတိ။ ဧကဒိဝသံ ပရိဘုတ္တာဟာရော သတ္တာဟမ္ပိ ဥပတ္တမ္ဘေတိ။ ဒိဗ္ဗာ ပန ဩဇာ ဧကမာသံ ဒွေမာသမ္ပိ ဥပတ္တမ္ဘေတိ။ မာတရာ ပရိဘုတ္တာဟာရောပိ ဒါရကဿ သရီရံ ဖရိတွာ ရူပံ သမုဋ္ဌာပေတိ။ သရီရေ မက္ခိတာဟာရောပိ ရူပံ သမုဋ္ဌာပေတိ။ ကမ္မဇာဟာရော ဥပါဒိဏ္ဏကာဟာရော နာမ။ သောပိ ဌာနပ္ပတ္တာ ရူပံ သမုဋ္ဌာပေတိ၊ တတြာပိ ဩဇာ အညံ သမုဋ္ဌာပေတိတိ ဧဝံ စတသော ဝါ ပဉ္စ ဝါ ပဝတ္တိယော ယဇ္ဇေတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၁။)

သတ္တဝါတို့ စားမျှအပ်သော ပကတိသော ကဗဠိကာရအာဟာရသည် ဥတုဇုဩဋ္ဌမကရုပ်တို့၏ အပေါင်း အစုသာ ဖြစ်၏။ ယင်း ဥတုဇုဩဋ္ဌမကရုပ်တို့တွင် ပါဝင်သော ဥတုဇုဩဇာ အသီးအသီးသည် ပါစကတေဇော ဓာတ် အမည်ရသော ကမ္မဇဝမ်းမီး၏ အားပေးထောက်ပံ့မှုကို ရရှိသောအခါ ဩဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ် အသစ် အသစ်ကို ဖြစ်စေပြန်၏။ ယင်း ရုပ်တရားတို့ကား အာဟာရ (ဩဇာ) ကြောင့် ဖြစ်သော အာဟာရသမုဋ္ဌာနံ ရုပ်တို့တည်း။ ယင်း အာဟာရသမုဋ္ဌာနံရုပ်တို့၌ ပါဝင်တည်ရှိသော ရုပ်၏ ဌီကာလသို့ ရောက်ရှိနေသော ဩဇာ သည် (နောက်နောက်သော အာဟာရသမုဋ္ဌာနံ ဩဋ္ဌမကရုပ်တို့၌ ပါဝင်တည်ရှိသော ဩဇာ၏ အားပေး ထောက်ပံ့မှုကို ရရှိသောအခါ) အခြားတစ်ပါးသော ဩဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ်အသစ်ကို ဖြစ်စေပြန်၏။ ယင်း ဩဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ်အသစ်၌ ပါဝင်တည်ရှိသော ဩဇာသည်လည်း (နောက်နောက်သော အာဟာရသမုဋ္ဌာနံ ဩဋ္ဌမကရုပ်တို့၌ ပါဝင်တည်ရှိသော ဩဇာ၏ အားပေးထောက်ပံ့မှုကိုရရှိသောအခါ) အခြားတစ်ပါးသော ဩဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ်အသစ်ကို ဖြစ်စေပြန်၏။ ဤသို့လျှင် (၁၀)ကြိမ် (၁၂)ကြိမ်တို့ တိုင်အောင် ဩဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ် အသစ်အသစ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို ဆက်စပ်စေ၏။ ဤ ဩဋ္ဌမကရုပ်သည် - **အာဟာရပစ္စယ အာဟာရသမုဋ္ဌာနံ = အာဟာရ အထောက်အပံ့ ရှိသော အာဟာရကြောင့် ဖြစ်သောရုပ်** မည်၏။

အဘယ်ကြောင့် အာဟာရပစ္စယ အာဟာရသမုဋ္ဌာနံရုပ်၏သာ (၁၀)ကြိမ် (၁၂)ကြိမ်သို့ တိုင်အောင် ဩဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ် အသစ် အသစ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို ဆက်စပ်စေပါသနည်းဟု မေးရန် ရှိ၏။ အဖြေကား — တစ်နေ့၌ စားမျှအပ်သော အစာအာဟာရသည် ခုနစ်ရက်ပတ်လုံးသော်လည်း စတုသမုဋ္ဌာနိကဩဇာကို နောက် ထပ် ဩဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ် အသစ် အသစ်ဖြစ်အောင် အားပေးထောက်ပံ့နိုင်သော စွမ်းအား ရှိသောကြောင့် ဖြစ်၏။

ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

နတ်ဩဇာကား တစ်လ နှစ်လ ပတ်လုံးသော်လည်း စတုသမုဋ္ဌာနိကဩဇာအား နောက်ထပ် ဩဇ္ဈမက ရုပ်ကလာပ် အသစ်အသစ် ဖြစ်ပေါ်လာအောင် အားပေးထောက်ပံ့ထားနိုင်၏။ မိခင် စားမျိုအပ်သော အစာ အာဟာရသည်လည်း သူငယ်၏ ချက်တိုင်ရင်းမှ အစဉ်လျှောက်ကုန်သော အရသာကို ဆောင်ယူတတ်သော ရသဟရဏီအကြောတို့ဖြင့် သူငယ်၏ ကိုယ်ကို ပျံ့နှံ့၍ ဩဇ္ဈမက ရုပ်ကလာပ် အသစ် အသစ်ကို ဖြစ်စေ၏။ အမိဝမ်းတွင်းရှိ သူငယ်ကား အချင်းဖြင့် ရစ်ပတ်နှောင်ဖွဲ့ထားအပ်၏။ သူငယ်အိမ်အချင်းသည် ခြားကွယ်အပ် သော သူငယ်၏ ကိုယ်၌ လူးလိမ်းသည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် အာဟာရ၏ ကောင်းစွာ ယှဉ်ခြင်းသည် မဖြစ်သင့်ဟု သိရှိပါလေ။ ထို့ကြောင့် မိခင် စားမျိုအပ်သော အစာအာဟာရသည် သူငယ်၏ ချက်တိုင်ရင်းမှ တစ်ဆင့် ရသ ဟရဏီအကြောတို့ဖြင့် သူငယ်၏ ကိုယ်ကို ပျံ့နှံ့၍ ဩဇ္ဈမကရုပ်ကို ဖြစ်စေ၏။ ခန္ဓာအိမ်၌ လိမ်းကျံအပ်သော အာဟာရသည်လည်း ဩဇ္ဈမကရုပ်ကို ဖြစ်စေ၏။ ဤကား ဥပါဒိန္နကအာဟာရ အနုပါဒိန္နကအာဟာရ ဟု နှစ်မျိုးရှိရာတွင် အနုပါဒိန္နက ဖြစ်သော အာဟာရလျှင် အကြောင်းအထောက်အပံ့ရှိသော စတုသမုဋ္ဌာနိက ဩဇာ အာဟာရက ဩဇ္ဈမကရုပ်ကို ဖြစ်စေပုံကို ပြဆိုချက်တည်း။

ကမ္မဇ ရုပ်ကလာပ်တိုင်းတွင် ပါဝင်သော ဩဇာကား ကမ္မဇ-အာဟာရတည်း။ ယင်း ကမ္မဇ-အာဟာရသည် ဥပါဒိန္နကအာဟာရ မည်၏။ ထို ဥပါဒိန္နကအာဟာရသည်လည်း (အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တို့တွင် ပါဝင်သော ဩဇာ၏ အထောက်အပံ့ကို ရရှိသဖြင့်) ရုပ်၏ ဌီခဏသို့ ရောက်ရှိသည် ဖြစ်၍ ဩဇ္ဈမကရုပ်ကို ဖြစ်စေ၏။ ထိုဩဇ္ဈမကရုပ်ကား ဥပါဒိန္နက အာဟာရသည် ဖြစ်စေအပ်သော ဩဇ္ဈမကရုပ်တည်း။ ယင်း ဩဇ္ဈမကရုပ် ၌ ပါဝင်သော ဩဇာသည်လည်း (အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တို့တွင် ပါဝင်သော ဩဇာ၏ အားပေးထောက်ပံ့မှုကို ရရှိသဖြင့်) ရုပ်၏ ဌီကာလသို့ ရောက်ရှိခိုက်ဝယ် အခြားတစ်ပါးသော ဩဇ္ဈမကရုပ်ကို ဖြစ်စေပြန်၏။ ဤသို့လျှင် (၄)ကြိမ်လည်း ဖြစ်ကုန်သော (၅)ကြိမ်လည်း ဖြစ်ကုန်သော ရုပ်ကလာပ်တို့၏ ဖြစ်စဉ်တို့ကို ဆက်စပ်စေ၏။

ကမ္မပစ္စယ အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ရုပ်နှင့် တူ၏။

စူးစမ်းရမည့် အချက်တစ်ရပ်

ကဗဠီကာရော အာဟာရော ဣမဿ ကာယဿ အာဟာရပစ္စယေန ပစ္စယော။ (ပဋ္ဌာန-၁-၇။)

စတုသန္တတိသမုဋ္ဌာနော ကဗဠီကာရာဟာရော ကိစ္ဆာပိ “ဣမဿ ကာယဿာ”တိ အဝိသေသတော ဝုတ္တော၊ ဝိသေသတော ပနာယမေတ္ထ အာဟာရသမုဋ္ဌာနရူပဿ ဇနကော စေဝ အနုပါလကော စ ဟုတွာ အာဟာရပစ္စယေန ပစ္စယော ဟောတိ၊ သေသတိသန္တတိသမုဋ္ဌာနဿ အနုပါလကောဝ ဟုတွာ အာဟာရ- ပစ္စယေန ပစ္စယော ဟောတိ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၃-၃၇၈။)

ဤအရာတွင် စူးစမ်းဆင်ခြင်ရန် အချက်တစ်ရပ်ကို မူလဋီကာဆရာတော်က မှတ်ချက် ချပြထား၏။ အထက်ဖော်ပြပါ ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာတွင် —

ကံ-စိတ်-ဥတု-အာဟာရ-တည်းဟူသော အကြောင်းတရား (၄)ပါးကြောင့် ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာရသော စတုသန္တတိသမုဋ္ဌာန်ရုပ်အစဉ်တွင် တည်သော ကဗဠီကာရ အာဟာရ အမည်ရသော ဩဇာသည် ဤ ရူပ ကာယအား အာဟာရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏ဟု ဘုရားရှင်သည် ပဋ္ဌာန်းပစ္စယ နိဒ္ဒေသ၌ သာမည အားဖြင့်သာ ဟောကြားထားတော်မူသော်လည်း အထူးအားဖြင့်မူ — အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ရုပ်အား တိုက်ရိုက် ဖြစ်စေတတ်သော ဇနကအာဟာရသတ္တိ၊ အားပေးထောက်ပံ့တတ်သော ဥပတ္တမ္ဘကအာဟာရသတ္တိ ဟူသော အာဟာရသတ္တိ နှစ်မျိုးဖြင့် ကျေးဇူးပြု၍ ကြွင်းကျန်သော ကံ-စိတ်-ဥတုကြောင့်ဖြစ်သော (၃)မျိုးသော တိသန္တတိ

ရုပ်အစဉ်အား အားပေး ထောက်ပံ့တတ်သော ဥပတ္တမ္မက အာဟာရသတ္တိဖြင့်သာ ကျေးဇူးပြုကြောင်း ဖွင့်ဆိုထား၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၃-၃၇၈။)

ဤနေရာတွင် မူလဋီကာဆရာတော်နှင့် အနုဋီကာဆရာတော်တို့က ဤသို့ ရှင်းပြထား၏။

သေသတိသန္တတိသမုဋ္ဌာနဿ အနုပါလကောဝ ဟုတွာတိ ဧတ္ထ စိတ္တသမုဋ္ဌာနဿ အာဟာရပစ္စယဘာဝေါ ဝိစာရေတွာ ဂဟေတဗ္ဗော။ န ဟိ စိတ္တသမုဋ္ဌာနော ကဗဠိကာရော အာဟာရော နောစိတ္တသမုဋ္ဌာနော တဒုဘယဉ္စ စိတ္တသမုဋ္ဌာနကာယဿ အာဟာရပစ္စယော ဝုတ္တော။ တိဝိဓောပိ ပန သော နောစိတ္တသမုဋ္ဌာနကာယဿ ဝုတ္တောတိ။ (မူလဋီ-၃-၁၉၀။)

သတိ ဟိ ပစ္စယဘာဝေ “စိတ္တသမုဋ္ဌာနော ကဗဠိကာရဟာရော စိတ္တသမုဋ္ဌာနဿ ကာယဿ အာဟာရ-ပစ္စယေန ပစ္စယော”တိအာဒိ ဝတ္တဗ္ဗံ သိယာ၊ န ပန ဝုတ္တံ၊ နောစိတ္တသမုဋ္ဌာနဿ ပန ဝုတ္တံ။ တေနာဟ “**တိဝိဓောပိ ။ ပ ။ ဝုတ္တော**”တိ။ (အနုဋီ-၃-၂၅၈။)

ဆိုလိုရင်းမှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။

စတုသန္တတိသမုဋ္ဌာန်ရုပ်အစဉ်တွင် တည်ရှိသော ကမ္မဇကလာပ် စိတ္တဇကလာပ် ဥတုဇကလာပ် အာဟာရဇကလာပ်တို့တွင် ပါဝင်သော သြဇာသည် ဤ အာဟာရပစ္စည်းပိုင်း၌ ကဗဠိကာရအာဟာရ အမည်ရသည်သာ ဖြစ်ကြောင်း အထက်တွင် ရှင်းပြခဲ့ပြီး ဖြစ်၏။ ယင်းစတုသန္တတိသမုဋ္ဌာန် ကဗဠိကာရအာဟာရက ဤရူပကာယအား အာဟာရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုရာဝယ် အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ရုပ်မှ ကြွင်းကျန်သော ကံ-စိတ်-ဥတုဟူသော (၃)မျိုးသော အကြောင်းတရား အသီးအသီးကြောင့် ဖြစ်သော တိသန္တတိသမုဋ္ဌာန်ရုပ်အစဉ်အား စောင့်ရှောက်တတ် အားပေးထောက်ပံ့တတ်သော ဥပတ္တမ္မကအာဟာရသတ္တိဖြင့်သာ ကျေးဇူးပြု၏ဟူသော အဋ္ဌကထာ ဆရာတော်၏ စကားရပ်၌ စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော စိတ္တသမုဋ္ဌာန်ရူပကာယအား ကဗဠိကာရ အာဟာရက စောင့်ရှောက်တတ် အားပေးထောက်ပံ့တတ်သော ဥပတ္တမ္မက အာဟာရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုမှုကို စူးစမ်း ဆင်ခြင်၍ ယူပါ။ အကြောင်းကား ဤသို့တည်း။

၁။ စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော စိတ္တသမုဋ္ဌာန်-သြဇမ္ပကရုပ်များတွင် ပါဝင်တည်ရှိသော ကဗဠိကာရ အာဟာရ အမည်ရသော သြဇာကိုလည်းကောင်း၊

၂။ နောစိတ္တသမုဋ္ဌာန်ဖြစ်သော ကံ-ဥတု-အာဟာရ - အကြောင်း အသီးအသီးကြောင့် ဖြစ်သော ကမ္မဇရုပ်ကလာပ် ဥတုဇရုပ်ကလာပ် အာဟာရဇရုပ်ကလာပ်များတွင် ပါဝင်သော ကဗဠိကာရ အာဟာရ အမည်ရသော သြဇာကိုလည်းကောင်း၊

၃။ ထို နှစ်မျိုးလုံးသော စိတ္တသမုဋ္ဌာန် နောစိတ္တသမုဋ္ဌာန်ရုပ်ကလာပ်များတွင် ပါဝင်သော ကဗဠိကာရ အာဟာရ အမည်ရသော သြဇာကိုလည်းကောင်း -

ယင်း (၃)မျိုးလုံးသော သြဇာက စိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော စိတ္တသမုဋ္ဌာန်ရူပကာယ = ရုပ်တရားအပေါင်းအား စောင့်ရှောက်တတ် အားပေးထောက်ပံ့တတ်သော ဥပတ္တမ္မက အာဟာရ ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုမှုကို (စိတ္တသမုဋ္ဌာနဒုက၊ ပဉ္စဝါရ၊ ပစ္စယာနုလောမ ဝိဘင်္ဂဝါရ၌) ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော် မမူခဲ့ပေ။ အကယ်၍ ဥပတ္တမ္မက အာဟာရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုခဲ့သည် ဖြစ်အံ့။ -

စိတ္တသမုဋ္ဌာနော ကဗဠိကာရော အာဟာရော စိတ္တသမုဋ္ဌာနဿ ကာယဿ အာဟာရပစ္စယေန ပစ္စယော၊

ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

= စိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော စိတ္တသမုဋ္ဌာန် ရုပ်ကလာပ်များတွင် ပါဝင်သော ကဗဠိကာရ အာဟာရ အမည်ရသော ဩဇာသည် စိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော စိတ္တသမုဋ္ဌာန်ရူပကာယ = ရုပ်တရားအပေါင်းအား အာဟာရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ — ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဘုရားရှင် ဟောကြားတော်မူခဲ့သည် ဖြစ်ရာ၏။ သို့သော် ဘုရားရှင်သည် ဟောကား မဟောခဲ့ပေ။

အလျော်အားဖြင့်ဆိုရမူ - အထက်တွင် ဖော်ပြထားသော စိတ္တသမုဋ္ဌာန်, နောစိတ္တသမုဋ္ဌာန်, တဒုဘယ = စိတ္တသမုဋ္ဌာန် နောစိတ္တသမုဋ္ဌာန် နှစ်ပါးစုံ ဟူသော (၃)မျိုးသော ကဗဠိကာရ အာဟာရအမည်ရသော ဩဇာကို နောစိတ္တသမုဋ္ဌာန်ဖြစ်သော ကမ္မသမုဋ္ဌာန်ရူပကာယ, ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရူပကာယ, အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ရူပကာယအား ဥပတ္တမ္ဘက အာဟာရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုမှုကို ဘုရားရှင် ဟောကြားတော်မူခဲ့ပေသည်။ ထို့ကြောင့် အထက် ပါ အဋ္ဌကထာဆရာတော်၏ စကားကို စိစစ်၍ ယူပါဟု ဆိုလိုသည်။

ဤ အထက်ပါ ဋီကာဆရာတော်များ၏ မှတ်ချက်အရ - ဤ အာဟာရပစ္စည်းပိုင်း၌ စိတ္တဇရုပ်ကလာပ် တစ်ခုတွင် ပါဝင်သော ကဗဠိကာရ အာဟာရ အမည်ရသော ဩဇာသည် အခြားအခြားသော စိတ္တဇရုပ်ကလာပ် တစ်ခုတွင် ပါဝင်သော ဩဇာအား ဥပတ္တမ္ဘက အာဟာရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူး မပြုနိုင်ဟု မှတ်ပါ။ အလားတူပင် ကမ္မဇရုပ်ကလာပ် ဥတုဇရုပ်ကလာပ် အာဟာရဇရုပ်ကလာပ်များတွင် ပါဝင်သော ဩဇာ အသီးအသီးကလည်း စိတ္တသမုဋ္ဌာန်ရုပ်ကလာပ်များတွင် ပါဝင်သော ဩဇာ အသီးအသီးအား ဥပတ္တမ္ဘက အာဟာရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူး မပြုနိုင်ဟု မှတ်ပါ။

တစ်ဖန် စိတ္တသမုဋ္ဌာန်ရုပ်ကလာပ်များတွင် ပါဝင်သော ဩဇာက ကမ္မသမုဋ္ဌာန် ဥတုသမုဋ္ဌာန် အာဟာရ သမုဋ္ဌာန်ရုပ်ကလာပ် အသီးအသီးတွင် ပါဝင်သော ဩဇာနှင့်တကွသော ရူပကာယအား ဥပတ္တမ္ဘက အာဟာရ ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ ကမ္မသမုဋ္ဌာန် ဥတုသမုဋ္ဌာန် အာဟာရသမုဋ္ဌာန် ဖြစ်သော ကဗဠိကာရ အာဟာရ အမည်ရသော အသီးအသီးသော ဩဇာကလည်း အခြားအခြားသော ဩဇာနှင့် တကွသော ကမ္မသမုဋ္ဌာန် ရူပကာယ, ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရူပကာယ, အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ရူပကာယ အသီးအသီးအား ဥပတ္တမ္ဘက အာဟာရ ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏ဟု မှတ်သားပါလေ။

၅။ အာဟာရပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာန

= အာဟာရဟူသော အထောက်အပံ့ ရှိသော ဥတုကြောင့် ဖြစ်သောရုပ်

အာဟာရပစ္စယဥတုသမုဋ္ဌာနံ နာမ အာဟာရသမုဋ္ဌာနာ တေဇောဓာတု ဌာနပ္ပတ္တာ ဥတုသမုဋ္ဌာနံ ဩဇဋ္ဌမကံ သမုဋ္ဌာပေတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၁။)

အာဟာရပစ္စယဥတုနောပိ ဥတုပစ္စယာဟာရဿ ဝိယ ဒသ ဒွါဒသ ဝါရေ ပဝတ္တိယဋ္ဌနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝုတ္တနယတ္တာ န ဥဒ္ဓတန္တိ ဝဒန္တိ။ (မဟာဋီ-၂-၄၀၃။)

= စားမျိုးအပ်သော အစာအာဟာရ-ဥတုဇဩဋ္ဌမကရုပ်တို့တွင် ပါဝင်သော ဩဇာကြောင့် (ကမ္မဇဝမ်းမီး၏ အထောက်အပံ့ဖြင့်) ဖြစ်ပေါ်လာကြသော ဩဋ္ဌမက-အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တို့တွင် ရုပ်ကလာပ်တိုင်း၌ တေဇော ဓာတ် ပါဝင်လျက် ရှိ၏။ ယင်း တေဇောဓာတ်ကား အာဟာရသမုဋ္ဌာန် တေဇောဓာတ်တည်း။ ယင်း အာဟာရ သမုဋ္ဌာန် တေဇောဓာတ်သည် ရုပ်၏ ဌီကာလသို့ ရောက်ရှိသောအခါ ဥတုသမုဋ္ဌာန် ဩဋ္ဌမကရုပ်ကို ဖြစ်စေ၏။ ဤဩဋ္ဌမကရုပ်သည် အာဟာရလျှင် အကြောင်း အထောက်အပံ့ရှိသော တေဇောဓာတ်ဥတုကြောင့် ဖြစ်သော **အာဟာရပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာနံရုပ်** မည်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၁။)

အာဟာရလျှင် အကြောင်း အထောက်အပံ့ရှိသော ဥတု၏လည်း ဥတုလျှင် အကြောင်းအထောက်အပံ့ ရှိသော အာဟာရ၏ကဲ့သို့ (၁၀)ကြိမ် (၁၂)ကြိမ်တို့ တိုင်တိုင် ရုပ်တို့၏ ဖြစ်စဉ်ကို ဆက်စပ်စေခြင်းကို သိရှိအပ် ပေ၏။ ဖွင့်ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော နည်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် မထုတ်ပြအပ်ဟု ဆရာမြတ်တို့ မိန့်ဆိုတော်မူကြ၏။ (မဟာဋီ-၂-၄၀၃။)

တကြာယံ အာဟာရော အာဟာရသမုဋ္ဌာနာနံ ဇနကော ဟုတွာ ပစ္စယော ဟောတိ၊ သေသာနံ နိဿ-
ယာဟာရအတ္ထိအဝိဂတဝသေနာတိ ဧဝံ အာဟာရဇရူပဿ နိဗ္ဗတ္တိ ပဿိတဗ္ဗာ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၁။)

သေသာနန္တိ ကမ္မစိတ္တဥတုသမုဋ္ဌာနံ တိသန္တတိရူပါနံ။ ကဗဠိကာရော ဟိ အညာဟာရသမုဋ္ဌိတဿ၊
တိသန္တတိရူပါနဉ္စ ဥပတ္တမ္ဘကဝသေန အတ္တနာ ဥပ္ပါဒိတဿ ဇနကော ဟုတွာ ပစ္စယော ဟောတိ။ ဧဝံ အာဟာရ-
ပစ္စယော ဟောန္တောယေဝ အတ္ထိအဝိဂတဝသေနာပိ ပစ္စယော ဟောတိ၊ နိဿယဘာဝေါ ပန ပဋ္ဌာနနယေန
နတ္ထိ။ အာဟာရပစ္စယာ ပဝတ္တမာနာနိ ရူပါနိ အာဟာရနိဿယာနိ နာမ ဟောန္တိတိ သုတ္တန္တနယေန ဝုတ္တောတိ
ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ပရတော ဥတုနော နိဿယဇောတနာယပိ ဧသေဝ နယော။ (မဟာဋီ-၂-၄၀၃-၄၀၄။)

ထို အာဟာရဇရုပ်ဖြစ်ပုံအပိုင်းတွင် စားမျိုးအပ်သော ကဗဠိကာရ အာဟာရသည် သို့မဟုတ် စားမျိုးအပ်
သော ဥတုဇြဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ်တို့တွင် ပါဝင်သော ဩဇာသည် ကမ္မဇဝမ်းမီး၏ အထောက်အပံ့ကို ရခဲ့သော်
ဩဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ် အသစ်အသစ်ကို ဖြစ်စေ၏။ ယင်း အသစ်ဖြစ်ပေါ်လာသော ဩဋ္ဌမကရုပ်တို့ကား
ကဗဠိကာရအာဟာရ = ဩဇာကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရသည့်အတွက် အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တို့ မည်၏။ သို့အတွက်
ကဗဠိကာရအာဟာရ = ဩဇာသည် အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တို့အား တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေတတ်သော ဇနက အကြောင်း
တရား ဖြစ်၍ ကျေးဇူးပြုပေးတတ်၏။ ကြွင်းကုန်သော ကမ္မသမုဋ္ဌာန် စိတ္တသမုဋ္ဌာန် ဥတုသမုဋ္ဌာန်ဟူသော တိ
သန္တတိရုပ်တို့အား နိဿယသတ္တိ အာဟာရသတ္တိ အတ္ထိသတ္တိ အဝိဂတသတ္တိအားဖြင့် အားပေး ထောက်ပံ့တတ်
သော ဥပတ္တမ္ဘကအကြောင်း ပစ္စယအကြောင်းတရား အဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးတတ်၏။ ဤသို့လျှင် အာဟာ-
ရဇရုပ်၏ ဖြစ်ပုံကို မြင်အောင် ရှုပါ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၁။)

အလုတ်အလွေးပြု၍ စားမျိုးအပ်သော ကဗဠိကာရ အာဟာရသည် သို့မဟုတ် စားမျိုးအပ်သော ဥတုဇ-
ြဋ္ဌမကရုပ်ကလာပ်တို့တွင် ပါဝင်သော ဩဇာသည် ကမ္မဇဝမ်းမီး၏ အထောက်အပံ့ဖြင့် ဩဋ္ဌမက-အာဟာ
ရ သမုဋ္ဌာန်ရုပ်တို့အား တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေ၏။ သို့အတွက် မိမိသည် ဖြစ်စေအပ်သော ဩဋ္ဌမက အာဟာရ
သမုဋ္ဌာန်ရုပ်တို့အား ယင်း ကဗဠိကာရအာဟာရ = ဩဇာက ဇနကသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေး၏။

ယင်း အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တို့တွင် ပါဝင်သော ဩဇာသည်လည်း ကဗဠိကာရအာဟာရလျှင် တည်ရာ
ဝတ္ထု ရှိသောကြောင့် ဌာနူပစာရအားဖြင့် ကဗဠိကာရအာဟာရပင် မည်ကြောင်း အထက်တွင် ရှင်းပြခဲ့၏။ ယင်း
အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တို့တွင် ပါဝင်သော ကဗဠိကာရအာဟာရ = ဩဇာသည် -

- ၁။ အခြားသော ကဗဠိကာရအာဟာရကြောင့် ဖြစ်သော အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ရုပ်အားလည်းကောင်း၊
တစ်နည်း - ယင်း အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တို့တွင် ပါဝင်သော ဩဇာအားလည်းကောင်း၊ (အကြောင်း-
ဩဇာနှင့် အကျိုးဩဇာတို့မှာ ကလာပ်တူ မဟုတ်ဘဲ ကလာပ်ကွဲပြားသည်ဟု ဆိုလိုသည်။)
- ၂။ ကမ္မသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တို့အားလည်းကောင်း၊ တစ်နည်း ကမ္မဇြဋ္ဌမကအားလည်းကောင်း၊
- ၃။ စိတ္တသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တို့အားလည်းကောင်း၊ တစ်နည်း စိတ္တဇြဋ္ဌမကအားလည်းကောင်း၊
- ၄။ ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တို့အားလည်းကောင်း၊ တစ်နည်း ဥတုဇြဋ္ဌမကအားလည်းကောင်း -

နိဿယ-အတ္ထိ-အဝိဂတ ဟူသော အားပေး ထောက်ပံ့တတ်သော ဥပတ္တမ္ဘက = ပစ္စယအကြောင်းတရား

ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

၏ အစွမ်းဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေး၏။

နိဿယ - မှီရာ အကြောင်းတရား

- ၁။ နာမ်ခန္ဓာ (၄)ပါး အချင်းချင်း တစ်ပါးသည် တစ်ပါးအား၊
- ၂။ မဟာဘူတ (၄)ပါး အချင်းချင်း တစ်ပါးသည် တစ်ပါးအား၊
- ၃။ ပဋိသန္ဓေအခါ၌ နာမ်-ရုပ် အချင်းချင်း တစ်ပါးသည် တစ်ပါးအား၊
- ၄။ စိတ်-စေတသိက်တို့က စိတ္တဇရုပ် = စိတ္တသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တို့အား၊
- ၅။ မဟာဘူတတို့က ဥပါဒါရုပ်တို့အား —

မှီရာ နိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေး၏။ (ပဋ္ဌာန-၁-၅။)

ထိုတွင် ဩဇာဟူသော ဥပါဒါရုပ်က ဩဋ္ဌမကရုပ်ဟူသော ဘူတရုပ် ဥပါဒါရုပ်တို့အား ကျေးဇူးပြုမှုသည် နိဿယပစ္စည်းပိုင်း၌ မရှိပေ။ သို့အတွက် မဟာဋီကာဆရာတော်က - **နိဿယဘာဝေါ ပန ပဋ္ဌာနနယေန နတ္ထိ = နိဿယပစ္စည်း၏ အဖြစ်သည် ပဋ္ဌာန်းနည်း၌ မရှိပါ** ဟု ဖွင့်ဆိုခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ သို့သော် အာဟာရကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာကုန်သော ရုပ်တရားတို့သည် အာဟာရလျှင် မှီရာ ရှိသော ရုပ်တရားတို့ မည်ကုန်၏ဟု နှလုံးပိုက်တော်မူ၍ သုတ္တန်နည်း၏ အစွမ်းဖြင့် အဋ္ဌကထာဆရာတော် ဖွင့်ဆိုတော်မူခြင်း ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ပါ။ နောက်၌ လာရှိမည့် ဥတု၏ နိဿယပစ္စည်း အဖြစ်ကို ထွန်းပြရာ၌လည်း ဤ နည်းအတိုင်းပင် မှတ်ပါ။

အတ္ထိ — အကြောင်းဖြစ်သော အားပေးထောက်ပံ့တတ်သည့် အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ဩဇာနှင့် အကျိုးဖြစ်သော ကမ္မဋ္ဌာဩဇာ စိတ္တဋ္ဌာဩဇာ ဥတုဋ္ဌာဩဇာ အာဟာရဋ္ဌာဩဇာ ဟူသော စတုသမုဋ္ဌာနိကဩဇာသည် ထင်ရှားရှိနေခိုက် ကျေးဇူးပြုပေးသော သတ္တိကို အတ္ထိပစ္စယသတ္တိဟု ခေါ်ဆို၏။

အဝိဂတ — ယင်း အကြောင်း အကျိုး နှစ်ရပ်လုံးတို့ မကင်းမီ မချုပ်မီ အချင်းချင်း ကျေးဇူးပြုပေးသော သတ္တိကို အဝိဂတပစ္စယသတ္တိဟု ခေါ်ဆို၏။ ဤသို့လျှင် အာဟာရပစ္စည်းသည် အကြောင်းပစ္စည်းတရား အကျိုးပစ္စယပွန်တရား နှစ်မျိုးလုံးတို့၏ ထင်ရှားဖြစ်နေတုန်း ရှိနေတုန်းမှာသာလျှင် အတ္ထိသတ္တိ အဝိဂတသတ္တိတို့ဖြင့်လည်း ကျေးဇူးပြု၏။ သုတ္တန်နည်း အလိုအားဖြင့် နိဿယသတ္တိဖြင့်လည်း ကျေးဇူးပြု၏ဟု မှတ်သားပါလေ။
(မဟာဋီ-၂-၄၀၃-၄၀၄။)

ဤကဲ့သို့သော အာဟာရဇရုပ်၏ ဖြစ်မှုကိုကား နိဗ္ဗာန်ကို လိုလားတောင့်တလျက်ရှိသော အသင်ယောဂါဝစရ ပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်သည် ဉာဏ်ပညာမျက်စိဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက် သိမြင်အောင် ရူပွားရမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၁။)

ဥတုဇရုပ်တို့၏ ဖြစ်ပေါ်ပုံ

ဥတုဇရုပ်တို့၌လည်း —

- ၁။ ဥတု၊
- ၂။ ဥတုသမုဋ္ဌာန၊
- ၃။ ဥတုပစ္စယ၊
- ၄။ ဥတုပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာန၊
- ၅။ ဥတုပစ္စယ အာဟာရသမုဋ္ဌာန —

ဤ (၅)မျိုးသော ခွဲခြား ဝေဖန်မှုကို သိသင့်ပေသည်။

၁။ ဥတု = တေဇောဓာတ်

တတ္ထ ဥတု နာမ စတုသမုဋ္ဌာနာ တေဇောဓာတု၊ ဥဏှဥတုသီတဥတုတိ ဧဝံ ပနေသ ဒုဝိဓော ဟောတိ။
(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၁။)

ထို (၅)မျိုးတို့တွင် ကံ-စိတ်-ဥတု-အာဟာရ ဟူသော (၄)မျိုးသော အကြောင်းတရားကြောင့် ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာရသော ကမ္မဇကလာပ် စိတ္တဇကလာပ် ဥတုဇကလာပ် အာဟာရဇကလာပ်တိုင်း၌ ပါဝင်သော တေဇောဓာတ်သည် ဥတု မည်၏။ ဤ ဥတုသည်ကား ဥဏှဥတု = အပူဥတု၊ သီတဥတု = အအေးဥတုဟု နှစ်မျိုး ရှိ၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၁။)

ကမ္မသမုဋ္ဌာန်ဥတုစသော (၄)မျိုးလုံးသော ဥတုသည် ဥတုဇရုပ်ကို ဖြစ်စေခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ် ကြောင့် စတုသမုဋ္ဌာန် ရုပ်ကလာပ်တိုင်း၌ တည်ရှိသော တေဇောဓာတ်သည် ဥတုမည်ကြောင်း အဋ္ဌကထာ ဆရာတော် ဖွင့်ဆိုတော်မူခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤဥတုသည် တေဇောဓာတ်၏ အဖြစ်ဖြင့် အထူး မရှိငြားသော်လည်း ထက်သည်၏အဖြစ် နှံ့သည်၏အဖြစ်ဟူသော တိက္ခ-မန္တ ဂုဏ်ထူး ဝိသေသဖြင့် —

၁။ ထက်မြက်သော တိက္ခ - တေဇောဓာတ်ကို ဥဏှဥတုဟုလည်းကောင်း၊

၂။ နှံ့သော မန္တ - တေဇောဓာတ်ကို သီတဥတုဟုလည်းကောင်း —

ခေါ်ဆိုလိုက်သဖြင့် ဤသို့ နှစ်မျိုး ကွဲပြားသွားခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ (မဟာဋီ-၂-၄၀၄။)

မဟာဋီကာ ဒုတိယတွဲ (၁၀၈-၁၀၉)တို့၌လည်း အောက်ပါအတိုင်း ရှင်းလင်းထား၏။

ပထဝီ တေဇော ဝါယော ဟူသော ဓာတ် (၃)ပါးအပေါင်းသည် ဖောဋ္ဌဗ္ဗ မည်၏။ ဤ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၌ အာပေါဓာတ်ကို အဘယ်ကြောင့် မယူအပ်သနည်း? အေးမှု သဘောတရားကို တွေ့ထိ၍ ရယူနိုင်သည် မဟုတ် လော? ထိုအေးမှု သဘောတရားသည်လည်း အာပေါဓာတ်ပင် မဟုတ်ပါလော? ဤသို့ မေးငြားအံ့။ အေးမှု သဘောတရားကို တွေ့ထိ၍ ယူအပ်သည် ယူနိုင်သည် = တွေ့ထိ စမ်းသပ်ကြည့်က သိနိုင်သည်ကား မှန်၏။ ထိုသို့ မှန်သော်ငြားလည်း ထိုအေးမှု သဘောတရားသည် အာပေါဓာတ် မဟုတ်ပေ၊ ယင်းသို့ ဖြစ်လျှင် ထိုအေးမှု သဘောတရားသည် အဘယ်နည်းဟု မေးငြားအံ့၊ တေဇောဓာတ်သာလျှင် ဖြစ်၏။

မှန်ပေသည် - ပူမှုသဘောတရားသည် နှံ့လတ်သော် သို့မဟုတ် နှံ့သော ပူမှုသဘောတရား၌ အေးသည် ဟု သိခြင်းသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ မှန်ပေသည် အေးသည်မည်သော တစ်စုံတစ်ခုသော ဂုဏ်သည် မရှိသည်သာ ဖြစ်၏။ (အေးမှုသည် တေဇောဓာတ်၏ ဂုဏ်သတ္တိသာ ဖြစ်၍ တေဇောဓာတ်မှ တစ်ပါးသော အခြား တစ်စုံ တစ်ခုသော ပရမတ်တရား၏ ဂုဏ်သတ္တိ မဟုတ်ဟု ဆိုလိုသည်။)

စင်စစ်သော်ကား သက်သက်သော ပူမှုသဘောတရား၏ နှံ့သည်၏အဖြစ် = အားပျော့သည်၏အဖြစ် သည် ထင်ရှားရှိလတ်သော် အေးမှု သဘောတရားဟု ထင်မှတ်ခြင်းသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဤအနက်သဘောကို အဘယ်သို့လျှင် သိအပ်ပါသနည်း? ဤသို့ မေးငြားအံ့ — အေးသည်ဟု သိခြင်းသည် ဤမှာဘက်ကမ်းနှင့် ထိုမှာဘက်ကမ်း၌ သိခြင်းကဲ့သို့ မှတ်ပါ။ မတည်တံ့သော သဘော ရှိသောကြောင့် ဖြစ်၏။

မြောက်ဘက်မှ တောင်ဘက်သို့ စီးဆင်းနေသော မြစ်တစ်ခု ရှိသည် ဆိုကြစို့၊ မြစ်၏ အရှေ့ဘက်ကမ်းနှင့် အနောက်ဘက်ကမ်းဟု ကမ်းနှစ်ခု ရှိနေ၏။ ထိုတွင် အရှေ့ဘက်ကမ်း၌ ရပ်တည်နေသူအဖို့ အရှေ့ဘက်ကမ်း သည် “ဤမှာဘက်ကမ်း” အနောက်ဘက်ကမ်းသည် “ထိုမှာဘက်ကမ်း” ဖြစ်၏။ တစ်ဖန် အနောက်ဘက်ကမ်း၌ ရပ်တည်နေသူအဖို့ အနောက်ဘက်ကမ်းသည် “ဤမှာဘက်ကမ်း” ဖြစ်၍ အရှေ့ဘက်ကမ်းသည် “ထိုမှာ ဘက်

ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

ကမ်း” ဖြစ်ပြန်၏။ သို့အတွက် ဤမှာဘက်ကမ်း ထိုမှာဘက်ကမ်းဟူသော ဝေါဟာရများသည် အမြဲ တည်တံ့သော ဝေါဟာရများ မဟုတ်ကြပေ။ အလားတူပင် ပူမှု သဘော အေးမှု သဘောတရားတို့လည်း အမြဲ တည်တံ့သော သဘောတရားများ မဟုတ်ပေ။

ထင်ရှားစေအံ့ — အလွန်ပူပြင်းသော နွေကာလ၌ နေပူထဲ၌ တည်နေပြီးနောက် အရိပ်ထဲသို့ ဝင်ရောက် လာကုန်သော သူတို့အား (အရိပ်အတွင်း၌) အေးသည်ဟု သိခြင်းသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ သို့သော်လည်း အလွန် အေးမြသော မြေတိုက်အတွင်းမှ (လျှိုဏ်အတွင်းမှ) တက်ရောက်လာသော သူတို့အဖို့ ထို အရိပ် အရပ်၌ပင်လျှင် ပူသည်ဟု သိခြင်းသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ သို့အတွက် ပူမှု အေးမှု သဘောတရားသည် အမြဲတမ်း ပုံသေ သတ်မှတ်၍ ရသော ဝေါဟာရ မဟုတ်ပေ။

ဆိုဖွယ် အပြစ် ရှိသေး၏ — အကယ်၍ အေးမှု သဘောတရားသည် အာပေါဓာတ် ဖြစ်ငြားအံ့၊ တစ်ခုတည်းသော ရုပ်ကလာပ်အတွင်း၌ ပူမှု သဘောတရားနှင့် အတူတကွ အေးမှု သဘောတရားသည် ရရှိလေရာ၏။ ရကား မရအပ်ပေ။ ထို့ကြောင့် အေးမှု သဘောတရားသည် အာပေါဓာတ် မဟုတ်။ ဤသို့ သိအပ်ပေ၏။ (ဆိုလိုသည်မှာ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့သည် ရုပ်ကလာပ်တစ်ခုအတွင်း၌ အတူယှဉ်တွဲ၍သာ ဖြစ်ရိုးဓမ္မတာ ရှိကြသည့် တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီ ခွဲ၍ ဖြစ်ရိုး ဓမ္မတာ မရှိကြသည့် အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ်တို့ ဖြစ်ကြ၏။ အကယ်၍ အာပေါဓာတ်ကို အေးမှု သဘောတရားဟု ယူဆခဲ့ပါလျှင် အေးမှု သဘောတရား အာပေါဓာတ်နှင့် ပူမှု သဘောတရား တေဇောဓာတ်တို့သည် ရုပ်ကလာပ်တစ်ခုအတွင်း၌ ပြိုင်တူ ဖြစ်နေသည်ဟု စကားကျရောက်လာ၏။ ရုပ်ကလာပ်တစ်ခုအတွင်း၌ ပူမှုနှင့် အေးမှုတို့ကား ပြိုင်တူ ဖြစ်ရိုး ဓမ္မတာ မရှိခဲ့ပေ။ သို့သော် အာပေါဓာတ်နှင့် တေဇောဓာတ်တို့ကား ရုပ်ကလာပ်တစ်ခုအတွင်း၌ ပြိုင်တူ ဖြစ်ရိုး ဓမ္မတာ ရှိကြ၏။ သို့အတွက် အေးမှု သဘောတရားသည် အာပေါဓာတ် မဟုတ်ဟု သိနိုင်ပါ၏ဟု ဆိုလိုသည်။)

ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော စကားရပ်သည်လည်း ဘူတရုပ် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ အသီးအခြား တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီ မခွဲခြားအပ်သော ဖြစ်ခြင်း ရှိသည်၏ အဖြစ်ကို အလိုရှိကြကုန်သော လက်ခံကြကုန်သော သူတော်ကောင်းတို့ အလို့ငှာ အဖြေတည်း။ သို့သော် အလိုမရှိကြကုန်သော လက်မခံကြကုန်သော သူတို့အလို့ငှာလည်း ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ ရုပ်ကလာပ်တစ်ခုအတွင်း၌ မိမိ မိမိတို့၏ ဆိုင်ရာ ကိုယ်ပိုင်လုပ်ငန်းကိစ္စရပ်ကို ပြုလုပ်ဆောင်ရွက်မှုကို မြင်သဖြင့် သဘောတူသော ဖြစ်ခြင်း ရှိသည်၏ အဖြစ်ကို ပြီးစီးစေအပ်သည်ရှိသော် အဖြေ ဖြစ်သည်သာလျှင်တည်း။

အကြင်ဆရာတို့ကား “အေးမှု သဘောတရားသည် ဝါယောဓာတ်၏ သဘာဝလက္ခဏာတည်း”ဟု ဆိုကြကုန်၏။ ထိုဆရာတို့ အလို့ငှာလည်း ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော စကားသည်သာလျှင် အဖြေ ဖြစ်ပေ၏။ ထင်ရှားစေအံ့၊ အကယ်၍ အေးမှု သဘောတရားသည် ဝါယောဓာတ် ဖြစ်ငြားအံ့၊ ရုပ်ကလာပ်တစ်ခု အတွင်း၌ ပူမှု သဘောတရားနှင့် တကွသော အေးမှု သဘောတရားကို ရအပ်လေရာ၏။ ရကား မရအပ်ပေ။ ထို့ကြောင့် အေးမှု သဘောတရားသည် ဝါယောဓာတ် မဟုတ်ဟု သိအပ်ပေသည်။ (ပူမှု သဘောတရားနှင့် အေးမှု သဘောတရားတို့သည် ရုပ်ကလာပ် တစ်ခုအတွင်း၌ ပြိုင်တူ မရအပ် မရနိုင်သော်လည်း တေဇောဓာတ်နှင့် ဝါယောဓာတ်တို့ကား ရုပ်ကလာပ်တစ်ခုအတွင်း၌ ပြိုင်တူ ဖြစ်နေကြသော အဝိနိဗ္ဗောဂတရားတို့ ဖြစ်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် အေးမှု သဘောတရားသည် ဝါယောဓာတ် မဟုတ်ဟု သိနိုင်၏ဟု ဆိုလိုသည်။)

တစ်ဖန် အရည်သဘောတရားသည် အာပေါဓာတ်တည်း၊ ထိုအရည်ကိုလည်း ထိ၍ ယူအပ်၏ ထိ၍ ရကောင်း၏ ရနိုင်၏ဟု အကြင် ဆရာတို့၏ အယူဝါဒ ဒဿနသည် ရှိ၏။ ထိုဆရာတို့ကို ဤသို့ ပြောဆိုသင့်၏။

“အရည်သဘောတရားကိုလည်း တွေ့ထိ၍ ရအပ်၏ဟု ယူသော အယူဝါဒသည် သဏ္ဌာန်ကို တွေ့ထိ၍ ရနိုင်၏ဟူသော ထင်မှတ်ခြင်းကဲ့သို့ အရှင်တို့၏ ထင်မှတ်ခြင်း = အဓိမာနသဘောမျှသာတည်း”ဟု ပြောဆို ထိုက်ကုန်၏။ မှန်ပေသည် — ရှေးရှေး ဆရာမြတ်တို့သည် ဤသို့ မိန့်ဆိုထားကြပေသည်။

“ဒြဝတာ သဟဂုတ္တိနိ၊ တိဏိ ဘူတာနိ သမ္ပုသံ။

‘ဒြဝတံ သမ္ပုသာမိ’တိ၊ လောကောယမဘိမညတိ။

ဖုသံ ဘူတာနိ သဏ္ဌာနံ၊ မနသာ ဂဏှတေ ယထာ။

‘ပစ္စက္ခတော ဖုသာမိ’တိ၊ ဉာတဗ္ဗာ ဒြဝတာ တထာ”တိ။ (မဟာဋီ-၂-၁၀၉။)

အရည်သဘောတရားနှင့် အတူတကွ ဖြစ်ကုန်သော ပထဝီ တေဇော ဝါယောဟု ဆိုအပ်သော မဟာဘုတ် (၃)ပါးတို့ကို တွေ့ထိသော ဤသတ္တဝါအပေါင်းသည် အရည် သဘောတရားကို တွေ့ထိမိ၏ ဟု ဤသို့ အောက် မေ့ မှတ်ထင်၏။

မဟာဘုတ်တို့ကို တွေ့ထိသောသူသည် “ပုံသဏ္ဌာန်ကို မျက်မှောက်အားဖြင့် တွေ့ထိ၏”ဟု စိတ်ဖြင့် စွဲယူ သကဲ့သို့ ထို့အတူ အရည်သဘောတရားကို သိအပ်ပေ၏။ (မဟာဋီ-၂-၁၀၈-၁၀၉။)

၂။ ဥတုသမုဋ္ဌာနံ = ဥတုကြောင့် ဖြစ်သောရုပ်

ဥတုသမုဋ္ဌာနံ နာမ စတုသမုဋ္ဌာနော ဥတု ဥပါဒိန္နကံ ပစ္စယံ လဘိတွာ ဌာနပ္ပတ္တော သရီရေ ရူပံ သမု-ဋ္ဌာပေတိ။ တံ သဒ္ဓနဝကံ အာကာသဓာတု၊ လဟုတာ၊ မုဒုတာ၊ ကမ္မညတာ၊ ဥပစယော၊ သန္တတိတိ ပန္နရသဝိဓံ ဟောတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၁-၂၅၂။)

ယဒိပိ ဥတု ဥပါဒိန္နကေန ဝိနာပိ ရူပံ သမုဋ္ဌာပေတိ၊ ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓေ ပန တေန ဝိနာ တဿ ရူပုပ္ပါဒနံ နတ္ထိတိ အာဟ “ဥပါဒိန္နကံ ပစ္စယံ လဘိတွာ”တိ။ တေနာဟ “စတုသမုဋ္ဌာနော ဥတု”တိ။ ဥတုသမုဋ္ဌာနောယေဝ ဟိ ဥတု ဥပါဒိန္နကေန ဝိနာ ရူပံ သမုဋ္ဌာပေတိ။ (မဟာဋီ-၂-၄၀၄။)

တဏှာ-ဒိဋ္ဌိတို့က “ငါ - ငါဟာ”ဟု ပြင်းစွာ ကပ်၍ စွဲယူရာ ဖြစ်သော အတိတ်ဘဝတစ်ခုခုက အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒိန္နတို့ ခြံရံလျက် ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော ကံကြောင့် ဖြစ်သော ရုပ်သည် ဥပါဒိန္နကရုပ် မည်၏။ ယင်း ဥပါဒိန္နက အမည်ရသော ကမ္မဇရုပ်၏ အထောက်အပံ့ကို ရ၍ ကံ စိတ် ဥတု အာဟာရဟူသော အကြောင်း တရား (၄)ပါးကြောင့် ဖြစ်သော ကမ္မဇရုပ်ကလာပ် စိတ္တဇရုပ်ကလာပ် ဥတုဇရုပ်ကလာပ် အာဟာရဇရုပ်ကလာပ် တို့၌ ပါဝင်တည်ရှိသော အသီးအသီးသော တေဇောဓာတ် = ဥတုသည် ရုပ်၏ ဌိကာလသို့ ရောက်ရှိခိုက် ခန္ဓာ ကိုယ်၌ ဥတုဇရုပ်ကို ဖြစ်စေ၏။ ပထဝီ အာပေါ တေဇော ဝါယော ဝဏ္ဏ ဂန္ဓ ရသ သြဇာ သဒ္ဓ (= အသံ) ဖြင့် မှတ်သားအပ်သော ရုပ် (၉)ခုအပေါင်း = သဒ္ဓနဝကကလာပ်ရုပ်၊ အာကာသဓာတ်၊ လဟုတာ၊ မုဒုတာ၊ ကမ္မည-တာ ဥပစယ၊ သန္တတိ - ဤ (၁၅)မျိုးသော ရုပ်သည် ဥတုသမုဋ္ဌာနံရုပ် မည်၏။

တေဇောဓာတ် ဥတုသည် ဥပါဒိန္နက ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော ကမ္မဇရုပ်နှင့် ကင်း၍လည်း ဥတုဇရုပ်ကို အကယ်၍ကား ဖြစ်စေတတ်၏။ ထိုသို့ပင် ဖြစ်စေတတ်သော်လည်း စက္ခုအကြည်ဓာတ် ဟူသော စက္ခုမြွေ၊ သောတအကြည်ဓာတ် ဟူသော သောတိမြွေ — ဤသို့စသော ဣန္ဒြေနှင့် ဆက်စပ်နေသော ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓ ရုပ် လောက၌ ထိုကမ္မဇရုပ်နှင့် ကင်း၍ ထို ဥတု၏ ရုပ်ကို ဖြစ်စေခြင်းသည် မရှိသည်သာ ဖြစ်သောကြောင့် — ဥပါဒိန္နကံ ပစ္စယံ လဘိတွာ = ဥပါဒိန္နက အမည်ရသော ကမ္မဇရုပ်၏ အထောက်အပံ့ကို ရ၍ စတုသမုဋ္ဌာနိက

ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

ဥတုသည် ခန္ဓာကိုယ်၌ ဥတုဇရုပ်ကို ဖြစ်စေကြောင်း အဋ္ဌကထာ ဖွင့်ဆိုခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ ဥတုကြောင့် ဖြစ်သည့် သက်သက်သော ဥတုသမုဋ္ဌာန်သာလျှင် ဖြစ်သော တေဇောဓာတ်ဥတုသည်သာလျှင် ဥပါဒိန္နက ခေါ် ကမ္မဇရုပ်နှင့် ကင်း၍ ဥတုဇရုပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်၏။ (မဟာဋီ-၂-၄၀၄။) — ဤကျမ်း စာမျက်နှာ (၆၉၂-၆၉၃)တွင် ဥတုပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာန်ပိုင်းဝယ် ကြည့်ပါ။

၃။ ဥတုပစ္စယ = ဥတုအထောက်အပံ့ ရှိသောရုပ်

ဥတုပစ္စယံ နာမ ဥတု စတုသမုဋ္ဌာနိကာနံ ရူပါနံ ပဝတ္တိယာ စ ဝိနာသဿ စ ပစ္စယော ဟောတိ။
(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၂။)

ဥတုပစ္စယံ နာမ စတုသမုဋ္ဌာနိကံ ရူပံ။ ယဉ် ဥတုသမုဋ္ဌာနံ ပန္နရသဝိမံ ရူပံ၊ ယဉ္စ တဒညတိသန္တတိရူပံ၊ တဿ သဗ္ဗဿပိ သဘာဂေါ ဥတု ဥပတ္တမ္ဘကပစ္စယော ဟောတိတိ။ ယသ္မာ ဝိသဘာဂေါ ဥတု ဟိမာဒိ ဝိယ ပဒုမာဒိနံ ဝိသဒိသရူပုပ္ပတ္တိဟေတုဘူတံ ပုရိမရူပံ ဝိနာသေန္တံ ဝိယ ဟောတိ၊ တသ္မာ သဘာဝံ၊ ဝိသဘာဂဉ္စ ဧကန္တံ ဂဟေတွာ ဝုတ္တံ “ဥတု စတုသမုဋ္ဌာနိကရူပါနံ ပဝတ္တိယာ စ ဝိနာသဿ စ ပစ္စယော ဟောတိ”တိ။
(မဟာဋီ-၂-၄၀၄။)

ကံ-စိတ်-ဥတု-အာဟာရ ဟူသော အကြောင်းတရား (၄)ပါးကြောင့် ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာရသော စတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်သည်ပင် ဥတု အထောက်အပံ့ ရှိသော **ဥတုပစ္စယရုပ်** မည်၏။ သဘာဂ ဥတု၊ ဝိသဘာဂ ဥတုသည် စတုသမုဋ္ဌာနိကရုပ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်း၏လည်းကောင်း၊ ပျက်စီးခြင်း၏လည်းကောင်း အကြောင်းတရားဖြစ်၏။
(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၂။)

ဥတုလျှင် ဖြစ်ကြောင်းရှိသော အထက်တွင် ဖော်ပြထားသော (၁၅)မျိုးသော ရုပ်တရားသည်လည်းကောင်း၊ ကမ္မဇရုပ် စိတ္တဇရုပ် အာဟာရဇရုပ်ဟူသော ဥတုဇရုပ်မှ အခြားတစ်ပါးသော (၃)မျိုးသော တိသန္တတိရုပ်သည် လည်းကောင်း ရှိ၏။ အလုံးစုံလည်း ဖြစ်သော ထိုစတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်အား သဘာဂဖြစ်သော သဘောတူသော ဥတုသည် အားပေးထောက်ပံ့လျက် ကျေးဇူးပြုတတ်သော ဥပတ္တမ္ဘက အကြောင်းတရား ဖြစ်၏။ ဤသို့ သိရှိပါလေ။

သဘောမတူသော ဝိသဘာဂဥတုသည်ကား ဆီးနှင်း စသည်သည် ပဒုမ္မာကြာ စသည်တို့၌ ရှေး၌ဖြစ်သော ရုပ်အစဉ်ကို မတူအောင် ပြုလုပ်တတ်၏။ (ပဒုမ္မာကြာစသည်တို့သည် ဆီးနှင်းနှင့် မတွေ့ထိရမီက ဖြစ်နေသော ရုပ်သန္တတိအစဉ်မှာ တစ်မျိုး ဖြစ်၏။ ဆီးနှင်းနှင့် တွေ့ထိပြီးသောအခါ၌ကား ရုပ်သန္တတိ အစဉ်တစ်မျိုး ပြောင်းလဲသွား၏ဟု ဆိုလိုသည်။) သို့အတွက် ဆီးနှင်း စသည်သည် ပဒုမ္မာကြာ စသည်တို့၏ ရှေးဖြစ်သော ရုပ်အစဉ်နှင့် သဘောမတူသော နောက်ရုပ် အစဉ် ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းတရား ဖြစ်လျက် ရှေးရုပ် အစဉ်ကို ပျက်စီးစေသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ (သဘောမတူသော နောက်ရုပ်အစဉ်၏ ဖြစ်ခြင်းသည် ရှေးရုပ်အစဉ်ကို ဖျက်ဆီးပစ်သည်နှင့် တူ၏ဟု ဆိုလိုသည်။)

ထို့ကြောင့် သဘာဂဥတုကိုလည်းကောင်း၊ ဝိသဘာဂဥတုကိုလည်းကောင်း တစ်ပေါင်းတည်း ယူ၍ — “ဥတုသည် စတုသမုဋ္ဌာနိကရုပ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်း၏လည်းကောင်း၊ ပျက်စီးခြင်း၏လည်းကောင်း အကြောင်းတရား ဖြစ်၏”-ဟု အဋ္ဌကထာဆရာတော် မိန့်ဆိုတော်မူခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ (မဟာဋီ-၂-၄၀၄။)

သဘာဂဥတုကား စတုသမုဋ္ဌာနိကရုပ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းတရား ဖြစ်၍ ဝိသဘာဂဥတုကား ယင်း စတုသမုဋ္ဌာနိကရုပ်တို့၏ ပျက်စီးခြင်း၏ အကြောင်းတရား ဖြစ်ပေသည်ဟု ဆိုလိုသည်။ ဤ၌ ပျက်စီးခြင်း ဟူသည် ရုပ်သန္တတိအစဉ်၏ ရှေးဖြစ်စဉ်နှင့် မတူ ထူးခြားသော နောက်ဖြစ်စဉ်ကို ရည်ညွှန်းထားသော ဟူ၏။

၄။ ဥတုပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာန = ဥတုလျှင် အထောက်အပံ့ရှိသော ဥတုကြောင့် ဖြစ်သောရုပ်

ဥတုပစ္စယဥတုသမုဋ္ဌာန နာမ ဥတုသမုဋ္ဌာနာ တေဇောဓာတု ဌာနပ္ပတ္တာ အညံ့ ဩဇ္ဈမကံ သမုဋ္ဌာပေတိ၊ တကြာပိ ဥတု အညန္တိ ဧဝံ ဒီဃမ္ပိ အဒ္ဓါနံ အနုပါဒိန္နပက္ခေ ဌာတာပိ ဥတုသမုဋ္ဌာနံ ပဝတ္တတိယေဝ။
(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၂။)

ဒီဃမ္ပိ အဒ္ဓါနန္တိ “ဒသ ဒွါဒသ ဝါရေ”တိ အညဿ ဂုတ္တပရိစ္ဆေဒတော ဒီဃမ္ပိ ကာလံ။ ဥတု ဟိ သဘာဂ-
သန္တတိဝသေန လဒ္ဓပစ္စယံ စိရတရမ္ပိ ကာလံ သဒိသာကာရံ ရူပပ္ပဝတ္တိံ သန္တာနေတိ ဥပါဒိန္နကသန္တိဿယေန
ဝိနာ၊ ပဂေဝ ဣတရထာ။ တေနာဟ “အနုပါဒိန္နပက္ခေ ဌာတာပိ”တိ၊ မံသဝိနိမုတ္တကေသလောမနခစမ္မ-
ခိလတိလကာဒိဝသေန ဇီဝမာနသရီရေ အညတ္ထ မတကဋ္ဌေဝရာဒိဝသေနာတိ အဓိပ္ပါယော။
(မဟာဋီ-၂-၄၀၄။)

ဥတုအထောက်အပံ့ ရှိသော ဥတုကြောင့် ဖြစ်သော ဥတုပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ် မည်သည်ကား ဤသို့
တည်း။

ဥတု နာမ စတုသမုဋ္ဌာနော တေဇောဓာတု - ဟူသည့်အတိုင်း ကမ္မဇကလာပ် စိတ္တဇကလာပ် ဥတုဇ
ကလာပ် အာဟာရဇကလာပ်တို့၌ ပါဝင်သော စတုသမုဋ္ဌာန် တေဇောဓာတ်သည် ဥတု မည်၏။ ယင်း စတု
သမုဋ္ဌာန် ဥတုကြောင့် ဖြစ်သော ရုပ်သည် ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ် မည်၏။ ယင်း ဥတုသမုဋ္ဌာန် ရုပ်ကလာပ်၌ ပါဝင်
သော တေဇောဓာတ်သည် ဥတုသမုဋ္ဌာန် တေဇောဓာတ် မည်၏။ ယင်းဥတုသမုဋ္ဌာန် တေဇောဓာတ်သည်
ဌီကာလသို့ ရောက်သောအခါ အခြားတစ်ပါးသော ဩဇ္ဈမက ရုပ်ကလာပ် အသစ်ကို ဖြစ်စေပြန်၏။ ထို
ဥတုသမုဋ္ဌာန် တေဇောဓာတ်ကြောင့် ဖြစ်သော ဩဇ္ဈမက ရုပ်ကလာပ် အသစ်၌လည်း ပါဝင် တည်ရှိသော
တေဇောဓာတ် = ဥတုသည် အခြားတစ်ပါးသော ဩဇ္ဈမက ရုပ်ကလာပ် အသစ်ကို ဖြစ်စေပြန်၏။ ဤသို့လျှင်
(၁၀)ကြိမ် (၁၂)ကြိမ် ဟု ဆိုအပ်သော တစ်ပါးသော အာဟာရဇရုပ်ပိုင်း၌ ဖွင့်ဆိုခဲ့သော ရုပ်ဖြစ်ပုံ အပိုင်းအခြား
ထက် ရှည်စွာသော ကာလပတ်လုံးလည်း အနုပါဒိန္နက အဖို့အစ၌ တည်၍လည်း ဥတုလျှင် ဖြစ်ကြောင်းရှိသော
ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်သည် ဖြစ်သည်သာလျှင်တည်း။ (စတုသမုဋ္ဌာနိက ရုပ်ကလာပ်တို့၌ ပါဝင်တည်ရှိသော တေဇော
ဓာတ်ကြောင့် ဖြစ်သော ဩဇ္ဈမကရုပ်ကလာပ်ကား ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တည်း။ ယင်း ဥတုသမုဋ္ဌာန် ရုပ်ကလာပ်
တို့၌ ပါဝင်သော တေဇောဓာတ်ကြောင့် ဆင့်ကဲ ဖြစ်ပွားလာကြသော ရုပ်ကလာပ် အဆက်ဆက်တို့ကား ဥတု
ပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တို့တည်း။ တစ်ဖန် စတုသမုဋ္ဌာနိက ရုပ်ကလာပ်တို့၌ ပါဝင်သော တေဇောဓာတ်က
ဥတုဇရုပ် = ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်ကို ဖြစ်စေရာ၌ - ဥပါဒိန္နကံ ပစ္စယံ လဘိတွာ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၁။) ဟု အဋ္ဌကထာ
ဆရာတော် မိန့်ဆိုထားတော်မူခြင်းကြောင့် ဥပါဒိန္နက အမည်ရသော ကမ္မဇရုပ်၏ အထောက်အပံ့ကို ရရှိပါမှ
ဥတုသမုဋ္ဌာန် ဩဇ္ဈမကရုပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သည်။ သို့သော် ယင်း ဥတုသမုဋ္ဌာန် ဩဇ္ဈမကရုပ်တို့၌ ပါဝင်
တည်ရှိသော ဥတုက ဥတုသမုဋ္ဌာန် ဩဇ္ဈမက ရုပ်ကလာပ် အသစ်အသစ်ကို ဆင့်ကဲ ဆင့်ကဲ ထပ်ဆင့်၍
ဖြစ်စေရာ၌ ရှေးရှေး မိမိတို့၏ စွဲမှီရာ ရုပ်ကလာပ်တို့၌ ပါဝင်သော တေဇောဓာတ်၏ အထောက်အပံ့ကို ရရှိပါမှ
နောက်နောက်သော ဥတုသမုဋ္ဌာန် ရုပ်ကလာပ်တို့၌ ပါဝင်သော တေဇောဓာတ် = ဥတုက ဩဇ္ဈမက ရုပ်က-
လာပ် အသစ်ကို ဖြစ်စေနိုင်၏။ သို့အတွက် ဥတုလျှင် အထောက်အပံ့ရှိသော ဥတုကြောင့် ဖြစ်သော ဥတုပစ္စယ
ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်ဟူသော အမည်ကို ရရှိပေသည်။)

ထပ်မံ ရှင်းလင်းချက်

ဘဝတစ်ခုဝယ် ရုပ်တို့၏ စ၍ ဖြစ်စအချိန်ကို စံထား၍ ရှင်းလင်းခဲ့သော် ပို၍ သဘောပေါက်ဖွယ်ရာ
ရှိပေသည်။ ပဋိသန္ဓေ ကလလရေကြည် တည်ဦးစအိုက်ဝယ် ကာယဒသက ကလာပ် ဘာဝဒသက ကလာပ်

ဟဒယဒသက ကလာပ်ဟု ရုပ်ကလာပ် အမျိုးအစား (၃)မျိုး၊ ရုပ်အမျိုးအစား (၃၀) စ၍ ဖြစ်ကြ၏။ အတိတ်က ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော လူ့ဘဝရောက်ကြောင်း ကံကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ရုပ်တရားများဖြစ်ကြ၍ ကမ္မဇရုပ်တို့ မည်၏။ ကမ္မဿမုဋ္ဌာန်ရုပ်ဟုလည်း ခေါ်၏။

၁။ ယင်းကမ္မဿမုဋ္ဌာန်ရုပ်တို့တွင် ပါဝင်သော တေဇောဓာတ် ဥတုသည် ဌီကာလသို့ ရောက်ခိုက် သြဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ် အသစ်အသစ်ကို ဖြစ်စေပြန်၏။ ယင်းသို့ သြဋ္ဌမကရုပ်ကလာပ် အသစ်ကား **ကမ္မပစ္စယ ဥတုဿမုဋ္ဌာန်ရုပ်** မည်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၀။) ယင်းသို့ ကမ္မဇတေဇောဓာတ်က သြဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ် အသစ်အသစ်ကို ဖြစ်စေရာ၌ ကမ္မဇတေဇောဓာတ် အဝင်အပါ ကမ္မဇရုပ်တို့၏ အထောက်အပံ့ကို ရရှိ၍ သာ ယင်းကမ္မဇတေဇောဓာတ်က သြဋ္ဌမက ဥတုဇရုပ်ကလာပ် အသစ်အသစ်ကို ဖြစ်စေနိုင်ခြင်း ဖြစ်၏။ အထောက်အပံ့ကို မရခဲ့သော်ကား သို့မဟုတ် ကမ္မဇတေဇောဓာတ် အဝင်အပါ ဖြစ်သော ယင်း ကမ္မဇ ရုပ်တို့ မဖြစ်ခဲ့ပါကား ယင်းကမ္မဇတေဇောဓာတ်ကြောင့် ဖြစ်သော ဥတုဇသြဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ် အသစ် အသစ်လည်း ဖြစ်ခွင့် မရှိတော့ပေ။ သို့အတွက် - ဥပါဒိဏ္ဍကံ ပစ္စယံ လဘိတွာ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၁။) = ဥပါဒိဏ္ဍက ကမ္မဇရုပ်တို့၏ အထောက်အပံ့ကို ရရှိပါမှ အမှီကို ရရှိပါမှ ကမ္မဇတေဇောဓာတ် စသော ထိုထို တေဇောဓာတ်က ရုပ်ကလာပ် အသစ်အသစ်ဟူသော သြဋ္ဌမက ဥတုဇရုပ်တို့ကို ဖြစ်စေနိုင်၏ ဟု အဋ္ဌကထာ ဖွင့်ဆိုတော်မူခြင်း ဖြစ်သည်။

၂။ ယင်းကမ္မဇရုပ်တို့တွင် ဟဒယဝတ္ထု ပါဝင်လျက် ရှိ၏။ ယင်းဟဒယဝတ္ထုကို မှီတွယ်ခွင့် ရရှိပါမှသာလျှင် ပထမ ဘဝင်စသော မနောဓာတ် မနောဝိညာဏဓာတ်တို့ ဖြစ်ခွင့် ရရှိနိုင်၏။ ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကို မှီတွယ် ခွင့် မရရှိပါက မနောဓာတ် မနောဝိညာဏဓာတ်တို့သည် ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ ဖြစ်ခွင့် မရရှိနိုင်။ သို့အတွက် ဟဒယဝတ္ထု အဝင်အပါ ဖြစ်သော ကမ္မဇရုပ်တို့၏ အထောက်အပံ့ကို ရရှိပါမှ ပထမဘဝင်စသော စိတ်တို့သည် စိတ္တဇ သြဋ္ဌမကရုပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်၏။ ယင်း စိတ္တဇရုပ်တို့တွင် တေဇောဓာတ် ပါဝင်၏။ ယင်း တေဇောဓာတ်ကလည်း ဌီကာလသို့ ရောက်ခိုက် ဥတုဇ သြဋ္ဌမကရုပ်ကလာပ် အသစ်အသစ်ကို ဖြစ်စေပြန်၏။ **စိတ္တပစ္စယ ဥတုဿမုဋ္ဌာန်ရုပ်**တို့ မည်၏။ ယင်း စိတ္တပစ္စယ ဥတုဿမုဋ္ဌာန် ရုပ်တရားများ ဖြစ်ပေါ်လာရေးသည် ဟဒယဝတ္ထု အဝင်အပါ ကမ္မဇရုပ်တို့ကို ယင်းစိတ်က မှီတွယ်ခွင့် ရရှိရေးနှင့် ဆက်စပ်နေ၏။ သို့အတွက် စိတ္တဿမုဋ္ဌာန် တေဇောဓာတ် ဥတုက ဥတုဇ သြဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ် အသစ် အသစ်ကို ဖြစ်စေမှု၌လည်း ကမ္မဇရုပ်တို့၏ အထောက်အပံ့ကား လိုအပ်လျက်သာ ရှိ၏။

၃။ အထက်ပါ **အာဟာရပစ္စယ ဥတုဿမုဋ္ဌာန်ရုပ်**ကို တစ်ဖန်ပြန်၍ ကြည့်ပါ။ အာဟာရဿမုဋ္ဌာန်ရုပ်တို့တွင် ပါဝင်သော တေဇောဓာတ် ဥတုသည် ဌီကာလသို့ ရောက်ခိုက် သြဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ် အသစ်အသစ်ကို ဖြစ်စေ၏။ အာဟာရပစ္စယ ဥတုဿမုဋ္ဌာန် = အာဟာရလျှင် အကြောင်း အထောက်အပံ့ရှိသော ဥတု ကြောင့် ဖြစ်သောရုပ် မည်၏။ ယင်း အာဟာရဿမုဋ္ဌာန်ရုပ်တို့ ဖြစ်ပေါ်လာရေးကား ကမ္မဇရုပ်တို့၏ အထောက်အပံ့နှင့် မကင်းစကောင်းပေ။ — **ဥပါဒိဏ္ဍံ ကမ္မဇရူပံ ပစ္စယံ လဘိတွာ** (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၁။) = ကဗဠိကာရ အာဟာရ အမည်ရသော စားမျိုးလိုက်သော အစာအာဟာရ သြဋ္ဌမကရုပ်တို့တွင် ပါဝင်သော သြဇာသည် ကမ္မဇဝမ်းမီးဟူသော ပါစကတေဇောဓာတ်၏ အားပေးထောက်ပံ့မှုကို ရရှိပါမှ အာဟာရ ဝဿမုဋ္ဌာန်ရုပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်၏။ အာဟာရဿမုဋ္ဌာန် ရုပ်တရားများ ဖြစ်ပေါ်ခွင့် ရရှိပါမှ ယင်း အာဟာရ ဝဿမုဋ္ဌာန်ရုပ်တို့တွင် ပါဝင်သော တေဇောဓာတ်ဥတုက သြဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ် အသစ်အသစ်ကို ဖြစ်စေ နိုင်မည် ဖြစ်သည်။ ယင်းအာဟာရဿမုဋ္ဌာန် ရုပ်တရားများ ဖြစ်ပေါ်လာရေးကား ကမ္မဇဝမ်းမီးနှင့် တကွ သော ကမ္မဇရုပ်တို့၏ အထောက်အပံ့ကို ရရှိမှုနှင့် ဆက်စပ်လျက်ပင် ရှိ၏။ သို့အတွက် အာဟာရပစ္စယ

ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တရားများ ဖြစ်ပေါ်လာရေးအတွက်လည်း ကမ္မဇရုပ်တို့၏ အထောက်အပံ့ကား လိုအပ်လျက်သာ ရှိ၏။

၄။ အထက်ပါ - (ကမ္မပစ္စယ) ဥတုသမုဋ္ဌာန်, (စိတ္တပစ္စယ) ဥတုသမုဋ္ဌာန်, (အာဟာရပစ္စယ) ဥတုသမုဋ္ဌာန်-ဟူသော (၃)မျိုးသော ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တို့တွင် ပါဝင်သော တေဇောဓာတ်သည် ဌီကာလသို့ ရောက်ခိုက်သြဇဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ် အသစ်အသစ်ကို ဖြစ်စေ၏။ ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တို့တည်း။ ယင်း ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တို့သည်လည်း ကမ္မဇရုပ်တို့၏ အထောက်အပံ့ မကင်းနိုင်ပေ။ ကမ္မဇရုပ် စိတ္တဇရုပ် အာဟာရဇရုပ်များသည် ကမ္မဇရုပ်တို့၏ အထောက်အပံ့နှင့် ကင်း၍ မဖြစ်နိုင်သကဲ့သို့ ယင်း ကမ္မဇတေဇော စိတ္တဇတေဇော အာဟာရဇတေဇောဓာတ် ဥတုတို့သည်လည်း ကမ္မဇရုပ်တို့၏ အထောက်အပံ့နှင့် မကင်းနိုင်ပေ။ ယင်း ကမ္မဇရုပ် စိတ္တဇရုပ် အာဟာရဇရုပ်တို့ ဖြစ်ခွင့် မရှိပါက ယင်း တေဇောဓာတ် အသီးအသီးလည်း ဖြစ်ခွင့် မရှိတော့ပြီ ဖြစ်သည်။ ယင်း တေဇောဓာတ် မဖြစ်ပါက ယင်း တေဇောဓာတ်က နောက်ထပ် သြဇဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ် အသစ်အသစ်ကို ဖြစ်စေဖို့ရန် အခွင့်အလမ်းလည်း ပျက်စီးပြီးသား ဖြစ်ပေသည်။ သို့အတွက် ဥတုသမုဋ္ဌာန် ရုပ်တရားများ ဖြစ်ရေးသည် ကမ္မဇရုပ်တို့၏ အထောက်အပံ့ကို မှီနေပေသည်။

ဥတုပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာန် — အထက်တွင် ဖော်ပြထားသော —

- ၁။ (ကမ္မပစ္စယ) ဥတုသမုဋ္ဌာန်,
- ၂။ (စိတ္တပစ္စယ) ဥတုသမုဋ္ဌာန်,
- ၃။ (အာဟာရပစ္စယ) ဥတုသမုဋ္ဌာန် —

ဟူသော (၃)မျိုးသော ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တို့တွင် ပါဝင်သော တေဇောဓာတ် ဥတုကြောင့် ဖြစ်သော သြဇဋ္ဌမကရုပ်သည် ဥတုသမုဋ္ဌာန် မည်၏။ ယင်း ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တို့တွင်လည်း တေဇောဓာတ် ပါဝင်လျက် ရှိ၏။ ဥတုသမုဋ္ဌာန်တေဇောဓာတ်တည်း။ ယင်း ဥတုသမုဋ္ဌာန် တေဇောဓာတ်သည် ဌီကာလသို့ ရောက်ရှိခိုက် အခြားတစ်ပါးသော သြဇဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ်ကို ဖြစ်စေပြန်၏။ ထိုသြဇဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ်၌ ပါဝင်သော တေဇောဓာတ်ကလည်း အခြား တစ်ပါးသော သြဇဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ် အသစ်ကို ဖြစ်စေပြန်၏။ **ဥတုပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာန = ဥတုလျှင် အကြောင်းအထောက်အပံ့ ရှိသော ဥတုကြောင့် ဖြစ်သောရုပ်** မည်၏။ ဤသို့လျှင် (၁၀)ကြိမ် (၁၂)ကြိမ်သော အခြားသော ဖွင့်ဆိုခဲ့ပြီးသော အာဟာရဇရုပ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်း အပိုင်းအခြားထက် ရှည်စွာသော ကာလပတ်လုံးလည်း အနုပါဒိဏ္ဍက အဖို့၌ တည်၍လည်း ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်သည် ဖြစ်နေသည်သာလျှင်တည်း။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၂။)

မှန်ပေသည် — ဥတုသည် သဘောတူသော သဘာဝဖြစ်သော ရုပ်သန္တတိအစဉ်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ရအပ်သော အကြောင်းအထောက်အပံ့ ရှိလတ်သော် သာလွန်၍ပင် ရှည်မြင့်စွာသော ကာလပတ်လုံးလည်း တူသော အခြင်းအရာရှိသော ပုံစံတူ သြဇဋ္ဌမက စသော ရုပ်၏ ဖြစ်ခြင်းကို ဥပါဒိဏ္ဍက ကမ္မဇရုပ်ဟူသော မှီရာနှင့် ကင်း၍သော်လည်း ကျယ်ပြန့်စွာ ရုပ်သန္တတိအစဉ်ကို ဆက်စပ်စေ၏။ ရုပ်သန္တတိအစဉ်ကို ဆက်ပေး၏။ ဥပါဒိဏ္ဍက ကမ္မဇရုပ်၏ အထောက်အပံ့ကို ရရှိပါမူကား အဘယ်မှာလျှင် ဆိုဖွယ်ရာ ရှိနိုင်တော့အံ့နည်း။ ရှည်မြင့်စွာသော ကာလပတ်လုံး ရုပ်သန္တတိအစဉ်ကို အဆက်မပြတ် ဆက်စပ်စေသည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် **“အနုပါဒိနန္ဒပက္ခေ ဌတွာပိ = ကမ္မဇရုပ်၏ အထောက်အပံ့ ကင်းသော အနုပါဒိနန္ဒအဖို့၌ တည်၍သော်လည်း ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်ကို ဖြစ်စေသည်သာတည်းဟု အဋ္ဌကထာ ဖွင့်ဆိုတော်မူခြင်း ဖြစ်သည်။ [ဌတွာပိ = တည်၍သော်လည်း၌ - ပိ (= သော်လည်း)-သဒ္ဒါဖြင့် ဥပါဒိဏ္ဍကပက္ခဟူသော ကမ္မဇရုပ်၏ အထောက်အပံ့ကို ရရှိခိုက်ကို ပြန်၍ ဆည်းသည်။]**

ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

- ၁။ အသားမှ လွတ်သော ဆံပင်၊ မွေးညင်း၊ ခြေသည်း လက်သည်း၊ အရေငုတ် အရေတုံး (= ခြေဖနောင့် စသည်တွင် ဖြစ်တတ်သော အသားမာကဲ့သို့သော တွေ့ထိ၍ မနာသော အသားငုတ် အစအနများကို ဆိုလိုသည်။)၊ မဲ့စသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် အသက်ရှင်ဆဲ ကိုယ်၌လည်းကောင်း၊
- ၂။ သူသေကောင် စသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် အခြား တစ်ပါးသော အသက်မရှိသော ကိုယ်ကောင်၌လည်း ကောင်း —

ဤနှစ်မျိုးသော သက်ရှိ သက်မဲ့ ရုပ်လောက၌ ဥတုဇရုပ်တို့၏ သန္တတိအစဉ်အားဖြင့် ရှေးနှင့် နောက် ဆက်စပ်လျက် အချိန်ကြာမြင့်စွာ အဆက်မပြတ် ဖြစ်နေခြင်းကို **အနုပါဒိန္နပက္ခ** = ကမ္မဇရုပ်၏ အထောက်အပံ့မှ ကင်းသောအဖို့၌ တည်၍ ဥတုဇရုပ်တို့၏ သန္တတိအစဉ် မပြတ်အောင် အချိန်ကြာမြင့်စွာ ဖြစ်နေခြင်းဟု ဆိုလိုသည်။ (မဟာဇီ-၂-၄၀၄။)

[မစားမျိုးခင် အာဟာရအဖြစ် အိုးခွက် ပုဂံ စသည်တို့၌ တည်ရှိနေကြသော ဥတုဇရုပ်မကရုပ်တို့၌ လည်း သန္တတိအစဉ်အားဖြင့် ရှေးနှင့် နောက် ဆက်စပ်လျက် အချိန်ကြာမြင့်စွာ အဆက်မပြတ် အထပ်ထပ် ဖြစ်နေရာ၌လည်း နည်းတူ သဘောပေါက်ပါ။ အနုပါဒိန္နပက္ခတည်း။]

ဝိပဿနာဘာသ = ဝိပဿနာဉာဏ်ရောင်

ဝိပဿနာဉာဏ် ဦးဆောင်သော ဝိပဿနာစိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်တို့တွင် ပါဝင်သော တေဇောဓာတ် ဥတုကြောင့် ဖြစ်သော ဥတုဇရုပ်အစဉ်သည် ကမ္မဇရုပ်၏ အထောက်အပံ့မှ ကင်းသော အနုပါဒိန္နပက္ခ ဟူသော ဗဟိဒ္ဓ အဖို့အစဉ်တည်၍ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ခန္ဓာအိမ်၏ ပြင်ဘက်၌ ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အာနုဘော်အားလျော်စွာ တိုက်ခန်းတစ်ခုအတွင်းမှ အစပြု၍ သောင်းလောကဓာတ် တစ်ခွင်သို့ တိုင်အောင် ရှည်စွာ သော ကာလပတ်လုံးလည်း ဖြစ်နိုင်သည်သာတည်း။ ဝိပဿနာဉာဏ် အရောင်အလင်းမှာ ထိုစိတ္တဇရုပ်မက ရုပ်ကလာပ် ဥတုဇရုပ်မက ရုပ်ကလာပ်တို့တွင် ပါဝင်သော ဝဏ္ဏဓာတ် = ရူပါရုံ၏ အလွန်အကဲ အရောင် တောက်ပမှုတည်း။ ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့် ယှဉ်သော စိတ် စေတသိက်တို့ကြောင့် ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်မက ရုပ်ကလာပ်တို့တွင်လည်း ဝဏ္ဏဓာတ် ရူပါရုံ ပါဝင်လျက်ပင် ရှိ၏။ ထို ရူပါရုံသည်လည်း ဉာဏ်အာနုဘော်က ကြီးလျှင် ကြီးသလို အလွန်တောက်ပသည်သာ ဖြစ်၏။ သို့သော် ထို ဝိပဿနာစိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော စိတ္တဇ ရုပ်ကလာပ်များကား သရီရဌ = ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ခန္ဓာအိမ်အတွင်း၌သာ ဖြစ်၏။ အပြင် ဗဟိဒ္ဓသို့ မပျံ့ပေ။ ယင်း စိတ္တဇရုပ်ကလာပ်များတွင် ပါဝင်သော တေဇောဓာတ် ဥတုကြောင့် ဆင့်ကဲ ဖြစ်ပွားလာကြသော ဥတုဇရုပ် များသည်သာလျှင် အဇ္ဈတ္တတွင်သာမက ဗဟိဒ္ဓသို့တိုင်အောင် အရပ်ဆယ်မျက်နှာ ဝန်းကျင်ပတ်ချာ၌ ပျံ့နှံ့၍ ဖြစ်ကြ၏။ ယင်းဗဟိဒ္ဓ၌ ဘုတ်အဆက်ဆက် ရိုက်ခတ်၍ ဖြစ်နေကြသော ဥတုသမုဋ္ဌာန် = ဥတုဇရုပ်တို့ကား **ဥတုပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်** မည်ပေသည်။ အနုပါဒိန္နပက္ခ၌ တည်၍ ဥတုဇရုပ်တို့၏ ဖြစ်မှုပင်တည်း။

၅။ **ဥတုပစ္စယ အာဟာရသမုဋ္ဌာန်** = ဥတု အထောက်အပံ့ရှိသော အာဟာရကြောင့် ဖြစ်သောရုပ်

ဥတုပစ္စယအာဟာရသမုဋ္ဌာန် နာမ ဥတုသမုဋ္ဌာနာ ဌာနပ္ပတ္တာ ဩဇာ အညံ ဩဇာမကံ သမုဋ္ဌာပေတိ၊ တကြာပိ ဩဇာ အညန္တိ ဧဝံ ဒသ ဒွါဒသ ဝါရေ ပဝတ္တိံ ယဋေတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၂။)

အထက်တွင် ဖော်ပြထားခဲ့သော ကမ္မသမုဋ္ဌာန်-ဥတု၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာန်-ဥတု၊ ဥတုသမုဋ္ဌာန်-ဥတု၊ အာဟာရ သမုဋ္ဌာန်-ဥတုဟူသော (၄)မျိုးသော ဥတုကြောင့်ဖြစ်သော ဥတုဇရုပ်ကလာပ် (= ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်ကလာပ်)

အသီးအသီး၌ တည်ရှိသော ဩဇာသည် (ရှေး အာဟာရဇရုပ်ပိုင်းတွင် ဖော်ပြခဲ့သော အာဟာရဇရုပ်၏ အား ပေးထောက်ပံ့မှုကို ရရှိသောအခါ) ရုပ်၏ ဌီကာလသို့ ရောက်ရှိခိုက်ဝယ် အခြားတစ်ပါးသော ဩဇာမကရုပ်ကို ဖြစ်စေ၏။ ယင်းဩဇာမက ရုပ်ကလာပ်၌ တည်သော ဩဇာသည်လည်း (အာဟာရဇရုပ်၏ အားပေးထောက်ပံ့ မှုကို ရရှိသောအခါ) ရုပ်၏ဌီကာလသို့ ရောက်ခိုက်၌ အခြားတစ်ပါးသော ဩဇာမကရုပ်ကို ဖြစ်စေပြန်၏။ ဤသို့လျှင် (၁၀)ကြိမ် (၁၂)ကြိမ်သော ရုပ်ကလာပ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို ဆက်စပ်စေ၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၂။)

ဇနက နှင့် ဥပတ္တမ္ဘက

တကြာယံ ဥတု ဥတုသမုဋ္ဌာနာနံ ဇနကော ဟုတွာ ပစ္စယော ဟောတိ၊ သေသာနံ နိဿယအတ္ထိအဝိ-
ဂတဝသေနာတိ ဧဝံ ဥတုဇရူပဿ နိဗ္ဗတ္တိ ပဿိတဗ္ဗာ။ ဧဝံဥ ဂ္ဂပဿ နိဗ္ဗတ္တိ ပဿန္တော ကာလေန ဂ္ဂပံ သမ္ပသတိ
နာမ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၂။)

ဂ္ဂပဿ နိဗ္ဗတ္တိယာ ဒိဋ္ဌာယ တဿ ဘင်္ဂေါပိ ဒိဋ္ဌောယေဝ ဟောတိ ဣတ္ထရကာလတ္တာ ဓမ္မပ္ပဝတ္တိယာတိ
အာဟ “နိဗ္ဗတ္တိ” ပဿန္တော ကာလေန ဂ္ဂပံ သမ္ပသတိ နာမာ”တိ။ န ဟိ နိဗ္ဗတ္တိမတ္တဒဿနံ သမ္ပသနံ နာမ
ဟောတိ၊ ဥဒယဗ္ဗယဒဿနဉ္စ အဓိကတန္တိ။ ဧသ နယော ဣတော ပရေသုပိ နိဗ္ဗတ္တိဂ္ဂဟဏေသု။
(မဟာဋီ-၂-၄၀၄။)

အထက်ပါ ရုပ်ကလာပ်အမျိုးအစားတို့တွင် ဤတေဇောဓာတ်ဥတုသည် ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တို့အား တိုက်ရိုက်
ဖြစ်စေတတ်သော ဇနက အကြောင်းတရားဖြစ်၍ ကျေးဇူးပြုတတ်၏။ ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်မှ ကြွင်းကုန်သော ကမ္မ-
သမုဋ္ဌာန် စိတ္တသမုဋ္ဌာန် အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ဟူသော (၃)မျိုးသော တိသန္တတိရုပ်တို့အား နိဿယသတ္တိ အတ္တိသတ္တိ
အဝိဂတသတ္တိတို့၏ အစွမ်းဖြင့် အားပေးထောက်ပံ့တတ်သော ဥပတ္တမ္ဘက အကြောင်းတရားဖြစ်၍ ကျေးဇူးပြု
တတ်၏။

ဤသို့လျှင် ဥတုဇရုပ်တို့၏ ဖြစ်ပုံကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ဂ္ဂပါ။

အကျိုးကား - ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသောနည်းဖြင့် ရုပ်တရား၏ ဖြစ်မှုကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်-
မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်အောင် ဂ္ဂသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ရံခါ ရုပ်တရားကို ဂ္ဂပွားသုံးသပ်သည် မည်၏။
(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၂။)

ရုပ်တရား၏ ဖြစ်မှုသဘောတရားကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက် သိမြင်အပ်
ပြီးသည်ရှိသော် ပရမတ္ထ ဓမ္မသဘာဝတို့၏ အလွန်တိုတောင်းသော အချိန်ကာလ သက်တမ်းရှိသည်၏ အဖြစ်
ကြောင့် ထိုရုပ်တရား၏ ပျက်ခြင်း ဘင်ကိုလည်း မြင်အပ်သည်သာလျှင် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ရုပ်တရား၏ ဖြစ်မှု
ကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်အောင် ဂ္ဂသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည်
ရံခါ ရုပ်တရားကို ဂ္ဂပွားသုံးသပ်သည် မည်၏”ဟု အဋ္ဌကထာက မိန့်ဆိုခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

မှန်ပေသည် - ဖြစ်မှု သဘောတရားသက်သက်မျှကို ဂ္ဂခြင်းသည် လက္ခဏာရေးသုံးတန် တင်ကာ ဂ္ဂပွား
သုံးသပ်သည် မမည်။ စင်စစ်ကား ဖြစ်မှု ပျက်မှုကို ဂ္ဂခြင်းကို စပ်ယှဉ်အပ်သော အရာတည်းဟု သိအပ်၏။ ဤမှ
နောက်ပိုင်းဝယ် ဖြစ်မှုကို ဂ္ဂခြင်းတို့၌လည်း နည်းတူပင် မှတ်ပါ။ (ဤကား ဝိပဿနာပိုင်းကို ရည်၍ ဖွင့်ဆိုသော
စကားတည်း။) (မဟာဋီ-၂-၄၀၄။)

ဤတွင် ဂ္ဂပနိဗ္ဗတ္တိပဿနာကာရ ခေါ် ရုပ်တို့၏ ဖြစ်ပုံကို ဂ္ဂပွားပုံ အခြင်းအရာ အာကာရပိုင်း ပြီး၏။

မျက်စိ၌ ကြည်သည့် ရုပ်ကလာပ်များကို ခွဲခြားပုံ

အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော စတုသမုဋ္ဌာနိကရုပ်တို့၏ ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာကို ကျေညက်အောင် အထပ်ထပ် ဖတ်ရှုပါ။ စေ့စေ့ငုငု ကြည့်ရှုပါ။ သို့မှသာလျှင် အောက်တွင် ဆက်လက်ဖော်ပြမည့် ရုပ်တရား ရှုကွက်များကို သဘောပေါက်နိုင်မည် လက်ခံနိုင်မည် ဖြစ်ပေသည်။

ရှေးရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်း ဇယားများတွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း မျက်စိ၌ စက္ခုဒသက ကလာပ် ကာယဒသက ကလာပ်ဟု ကြည်သည့် ရုပ်ကလာပ် အမျိုးအစား နှစ်မျိုး ရှိနေ၏။ ဤအချိန်ပိုင်းတွင် ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်အနေ ဖြင့်ကား ကြည်သည့် ရုပ်ကလာပ်အမှုန် မကြည်သည့် ရုပ်ကလာပ်အမှုန်ဟူ၍သာ တွေ့ရှိနေဦးမည် ဖြစ်ပေ သည်။ စက္ခုဒသကကလာပ်မှာလည်း ကြည်သော ရုပ်ကလာပ် တစ်မျိုးပင် ဖြစ်၍ ကာယဒသကကလာပ်မှာလည်း ကြည်သော ရုပ်ကလာပ် တစ်မျိုးပင် ဖြစ်၏။ ဆန်မှုန့်နှင့် နနွင်းမှုန့်ကို သမအောင် ရောစပ်ထားဘိသကဲ့သို့ မျက်စိ၌ ယင်း ကြည်သည့် ရုပ်ကလာပ် နှစ်မျိုးတို့ ရောနှောလျက် တည်ရှိနေ၏။

ရူပါရုံ အရောင်အဆင်းကို သိသော စက္ခုဝိညာဏ်စိတ်သည် စက္ခုဒသက ကလာပ်အတွင်း၌ ပါဝင်တည်ရှိ သော စက္ခုပသာဒ = စက္ခုအကြည်ဓာတ်ကို မှီဖြစ်၍ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ (= အတွေ့အထိဓာတ် = ပထဝီဓာတ်-တေ-ဇောဓာတ်-ဝါယောဓာတ်)ကို သိသော ကာယဝိညာဏ်စိတ်သည် ကာယဒသက ကလာပ်အတွင်း၌ တည်ရှိသော ကာယပသာဒ = ကာယအကြည်ဓာတ်ကို မှီ၍ ဖြစ်၏။

မျက်လုံးအိမ်အတွင်း မည်သည့်နေရာကိုမဆို သေးငယ်သော အရာဝတ္ထုတစ်ခုဖြင့် တို့ကြည့်ပါက နေရာ တိုင်းတွင် တွေ့ထိမှု ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ်ကို သိသော ကာယဝိညာဏ်စိတ် ဖြစ်ပေါ်နိုင်သည်ကို သဘောပေါက်နိုင်၏။ ထိုကာယဝိညာဏ်စိတ်သည် ကာယအကြည်ဓာတ်ကိုသာ မှီ၍ ဖြစ်နိုင်သဖြင့် မျက်လုံးအိမ်အတွင်း နေရာအနှံ့ အပြား၌ ကာယအကြည်ဓာတ် ပါဝင်သော ကာယဒသက ကလာပ်ပေါင်းများစွာ ရှိနေသည်ကို သဘောပေါက် နိုင်၏။

စက္ခုဒသက ကလာပ်များမှာ မျက်လုံးအိမ်အတွင်း ကြည်လင်သော အဝန်းအဝိုင်း၏ အတွင်းဝယ် သန်း-ဦးခေါင်း ပမာဏရှိသော အရပ်၌သာ များစွာစုဝေးလျက် ဖြစ်နေကြ၏။ ထိုစက္ခုဒသက ကလာပ်များ စုဝေးတည် ရှိရာ အရပ်၌လည်း ထိမှုကို သိသည့် ကာယဝိညာဏ်ဓာတ်၏ မှီ၍ ဖြစ်ရာ ကာယအကြည်ဓာတ် ပါဝင်သည့် ကာယဒသက ကလာပ်များလည်း စက္ခုဒသက ကလာပ်များနှင့် ရောနှောလျက် တည်ရှိနေသည်သာ ဖြစ်၏။ သို့အတွက် ထိုအကြည်ဓာတ် နှစ်မျိုး ပါဝင်သော အကြည်ကလာပ် နှစ်မျိုးကို ခွဲခြား၍ ရှုတတ်ဖို့ လိုအပ်ပေသည်။

ရူပါဘိဃာတာရဟဘူတပ္ပသာဒလက္ခဏံ စက္ခု။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၇၄။) ရူပါရုံ၏ ရှေးရှုရိုက်ခတ်ခြင်းကို ထိုက် တန်သော (ရူပါရုံ၏ ရှေးရှုရိုက်ခတ်ခြင်းငှာ ထိုက်တန်သော) ဘူတရုပ် (ဓာတ်ကြီး ၄-ပါး)ကို ကြည်လင်စေခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိသော ရုပ်ကား **စက္ခုပသာဒ = စက္ခုအကြည်ဓာတ်**တည်း။ ထို စက္ခုအကြည်ဓာတ် ပါဝင်သော စက္ခုအကြည်ဓာတ်လျှင် (၁၀)ခုမြောက်ရှိသော ရုပ်ကလာပ်ကား စက္ခုဒသက ကလာပ်တည်း။

ဖောဋ္ဌဗ္ဗာဘိဃာတာရဟဘူတပ္ပသာဒလက္ခဏော ကာယော။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၇၄။) ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ (ပထဝီ-တေ-ဇော-ဝါယော)၏ ရှေးရှုရိုက်ခတ်ခြင်းကို (ရှေးရှုရိုက်ခတ်ခြင်းငှာ) ထိုက်တန်သော ဘူတရုပ် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါး ကို ကြည်လင်စေခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိသော ရုပ်တရားကား **ကာယပသာဒ = ကိုယ်အကြည်ဓာတ်**တည်း။ ထို ကိုယ်အကြည်ဓာတ် ပါဝင်သော ကိုယ်အကြည်ဓာတ်လျှင် (၁၀)ခုမြောက်ရှိသော ရုပ်ကလာပ်ကား ကာယ-ဒသက ကလာပ်တည်း။

ဤသို့လျှင် ရိုက်ခတ်နေသော အတိုက်ခတ်အာရုံနှင့် ကပ်၍ ယင်းအာရုံကိုပါ ပူးတွဲသိမ်းဆည်း၍ အကြည် ဓာတ်များကို ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ ရှုရမည် ဖြစ်သည်။ ရိုက်ခတ်သော အာရုံနှင့် တိုက်ဆိုင်၍ - “မည်သည့် အကြည် ဓာတ်က စက္ခုအကြည် ဖြစ်သည်၊ မည်သည့် အကြည်ဓာတ်က ကာယအကြည် ဖြစ်သည်”ဟု ခွဲခြားယူရမည် ဖြစ်သည်။

ရှုပွားသိမ်းဆည်းပုံစနစ်

သမာဓိကို အဆင့်ဆင့် ထူထောင်၍ မျက်စိ၌ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို စိုက်ရှုပါ။ ရုပ်ကလာပ်အမှုန်များကို ထင်ရှားစွာ တွေ့မြင်ရသောအခါ ကြည်သည့် ရုပ်ကလာပ်တစ်ခုကို ဓာတ်ခွဲပါ။ (၁၀)မျိုးသော ရုပ်သဘောတရား တို့ကို မြင်အောင်ရှုပါ။ ယင်းကြည်သည့် ရုပ်ကလာပ်တစ်ခု အတွင်း၌ တည်ရှိသော ကြည်နေသည့်သဘော = အကြည်ဓာတ်ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူထားပါ။ သိမ်းဆည်းထားပါ။ တစ်ဖန် ထိုအကြည်ဓာတ် ပါဝင်သည့် ရုပ် ကလာပ်နှင့် မလှမ်းမကမ်းတွင် တည်ရှိသော ကြည်သည့် ရုပ်ကလာပ်တစ်ခု၏ ရူပါရုံအရောင်ကို ဖြစ်စေ၊ မကြည် သည့် ရုပ်ကလာပ်တစ်ခု၏ ရူပါရုံအရောင်ကိုဖြစ်စေ၊ သို့မဟုတ် ကြည်-မကြည် နှစ်မျိုးလုံးသော ရုပ်ကလာပ် အများစု၏ ရူပါရုံအရောင်ကိုဖြစ်စေ လှမ်း၍ အာရုံယူကြည့်ပါ။ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူပါ။ သိမ်းဆည်းပါ။ ထိုရူပါရုံ အရောင်က မိမိ ပူးတွဲသိမ်းဆည်းထားသည့် ထိုအကြည်ဓာတ်ကို အကယ်၍ ရှေးရှုရိုက်ခတ်နေပါက ထိုအကြည် ဓာတ်မှာ စက္ခုအကြည်ဓာတ် ဖြစ်သည်။ ထိုစက္ခုအကြည်ဓာတ် ပါဝင်သော ရုပ်ကလာပ်မှာ စက္ခုဒသက ကလာပ် ဖြစ်သည်။ ထိုစက္ခုဒသက ကလာပ်ကို ဉာဏ်ဖြင့် ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီ ရှုကြည့်ပါက = ဓာတ်ခွဲ ကြည့်ပါက ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းဇယားများတွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း စက္ခုအကြည်ဓာတ် = စက္ခုပသာဒလျှင် (၁၀) ခုမြောက်ရှိသော ရုပ်သဘောတရားများကို တွေ့ရှိမည် ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ ထို ရူပါရုံအရောင်က ထို မိမိသိမ်း ဆည်းထားသည့် အကြည်ဓာတ်ကို ရှေးရှုရိုက်ခတ်မှု မရှိပါက ထိုအကြည်ဓာတ်မှာ ကာယအကြည်ဓာတ် ဖြစ် ဖွယ်ရာ ရှိပေသည်။ သို့သော် သေချာအောင် ကြိမ်ဖန်များစွာကား ဆန်းစစ်ကြည့်ရမည် ဖြစ်ပေသည်။

တစ်ဖန် မျက်လုံးအိမ် အတွင်းမှာပင် ကြည်နေသည့် ရုပ်ကလာပ်တစ်ခုကို ဉာဏ်ဖြင့် သိမ်းဆည်း၍ ဓာတ် ခွဲပါ။ ယင်းရုပ်ကလာပ်တွင် ပါဝင်တည်ရှိနေသော အကြည်ဓာတ်ကို ဆက်၍ သိမ်းဆည်းပါ။ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြား ယူပါ။ ထို ကြည်သည့် ရုပ်ကလာပ်နှင့် အနီးကပ်ဆုံး ရုပ်ကလာပ်တစ်ခု၌ သို့မဟုတ် ရုပ်ကလာပ် အများစု၌ တည်ရှိသည့် ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ် အမည်ရသော ပထဝီဓာတ် တေဇောဓာတ် ဝါယောဓာတ် တစ်ခုခုကို လှမ်းအာရုံယူပါ။ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူပါ။ သိမ်းဆည်းပါ။ နမူနာအားဖြင့်ဆိုရသော် ထိုအနီးကပ်ဆုံး ရုပ်ကလာပ်တစ်ခု အတွင်း၌ သို့မဟုတ် ရုပ်ကလာပ် အများစု၌ ပါဝင်တည်ရှိသော ပထဝီဓာတ် = မာမူသဘောတရား တစ်ခုခုကိုပင် လှမ်း၍ အာရုံယူကြည့်ပါ။ အကယ်၍ ထို မာမူသဘောတရား ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ်က မိမိ သိမ်းဆည်းထားသည့် အကြည်ဓာတ်ကို ရှေးရှုရိုက်ခတ်နေပါက ထိုအကြည်ဓာတ်မှာ ကာယအကြည်ဓာတ် ဖြစ်၍ ထိုကာယအကြည်ဓာတ် ပါဝင်သော ကာယအကြည်ဓာတ်လျှင် (၁၀)ခုမြောက်ရှိသော ရုပ်ကလာပ်မှာ ကာယဒသက ကလာပ် ဖြစ်သည်။ ထို (၁၀)မျိုး သော ရုပ်သဘောတရားများကို တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီ ဉာဏ်ဖြင့် ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ ဓာတ်ခွဲကြည့်ပါ။ ရှုပါ။ အကယ် ၍ ထိုဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ်က ထို မိမိသိမ်းဆည်းထားသည့် အကြည်ဓာတ်ကို ရှေးရှုရိုက်ခတ်မှု မရှိပါက ထိုအကြည် ဓာတ်မှာ ကာယအကြည်ဓာတ် မဟုတ်ဘဲ စက္ခုအကြည်ဓာတ် ဖြစ်ကောင်း ဖြစ်နိုင်သည်။ သို့သော် သေချာ အောင် ကြိမ်ဖန်များစွာကား ဆန်းစစ်ကြည့်ရမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ ဤကား မျက်လုံးအိမ် အတွင်း၌ စက္ခုဒသက ကလာပ်နှင့် ကာယဒသက ကလာပ်တို့ကို ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ ရှုနည်းတည်း။

ဤသို့လျှင် အသင်ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်သည် မျက်လုံးအိမ်၏ အတွင်း၌ ယခုဖော်ပြခဲ့သော စက္ခု- ဒသက ကလာပ်နှင့် ကာယဒသက ကလာပ်ကိုလည်းကောင်း၊ ရှေးပိုင်းတွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီးသော ဘာဝဒသက

ကလောင်ကိုလည်းကောင်း (၃)မျိုးသော ရုပ်ကလောင်တို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ ရှုတတ်ပြီ ရှုနိုင်ပြီ ဖြစ်ပေသည်။ ဤရုပ်ကလောင် (၃)မျိုးကား အတိတ်က ကံကြောင့် ဖြစ်သော ရုပ်ကလောင်များတည်း။ ထိုကမ္မဇကလောင် (၃)မျိုးကို ရှုပွားတတ်သော အသင်ယောဂီသူတော်ကောင်းအဖို့ ဇီဝိတလျှင် (၉)ခုမြောက်ရှိသော ဇီဝိတနဝကကလောင်ကိုပါ ရှုပွားခြင်း သိမ်းဆည်းခြင်း လုပ်ငန်းကိစ္စရပ်လည်း အကျိုးဝင်သွားပြီးသာ ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ပါ။ သို့အတွက် ဇီဝိတနဝက ကလောင်ကို သီးသန့် မဖော်ပြခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ [ထိုကမ္မဇရုပ်တို့ကို ဖြစ်စေတတ်သော ဇနကကံမှာ မည်ကဲ့သို့သော ကံမျိုး ဖြစ်သည်၊ ထိုကံကို မည်သို့မည်ပုံ ရှုပွားသိမ်းဆည်းရမည်ဟူသော အကြောင်းအရာတို့ကား ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ပိုင်းနှင့် သက်ဆိုင်နေသဖြင့် ထိုအပိုင်းသို့ ရောက်ရှိသောအခါ ရှုပွားပုံစနစ်အကြောင်းတရား အကျိုးတရား သိမ်းဆည်းပုံစနစ် စသည်တို့ကို အသေးစိတ် ဖော်ပြမည် ဖြစ်သည်။ ဤအပိုင်းတွင်ကား ယင်းရုပ်ကလောင်တို့မှာ ကံကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်တရားများ ဖြစ်သည် ဟူ၍သာလျှင် မှတ်သားထားနှင့်ပါဦး။]

သိအောင် ရှုပွားရမည့် အချက်

ဤသို့ ရုပ်ကလောင်များကို ဉာဏ်ဖြင့် ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ ရှုပွား သိမ်းဆည်းရာ၌ ရှေးဦးအစ ပထမတွင် – ပထဝီ အာပေါ တေဇော ဝါယော ဝဏ္ဏ ဂန္ဓ ရသ သြဇာ ဇီဝိတ စက္ခုပသာဒ – ဤသို့ စသည်ဖြင့် (၁၀)မျိုးသော ရုပ်ပရမတ် သဘောတရားများကို တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီ ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ ရှုပါ။ (၁၀)မျိုးသော ရုပ်ပရမတ် သဘောတရားများကို ပေါင်းစု တည်ဆောက်လိုက်ပါမှ စက္ခုဒသက ကလောင်ဟူသော ကြည်သော ရုပ်ကလောင် အမှုန်တစ်ခု ဖြစ်ပေါ်လာသည်ကို ဦးစွာ သဘောပေါက်အောင် ရှုပါ။ ထိုသို့ ရှုရာ၌ သဘောတရား (၁၀)မျိုး အပေါ်သို့ ဉာဏ်သက်ဝင် တည်နေသောအခါ ရုပ်ကလောင်အမှုန် ပျောက်သွား၍ ရုပ်ကလောင်အမှုန်ကို မတွေ့ မမြင်တော့ဘဲ ရုပ်သဘောတရား (၁၀)မျိုးသက်သက်ကိုသာ ဉာဏ်ဖြင့် မြင်နေအောင် ရှုပါ။ ကာယဒသက ကလောင် ဘာဝဒသက ကလောင်တို့၌လည်း နည်းတူပင် ရှုပါ။ မိမိဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူလိုက် သိမ်းဆည်း ရှုပွားလိုက်သော ရုပ်ကလောင်၌ ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝသတ္တိတည်းဟူသော ရုပ်သဘောတရားသက်သက်ကိုသာ ဉာဏ်ဖြင့် တွေ့မြင်၍ ရုပ်ကလောင်အမှုန်ကို မတွေ့မမြင်ပါက သမူဟဃနဟူသော ရုပ်အပေါင်းအစု အတုံးအခဲကြီး ပြိုကွဲသွားပြီ ဖြစ်သည်။ သမူဟပညတ် ကွာသွားပြီ ဖြစ်သည်။ သို့သော် ရုပ်ကလောင် တစ်ခုတစ်ခု အတွင်း၌ တည်ရှိသော ပရမတ္ထဓာတ်သား ရုပ်တရား အသီးအသီးတို့၏ လုပ်ငန်းကိစ္စ အသီးအသီးကို ပြိုကွဲသွားအောင် ဉာဏ်ဖြင့် ဖြိုခွဲ၍ ရှုပွားရဦးမည် ဖြစ်သည်။ ယင်း ကိစ္စဃန အတုံးအခဲကြီး ပြိုကွဲသွားအောင် လက္ခဏာ-ရသ-ပစ္စုပ္ပန်-ပဒဋ္ဌာန်နည်းအားဖြင့် ယင်း ရုပ်ပရမတ်တရားတို့ကို ထပ်မံ၍ သိမ်းဆည်းရဦးမည် ဖြစ်ပေသည်။ သိမ်းဆည်းပုံကို **လက္ခဏာဒိ-ဓတုက္ကပိုင်း**တွင် ထပ်မံ၍ ဖော်ပြမည် ဖြစ်ပါသည်။

ဤ ယခုဖော်ပြဆဲ ရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်ပိုင်း၌ကား ယင်း ရုပ်တရားတို့၏ ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝဟူသော ကိုယ်ပိုင်သဘာဝလက္ခဏာကိုသာ ဦးစားပေး၍ သိမ်းဆည်းထားပါဦး။ ထိုသို့ သိမ်းဆည်းရာ၌ မိမိ၏ဉာဏ်က အလွန်ကြီး မထက်မြက်သေးသဖြင့် မိမိ ရှုပွားသိမ်းဆည်းလိုက်သော ရုပ်ကလောင်များ၌သာ ရုပ်ပရမတ်သက်သက် သဘောတရားသက်သက်ကို တွေ့မြင်နိုင်နေရ၍ ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်နေသော်လည်း မရှုလိုက်နိုင်သော ရုပ်ကလောင် မရှုလိုက်မိသော ရုပ်ကလောင်များ၌ကား ရုပ်ကလောင်အမှုန်အတိုင်းသာ တွေ့မြင်နေတတ်ပါသေးသည်။ နောက်ပိုင်းတွင် ဝိပဿနာဉာဏ်များ တစ်စထက် တစ်စ ရင့်သထက်ရင့် ကျက်သထက်ကျက် ထက်မြက်သထက် ထက်မြက်လာ၍ သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်သက်သက်ကိုသာ အာရုံယူ၍ လက္ခဏာရေးသုံးတန် တစ်လှည့်စီ တင်ကာ ရှုပွားသုံးသပ်နိုင်သော ဘင်္ဂဉာဏ် စသော အထက်ပိုင်း ဝိပဿနာဉာဏ်များသို့ ရောက်ရှိသွားသော အခါ၌မူကား ရုပ်ကလောင်အမှုန်ကို အစပြု၍ သဝိဂ္ဂဟခေါ်သည့် သဏ္ဌာန်ဒြပ်ဟူသမျှ လုံးဝ ပျောက်သွားသဖြင့်

ရုပ်ကလာပ်များကို လုံးဝ မတွေ့မမြင်တော့ဘဲ ထင်ရှားရှိသော ပရမတ် သဘောတရားသက်သက်ကိုသာ တွေ့မြင် နေတော့မည် ဖြစ်သည်။ (ဝိပဿနာပိုင်းတွင် ထင်ရှားလတ္တံ့။)

ထိုသို့ ရုပ်ကလာပ် တစ်ခု တစ်ခု အတွင်း၌ တည်ရှိသော (၁၀)မျိုးသော ရုပ်ပရမတ် သဘောတရားများကို တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီ ဉာဏ်ဖြင့် ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ ရှုမြင်နိုင်သောအခါ ရုပ်ကလာပ် တစ်ခု တစ်ခု အတွင်း၌ တည်ရှိ သော (၁၀)မျိုးသော ရုပ်သဘောတရားတို့၏ ပြိုင်တူ ဖြစ်ဖြစ်နေမှု သဘောကို မြင်အောင် ဆက်ရှုပါ။ ရုပ်ကလာပ် တစ်ခုကို ဉာဏ်ဖြင့် စိုက်၍ ရှုလိုက်တိုင်း ရှုလိုက်တိုင်း (၁၀)မျိုး (၁၀)မျိုးသော ရုပ်ပရမတ် သဘောတရားများ ကိုသာ မြင်နေအောင် လေ့ကျင့်ပါ။ ရုပ်ကလာပ် တစ်ခု တစ်ခုအတွင်း၌ တည်ရှိသော ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို ရှုရာ ၌လည်း ဤအပိုင်းတွင် - မာမှု၊ ယိုစီးမှု၊ ပူမှု၊ ထောက်မှုဟူသော သဘာဝလက္ခဏာ (၄)မျိုးကိုသာ ဦးစားပေး၍ ရှုပါ။ နောက်တွင် ဆက်လက်ဖော်ပြမည့် ရုပ်ပရမတ်သဘောတရား (၈)မျိုးရှိသည့် ဩဇဉ္ဇမကရုပ်ကလာပ်၊ ရုပ် ပရမတ်သဘောတရား (၉)မျိုးရှိသည့် ဇီဝိတနဝက ကလာပ်တို့၌လည်း နည်းတူ မှတ်ပါ။

မျက်လုံးအိမ် အတွင်း၌ တည်ရှိသော စက္ခုဒသက ကလာပ်၊ ကာယဒသက ကလာပ်၊ ဘာဝဒသက ကလာပ် တို့ကို ကျွမ်းကျွမ်းကျင်ကျင် ရှုပွားနိုင်ပါက နား၌ တည်ရှိသော ကမ္မဇရုပ်ကလာပ် (၃)မျိုးကို ပြောင်း၍ ရှုကြည့်ပါ။

နား၌ တည်ရှိသော ကမ္မဇကလာပ်များကို ရှုပုံ

ကာယဒသက ကလာပ်၊ ဘာဝဒသက ကလာပ်တို့ကား မျက်စိ-နား-နှာ-လျှာ-ကိုယ်-နှလုံး (၆)ဒွါရလုံး၌ တည်ရှိနေကြသဖြင့် မျက်စိ၌ ဖော်ပြခဲ့သည့် ရှုပုံနည်းစနစ်အတိုင်း နား-နှာ-လျှာ-ကိုယ်-နှလုံး၌ တည်ရှိသော ကာယဒသက ကလာပ်၊ ဘာဝဒသက ကလာပ်တို့၌လည်း နည်းတူ ရှုပါ။ ထူးခြားသည့် သောတဒသက ကလာပ်ကို ရှုပွားသိမ်းဆည်းပုံကိုသာ ဖော်ပြပေအံ့။

သဒ္ဓါဘိယာတာရဟဘူတပ္ပသာဒလက္ခဏံ သောတံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၇၄။)

= သဒ္ဓါရုံ = အသံ၏ ရှေးရှုရိုက်ခတ်ခြင်း ထိခတ်ခြင်းကို = (ရှေးရှုရိုက်ခတ်ခြင်း ထိခတ်ခြင်းငှာ) ထိုက်သော ဘူတရုပ် = ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို ကြည်လင်စေခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိသော ရုပ်သဘောတရားကား - **သောတ အကြည်ဓာတ်** ဖြစ်၏။ ထိုသောတအကြည်ဓာတ်လျှင် (၁၀)ခုမြောက်ရှိသော သောတအကြည်ဓာတ် ပါဝင်သော ရုပ်ကလာပ်ကား သောတဒသက ကလာပ် ဖြစ်သည်။

ရှုပွားပုံမှာ ဤသို့ ဖြစ်၏ - နား၏ အတွင်းဘက် အကြည်ဓာတ်များ ရှိလောက်မည့် နေရာ၌ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို စိုက်၍ ရှုပါ။ ရုပ်ကလာပ်အမှုန်များကို တွေ့မြင်ရသောအခါ ကြည်သော ရုပ်ကလာပ်တစ်ခု အတွင်း၌ ပါဝင်တည်ရှိသော ရုပ်တရားတို့ကို ဓာတ်ခွဲ၍ အကြည်ဓာတ်ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူပါ သိမ်းဆည်းပါ။ ထိုနောင် မိမိကိုယ်တွင်း၌ ဖြစ်ပေါ်တည်ရှိနေသော အသက်ရှူသံ စသည့် အသံ တစ်ခုခုကိုသော်လည်းကောင်း၊ သို့မဟုတ် အပြင် ဗဟိဒ္ဓမှ ငှက်အော်သံ စသော အသံ တစ်ခုခုကိုသော်လည်းကောင်း လှမ်း၍ အာရုံယူကြည့်ပါ။ ထိုအသံက မိမိ သိမ်းဆည်းထားသော အကြည်ဓာတ်ကို လာ၍ ရှေးရှုရိုက်ခတ်နေပါက ထိုအသံ၏ ရှေးရှုရိုက်ခတ်ခံရသော ထိခတ်ခံရသော ထိုအကြည်ဓာတ်မှာ သောတအကြည်ဓာတ် နားအကြည်ဓာတ် ဖြစ်၍ ထိုနားအကြည်ဓာတ်နှင့် တကွသော ရုပ်ကလာပ်မှာ သောတဒသက ကလာပ် ဖြစ်သည်။ ယင်းကလာပ်ကို ဉာဏ်ဖြင့် ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ ရှု ကြည့်ပါက ဓာတ်ခွဲကြည့်ပါက ရုပ်ပရမတ်သဘောတရား (၁၀)မျိုးကို တွေ့ရှိမည် ဖြစ်သည်။ ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ရှုပါ။ တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီ၏ ကိုယ်ပိုင်သဘာဝလက္ခဏာ အသီးအသီးကို ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ ရှုပါ။ ယင်း (၁၀)မျိုး သော ရုပ်ပရမတ်တရားတို့၏ ပြိုင်တူ ဖြစ်ဖြစ်နေမှု သဘောကိုလည်း ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ဆက်ရှုပါ။ အကယ်၍

ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

နား၌ မိမိ သိမ်းဆည်းထားမိသော အကြည်ဓာတ်ကို မိမိ အာရုံယူလိုက်သော အသံက ရှေးရှုရိုက်ခတ်မှု မရှိပါက ထိုအကြည်ဓာတ်မှာ သောတအကြည်ဓာတ် မဖြစ်နိုင်ဘဲ ကာယအကြည်ဓာတ်သာ ဖြစ်ဖွယ်ရာ ရှိပါသည်။ နား၌ ကာယအကြည်ဓာတ်နှင့် သောတအကြည်ဓာတ် နှစ်မျိုးသာ ရှိသောကြောင့် ဖြစ်၏။ ကြိမ်ဖန်များစွာ ဆန်းစစ်ကြည့်ပါ။

နား၌ မည်သည့်နေရာကိုမဆို အရာဝတ္ထုတစ်ခုဖြင့် တို့ထိကြည့်ပါက သိနိုင်သဖြင့် ထိုမှုကိုသိသော ကာယ ဝိညာဏ်စိတ်၏ မှီရာ ကာယအကြည်ဓာတ် ပါဝင်သော ကာယဒသက ကလာပ်လည်း တည်ရှိနေ၏။ အလားတူပင် အမျိုးသား နား၊ အမျိုးသမီး နားဟု ခွဲခြားသိနိုင်သော ဘာဝရုပ် ပါဝင်သော ဘာဝဒသက ကလာပ်လည်း တည်ရှိနေ၏။ ထို ကာယဒသက ကလာပ်၊ ဘာဝဒသက ကလာပ်တို့ကို မျက်စိ၌ ဖော်ပြခဲ့သည့် ရှုပုံနည်းစနစ် အတိုင်းပင် ရှုပါ။

နှာခေါင်း၌ တည်ရှိသော ကမ္မဇကလာပ်များကို ရှုပုံ

ဂန္ဓာဘိယာတာရဟဘူတပ္ပသာဒလက္ခဏံ ဃာနံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၇၄။)

= ဂန္ဓာရုံ အနံ၏ ရှေးရှုရိုက်ခတ်ခြင်း ထိခိုက်ခြင်းကို (ရှေးရှုရိုက်ခတ်ခြင်း ထိခတ်ခြင်းငှာ) ထိုက်တန်သော ဘူတရုပ်ကို ကြည်လင်စေခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိသော ရုပ်သဘောတရားကား ဃာနအကြည်ဓာတ် = နှာအကြည်ဓာတ်တည်း။ ထို ဃာနအကြည်ဓာတ်လျှင် (၁၀)ခုမြောက်ရှိသော ဃာနအကြည်ဓာတ်နှင့် တကွသော ကြည်နေသော ရုပ်ကလာပ်ကား ဃာနဒသက ကလာပ်တည်း။

ရှုပုံမှာ ဤသို့ဖြစ်၏ - နှာခေါင်းအတွင်းဘက် နှာနုရှိရာ အရပ်၌ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို စိုက်၍ ရှုပါ။ ကြည်သော ရုပ်ကလာပ်တစ်ခုကို သိမ်းဆည်းပါ။ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူပါ။ (၁၀)မျိုးသော ရုပ်ပရမတ် သဘောတရားများကို ဓာတ်ခွဲပါ။ အကြည်ဓာတ်ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူထားပါ။ သိမ်းဆည်းထားပါ။ နီးစပ်ရာ ရုပ်ကလာပ်တစ်ခုခု အတွင်း၌ တည်ရှိသော အနံကို လှမ်း၍ အာရုံယူပါ။ သိမ်းဆည်းပါ။ အကယ်၍ ထိုအနံက မိမိ သိမ်းဆည်းထားသော အကြည်ဓာတ်ကို လာ၍ ရှေးရှုရိုက်ခတ်နေပါက ထိုအကြည်ဓာတ်မှာ ဃာနအကြည်ဓာတ် ဖြစ်သည်။ ဃာနအကြည်ဓာတ် ပါဝင်သော ရုပ်ကလာပ်မှာ ဃာနအကြည်ဓာတ်လျှင် (၁၀)ခုမြောက်ရှိသော ဃာနဒသက ကလာပ် ဖြစ်သည်။ ဓာတ်ခွဲကြည့်ပါက ရုပ်ပရမတ်သဘောတရား (၁၀)မျိုးကို တွေ့ရှိမည် ဖြစ်သည်။ ပထမတွင် ယင်း (၁၀)မျိုးသော ရုပ်ပရမတ် သဘောတရားတို့ကို တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီ ဉာဏ်ဖြင့် ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ ရှုပါ။ ကျေပွန်လာပါက ရုပ်ကလာပ်တစ်ခု အတွင်း၌ (၁၀)မျိုးသော ရုပ်ပရမတ် သဘောတရားတို့၏ ပြိုင်တူ ဖြစ်ဖြစ်နေမှုကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ဆက်လက်၍ လေ့ကျင့်ပါ။ ကြည်နေသည့် နှာအကြည်ဓာတ် ပါဝင်သည့် ရုပ်ကလာပ်အမှုန်များကို စိုက်၍ ရှုလိုက်တိုင်း ရုပ်ပရမတ်သဘောတရား (၁၀)မျိုးကိုသာ ဉာဏ်ဖြင့် မြင်တွေ့နေအောင် လေ့ကျင့်ပါ။ အကယ်၍ မိမိ သိမ်းဆည်းထားသော အကြည်ဓာတ်ကို ထို မိမိ သိမ်းဆည်းလိုက်သော အနံ ဂန္ဓာရုံက ရှေးရှုရိုက်ခတ်မှု မရှိပါက ထိုအကြည်ဓာတ်မှာ ကာယအကြည်ဓာတ် ဖြစ်ဖွယ်ရာ ရှိနိုင်သည်။ သို့အတွက် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို အာရုံယူ၍လည်း ရှုကြည့်ပါ။ ကြိမ်ဖန်များစွာ ဆန်းစစ်ကြည့်ပါ။

နှာခေါင်းအတွင်းဝယ် မည်သည့်နေရာကိုမဆို အရာဝတ္ထု တစ်ခုခုဖြင့် တွေ့ထိကြည့်ပါက ထိုမှု ဖောဋ္ဌဗ္ဗ ဓာတ်ကို သိနိုင်သည့် ကာယဝိညာဏ်စိတ်၏ မှီ၍ဖြစ်ရာ ကာယအကြည်ဓာတ် ပါဝင်သည့် ကာယဒသက ကလာပ်လည်း နှာခေါင်း၌ တည်ရှိနေ၏။ အမျိုးသား နှာခေါင်း အမျိုးသမီး နှာခေါင်းဟု သိလောက်သည့် အမှတ်အသား ဘာဝရုပ် ပါဝင်သည့် ဘာဝဒသက ကလာပ်များလည်း နှာခေါင်း၌ တည်ရှိနေ၏။ မျက်စိ၌ ရှုသည့်ပုံစံကို နည်းမှီး၍ ရှုပါ။ ဤသို့လျှင် နှာခေါင်း၌ ကမ္မဇကလာပ် (၃)မျိုး ရှိပေသည်။

လျှာ၌ တည်ရှိသော ကမ္မဇကလာပ်များကို ရှုပုံ

ရသာဘိယာတာရဟဏ္ဌတပ္ပသာဒလက္ခဏာ ဇိဝါ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၇၄။)

= ရသာရုံ၏ ရှေးရှုရိုက်ခတ်ခြင်း ထိခတ်ခြင်းကို (ရှေးရှုရိုက်ခတ်ခြင်း ထိခတ်ခြင်းငှာ) ထိုက်တန်သော ဘူတရုပ်ကို ကြည်လင်စေခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိသော ရုပ်သဘောတရားကား ဇိဝါအကြည်ဓာတ် = လျှာ အကြည်ဓာတ်တည်း။ ယင်း ဇိဝါအကြည်ဓာတ်နှင့် တကွသော ဇိဝါအကြည်ဓာတ်လျှင် (၁၀)ခုမြောက်ရှိသော ရုပ်ကလာပ်မှာ ဇိဝါဒသက ကလာပ် ဖြစ်သည်။

ရှုပုံ - လျှာ၌ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို စိုက်၍ ရှုပါ။ ရုပ်ကလာပ်အမှုန်များကို တွေ့ရှိသောအခါ ကြည်သော ရုပ်ကလာပ်အမှုန်တစ်ခုကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူ၍ သိမ်းဆည်းပါ။ ဓာတ်ခွဲပါ။ ယင်း (၁၀)မျိုးသော ရုပ်ပရမတ် သဘောတရားများထဲမှ အကြည်ဓာတ်ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူပါ။ သိမ်းဆည်းပါ။ တစ်ဖန် နီးစပ်ရာ ရုပ်ကလာပ် တစ်ခုခု အတွင်း၌ သို့မဟုတ် အများစု၌ တည်ရှိသော ရသာရုံကို လှမ်း၍ အာရုံယူကြည့်ပါ။ အကယ်၍ ထို ရသာရုံက မိမိ သိမ်းဆည်းထားသော အကြည်ဓာတ်ကို ရှေးရှုရိုက်ခတ်နေပါက ထိုရသာရုံ၏ ရှေးရှုရိုက်ခတ် ခြင်းကို ခံရသော အကြည်ဓာတ်မှာ ဇိဝါအကြည်ဓာတ် ဖြစ်သည်။ ယင်း ဇိဝါအကြည်ဓာတ် ပါဝင်သော ရုပ် ကလာပ်မှာ ဇိဝါဒသက ကလာပ် ဖြစ်၏။ ယင်း ရုပ်ကလာပ်ကို ဉာဏ်ဖြင့် ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ ဓာတ်ခွဲကြည့်ပါက ပထဝီမှ စ၍ ဇိဝါပသာဒ = လျှာအကြည်ဓာတ်တိုင်အောင် ရုပ်ပရမတ် သဘောတရား (၁၀)မျိုးကို တွေ့နိုင်၏။ ယင်း ပရမတ်အစစ် ဓာတ်အနှစ်ဖြစ်သော ရုပ်တရားတို့ကို တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီ ဉာဏ်ဖြင့် ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ ရှု- နိုင်သောအခါ ယင်း (၁၀)မျိုးသော ပရမတ်တရားတို့၏ ပြိုင်တူ ထင်ရှားဖြစ်နေမှုကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ရှုပါ။ အကယ်၍ လျှာ၌ မိမိ သိမ်းဆည်းထားသော အကြည်ဓာတ်ကို မိမိ သိမ်းဆည်းလိုက်သော ထိုရသာရုံက ရှေးရှု ရိုက်ခတ်မှု မရှိပါလျှင် ထိုအကြည်ဓာတ်မှာ ဇိဝါအကြည်ဓာတ် မဖြစ်ဘဲ ကာယအကြည်ဓာတ် ဖြစ်ဖွယ်ရာ ရှိပေ သည်။ ကာယအကြည်ဓာတ် ဟုတ်-မဟုတ်ကို သိရှိရအောင် ဖောဋ္ဌဗ္ဗရုံကို အာရုံယူ၍လည်း တစ်ဖန် ရှုကြည့်ပါဦး။

လျှာ၌လည်း မည်သည့်နေရာကိုမဆို အရာဝတ္ထု တစ်ခုခုဖြင့် တွေ့ထိကြည့်ပါက ထိုမှု ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ်ကို သိနိုင်သည့် ကာယဝိညာဏ်စိတ်၏ မှီ၍ ဖြစ်ရာ ကာယအကြည်ဓာတ် ပါဝင်သော ကာယဒသက ကလာပ်လည်း တည်ရှိနေ၏။ ဘာဝရုပ် ပါဝင်သော ဘာဝဒသက ကလာပ်လည်း တည်ရှိနေသည်သာ ဖြစ်၏။ ရှုပုံစနစ်ကို ရှေးနည်းအတိုင်း မှတ်ပါ။ ဤသို့လျှင် နှာခေါင်း၌ ကမ္မဇကလာပ် (၃)မျိုး ရှိပေသည်။

ကိုယ်၌ တည်ရှိသော ကမ္မဇကလာပ်များကို ရှုပုံ

ကိုယ်၌ကား မည်သည့်နေရာကိုမဆို အရာဝတ္ထုတစ်ခုနှင့် တွေ့ထိကြည့်ပါက ထိုမှုကို သိနိုင်သည့် ကာယ- ဝိညာဏ်စိတ်၏ မှီ၍ဖြစ်ရာ ကာယအကြည်ဓာတ်များသည် အနံ့အပြား တည်ရှိနေ၏။ ယင်း ကာယအကြည်ဓာတ် ပါဝင်သော ရုပ်ကလာပ်မှာ ကာယဒသက ကလာပ် ဖြစ်၏။ အမျိုးသမီးဟု အမျိုးသားဟု သိလောက်သော အမှတ်အသား၊ သိကြောင်းဖြစ်သော အမှတ်အသားဟူသော ဘာဝရုပ်လည်း တစ်ကိုယ်လုံး၌ အနံ့အပြား တည် ရှိနေ၏။ အမျိုးသမီး၏ မျက်နှာနှင့် အမျိုးသား၏ မျက်နှာသည် မတူညီပေ။ အမျိုးသမီး၏ လက်နှင့် အမျိုးသား၏ လက်၊ အမျိုးသမီး၏ ကိုယ်နှင့် အမျိုးသား၏ ကိုယ်တို့လည်း မတူညီကြပေ။ ဤသူကား အမျိုးသမီးဟု ဤသူ ကား အမျိုးသားဟု သိအောင် ဤဘာဝရုပ်က ခွဲတမ်းချပေးနေခြင်း ဖြစ်၏။ ကိုယ်အင်္ဂါ အစိတ်အပိုင်း အားလုံး တို့၌ အမျိုးသမီးနှင့် အမျိုးသားတို့ မတူညီကြခြင်းမှာ ဤဘာဝရုပ်ကြောင့် ဖြစ်၏။ ဤဘာဝရုပ် ပါဝင်သော ရုပ် ကလာပ်တို့မှာ ဘာဝဒသက ကလာပ်များ ဖြစ်ကြ၏။ (၆)ဒွါရ ရှိသည့်အနက် ကိုယ်ဟု သတ်မှတ်ထားသော ဤ

ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

ကာယဌာန၌ ဤ ကာယဒသက ကလာပ်၊ ဘာဝဒသက ကလာပ်ဟူသော နှစ်မျိုးသော ကမ္မဇ ကလာပ်တို့ကို ရှေးမျက်စိ၌ ဖော်ပြခဲ့သည့် နည်းအတိုင်း ဉာဏ်ဖြင့် ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ ရှုပါ။

နှလုံး၌ တည်ရှိသော ကမ္မဇကလာပ်များကို ရှုပုံ

မနောဓာတုမနောဝိညာဏဓာတုနံ နိဿယလက္ခဏံ ဟဒယဝတ္ထု။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၇၇။)

၁။ သုတ္တန်နည်းအရ ဘဝင်မနောအကြည်ကို မနောဓာတ်ဟု ခေါ်၏။

၂။ ဒွေပဉ္စဝိညာဏ်မှ တစ်ပါးသော ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကို မှီ၍ ဖြစ်သွားကြသော ဝီထိစိတ် အားလုံးကို မနော-ဝိညာဏဓာတ်ဟု ခေါ်၏။ ယင်း မနောဓာတ် မနောဝိညာဏဓာတ်ဟူသော အသိစိတ်တို့၏ မှီရာဖြစ်ခြင်း သဘော လက္ခဏာရှိသော ရုပ်သဘောတရားကား **ဟဒယဝတ္ထု**တည်း။ ယင်းဟဒယဝတ္ထု ပါဝင်သော ရုပ်ကလာပ်ကား ဟဒယဒသက ကလာပ်တည်း။ (ဒွေပဉ္စဝိညာဏ်တို့ကား ဆိုင်ရာ အကြည်ဓာတ်များကိုသာ မှီ၍ ဖြစ်ကြ၏။ ဟဒယ ဝတ္ထုရုပ်ကို မမှီကြပေ။ သို့အတွက် ဒွေပဉ္စဝိညာဏ်မှ တစ်ပါးသော ကြွင်းကျန်သော စိတ်အားလုံးကို ဤ၌ မနော-ဝိညာဏဓာတ်ဟု ဆိုလိုသည်။)

ဤဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကို ရှုပွားပုံကို ရှေးပိုင်းတွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ (ဤကျမ်း စာမျက်နှာ-၆၃၆-တွင် ကြည့်ပါ။) အိမ်ရှင် ဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ်ကို မိအောင် သိမ်းဆည်းပါ။ ယင်း ဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ်နှင့် မနောဝိညာဏဓာတ်တို့သည် ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကို မှီ၍ ဖြစ်နေရကား ဟဒယဝတ္ထုဟူသည် အရောင်တဖျတ်ဖျတ် ထွက်နေသော မနောဓာတ်နှင့် မနောဝိညာဏဓာတ်ဟူသော နှစ်အကြည်ဓာတ်တို့၏ အောက်၌ ကပ်လျက် တည်နေသော မကြည်သော ရုပ်ကလာပ်အမှုန်ထဲတွင် တည်ရှိနေ၏။

[အထ ဝါ သဗ္ဗမ္ပိ စိတ္တံ သဘာဝတော ပဏ္ဏရမေဝ (မူလဋီ-၁-၉၅)။ ပ ။ သဘာဝေါဝါယံ စိတ္တဿ ပဏ္ဏရတာ (မူလဋီ-၁-၁၂၅) = စိတ်အားလုံးသည်ပင် သဘာဝအားဖြင့် ဖြူစင်၏၊ ကြည်လင်၏။]

ထိုရုပ်ကလာပ်အမှုန်ကို ဓာတ်ခွဲကြည့်ပါက ရုပ်ပရမတ် သဘောတရား (၁၀)မျိုးကို တွေ့ရှိမည် ဖြစ်၏။ ယင်းတွင် ဟဒယဝတ္ထုရုပ် ပါဝင်လျက် ရှိ၏။ ရှေးဦးစွာ ထို (၁၀)မျိုးသော ရုပ်သဘောတရားများကို တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီ ဉာဏ်ဖြင့် ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ ရှုပါ။ ထိုနောင် ထို (၁၀)မျိုးသော ရုပ်ပရမတ် သဘောတရားတို့၏ ပြိုင်တူ ဖြစ်ဖြစ်နေမှုကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ခြုံရှုထားပါ။

နှလုံးအိမ်အတွင်း၌ မနောဓာတ် မနောဝိညာဏဓာတ်ဟူသော နှစ်အကြည်ဓာတ်အပြင် ကာယဒသက ကလာပ်ဟူသော ရုပ်အကြည်ဓာတ် = ကာယအကြည်ဓာတ် ပါဝင်သည့် ရုပ်ကလာပ်အမှုန်များလည်း တည်ရှိ နေ၏။ ထို ရုပ်အကြည်ဓာတ်နှင့် နှစ်အကြည်ဓာတ်မှာ တစ်ခုနှင့်တစ်ခု မတူထူးခြားချက် ရှိနေ၏။ ရုပ်အကြည် ဓာတ်မှာ ကြည်သည့် ရုပ်ကလာပ်အမှုန်များအနေဖြင့် ကာယဒသက ကလာပ်အနေဖြင့် နှလုံးအိမ် အနံ့အပြား၌ ဖြစ်ပွား တည်ရှိနေ၏။ ဖောဠဗ္ဗာရုံ၏ ရှေးရှုရုံခတ်ခြင်းငှာ ထိုက်သော အကြည်ဓာတ် ဖြစ်၏။ နှစ်အကြည် ဓာတ်ကား မနောဓာတ် မနောဝိညာဏဓာတ်ဟု နှစ်မျိုး ရှိ၏။ သမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်ဟူသော မနောဝိညာဏဓာတ်တို့ကား သမာဓိအားကောင်းလျှင် အားကောင်းသလို အလွန် ကြည်လင်တောက်ပသော သဘော ရှိ၏။ ဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ်ဟူသော နှစ်အကြည်ဓာတ်မှာလည်း ယင်း ဘဝင်ဝိပါက်တရားကို ဖြစ်စေတတ်သော အကြောင်းရင်းကံ၏ အရှိန်အဝါ သတ္တိအားကောင်းလျှင် အားကောင်းသလို တောက်ပလျက် ကြည်လင်လျက် ရှိနေပေသည်။ သမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်ဟူသော နှစ်အကြည်ဓာတ် မနော ဝိညာဏဓာတ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သွားသော အရောင်အလင်း၏ တဖျတ်ဖျတ် တောက်ပမှုမှာ ရှေးအလင်းရောင်-

ပိုင်းတွင် ရှင်းပြခဲ့သည့်အတိုင်း အဇ္ဈတ္တတွင်သာမက ဗဟိဒ္ဓသို့တိုင်အောင်ပင် သောင်းလောကဓာတ်တစ်ခွင်သို့ တိုင်အောင်ပင် ပျံ့နှံ့၍ ထွက်သွားတတ်၏။

ရုပ်အကြည်ဓာတ်ကား ထိုကဲ့သို့ မဟုတ်ပေ။ အတိတ်ကံအားလျော်စွာ အကြည်ရုပ်ကလာပ်အမှုန်အနေ ဖြင့်သာ ဖြစ်နေ၏။ အတိတ်ကံ အရှိန်အဝါ အားကောင်းလျှင် အားကောင်းသလို ကြည်လင်မှု တောက်ပမှုကား ရှိနိုင်၏။ သို့သော် ရုပ်ကလာပ်အမှုန်အနေဖြင့်သာ ဖြစ်ပေါ်နေပေသည်။ နာမ်အကြည်ဓာတ်မှ လင်းရောင်ခြည် များ တဖျတ်ဖျတ် ထွက်ပေါ်လာနိုင်သော်လည်း ရုပ်အကြည်ဓာတ်မှကား လင်းရောင်ခြည်များ တဖျတ်ဖျတ် တောက်ပလျက် ထွက်ပေါ်မလာနိုင်ပေ။

နာမ်အကြည်ဓာတ်မှ တဖျတ်ဖျတ် ထွက်ပေါ်လာသော အရောင်အလင်းဟူသည် ရှေးအလင်းရောင်ပိုင်း တွင် ရှင်းပြခဲ့သည့်အတိုင်း စိတ္တဇဩဇဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ်တို့တွင် တည်ရှိသော ဝဏ္ဏဓာတ် ရူပါရုံ၏ တောက်ပ မှုနှင့် ယင်းစိတ္တဇဩဇဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ်တိုင်းတွင် ပါဝင်တည်ရှိသော တေဇောဓာတ် ဥတုကြောင့် ဆင့်ကဲ ဖြစ်ပွား လာကြသော ဥတုဇဩဇဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ်တို့တွင် ပါဝင်တည်ရှိသော ဝဏ္ဏဓာတ် ရူပါရုံ၏ တောက်ပမှု ဖြစ်၏။ သို့သော် ယင်း စိတ္တဇကလာပ် ဥတုဇကလာပ်တို့ကား မကြည်ပါ။ ယင်းရုပ်ကလာပ်တို့၌ ပသာဒ အကြည်ဓာတ်များ မပါဝင်သဖြင့် မကြည်ဟု ဆိုခြင်း ဖြစ်၏။

မနောဓာတ် မနောဝိညာဏဓာတ်ဟူသော နာမ်အကြည်ဓာတ်ကား ကြည်လင်နေသည့်သဘောသက်သက် မျှသာ ဖြစ်၏။ ယင်း မနောဓာတ်နှင့် သမထဘာဝနာစိတ်၊ ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်ဟူသော မနောဝိညာဏဓာတ် ဤနှစ်မျိုးသော နာမ်အကြည်ဓာတ်တို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော စိတ္တဇဩဇဋ္ဌမက ကလာပ်တို့၌ ပါဝင်သော ဝဏ္ဏဓာတ် = ဝဏ္ဏာယတန၊ ယင်းစိတ္တဇ ရုပ်ကလာပ်များတွင် ပါဝင်သော တေဇောဓာတ်ဥတုမှ ဆင့်ကဲ ဖြစ်ပွား လာသော ဥတုဇဩဇဋ္ဌမက ကလာပ်တို့၌ ပါဝင်သော ဝဏ္ဏဓာတ် = ဝဏ္ဏာယတနတို့ကသာ ပြုံးပြုံးပြက် အရောင် တလက်လက် တောက်ပခြင်း ဖြစ်သည်။ ကာယအကြည်ဓာတ် ပါဝင်သော ကာယဒသက ကလာပ်ကား ထိုကဲ့သို့ ပြုံးပြုံးပြက် အရောင်တလက်လက် တောက်ပမှု မရှိပေ။ ဤကား ရုပ်အကြည်ဓာတ်နှင့် နာမ်အကြည်ဓာတ်တို့၏ ထူးခြားမှုတည်း။

တစ်ဖန် နှလုံးအတွင်း၌လည်း ဘာဝရုပ် ပါဝင်သည့် ဘာဝရုပ်လျှင် (၁၀)ခုမြောက်ရှိသော ဘာဝဒသက ကလာပ်များလည်း များစွာပင် ရှိနေပေသည်။ သို့အတွက် နှလုံး၌ ဟဒယဒသက ကလာပ်၊ ကာယဒသက ကလာပ်၊ ဘာဝဒသက ကလာပ်ဟု ကမ္မဇ ရုပ်ကလာပ် (၃)မျိုး ရှိသည်။ ထိုရုပ်ကလာပ်တိုင်း၌ (၁၀)မျိုးသော ရုပ်ပရမတ် သဘောတရားတို့ကို တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီ ဉာဏ်ဖြင့် ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ မြင်အောင် ရှေးဦးစွာ ရှုပါ။ ထိုနောင် ကလာပ် တစ်ခု တစ်ခု အတွင်း၌ (၁၀)မျိုး (၁၀)မျိုးသော ရုပ်ပရမတ် သဘောတရားတို့၏ ပြိုင်တူ ဖြစ်ပေါ်နေ မှုကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ခြုံ၍ ရှုပါ။

အခက်အခဲကို ကျော်လွှားနိုင်ရေး

ဤကဲ့သို့ ရုပ်ကလာပ်များကို ဉာဏ်ဖြင့် ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ ရှုရာ၌ အသင်ယောဂီသူတော်ကောင်း၏ ဉာဏ် ဝယ် မရှင်းမလင်း ဝိုးတိုးဝါးတား ဖြစ်နေပါက အာနာပါနဿတိ သမာဓိကို တစ်ဖန်ပြန်၍ ထူထောင်ဖို့ လိုပေ သည်။ စတုတ္ထဈာန်သမာဓိသို့တိုင်အောင် သမာဓိထူထောင်ထားပြီးသူ ဖြစ်ပါက ထိုစတုတ္ထဈာန်သမာဓိကိုပင် တစ်ဖန်ပြန်၍ သမာဓိထူထောင်ပါ။ ထိုသမာဓိနှင့် ယှဉ်တွဲလျက်ရှိသော ဉာဏ်ကြောင့် အရောင်အလင်းများ တဖျတ်ဖျတ် တောက်ပလာသောအခါ ထိုဉာဏ်အရောင်အလင်း၏ အကူအညီဖြင့် ရုပ်ကလာပ်များကို ဉာဏ်ဖြင့်

ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ ရှုပါ။ ဓာတ်ခွဲပါ။ သမာဓိအားကောင်းလျှင် အားကောင်းသလောက် လင်းရောင်ခြည်စွမ်းအင်များ အားကောင်းလာမည် ဖြစ်၏။ လင်းရောင်ခြည်စွမ်းအင်များ အားကောင်းသည်နှင့်အမျှ ရုပ်ကလာပ်တို့အတွင်း၌ တည်ရှိသော ရုပ်ပရမတ်သဘောတရားတို့ကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း တွေ့ရှိနေမည်သာ ဖြစ်သည်။ ကြွင်းကျန်သော ရုပ်တရားများနှင့် နာမ်တရားများကို သိမ်းဆည်းရာ၌လည်း အသိဉာဏ် မသန့်မရှင်း ဖြစ်နေပါက အလားတူပင် သမာဓိကို တစ်ဖန် ပြန်လည် ထူထောင်၍ သမာဓိအားကောင်းလာသောအခါမှ ရုပ်နာမ်တို့ကို တစ်ဖန်ပြန်၍ ရှုပါ။

သိမ်မွေ့သော ပုလဲ သန္တာတို့ကို ထွင်းဖောက်လိုသည်ရှိသော် အလွန် သိမ်မွေ့ ထက်မြက်သော စူးသည် ဖြစ်သင့်သကဲ့သို့ ထို့အတူ နူးညံ့သိမ်မွေ့သော နာမ်ရုပ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ယင်းနာမ်ရုပ်၏ အကြောင်းတရား တို့ကိုလည်းကောင်း သိမ်းဆည်းသည်ရှိသော် ထက်မြက် စူးရှသော ဉာဏ်သည် ဖြစ်သင့်၏။ ထိုဉာဏ်၏ အလွန် ထက်မြက်သည်၏ အဖြစ်ကိုလည်း - ဓားသွေးကျောက်ထက်၌ သိမ်မွေ့ ပြေပြစ်အောင် မြမြထက်အောင် သွေး ခြင်းဖြင့် ပေါက်ဆိန်သွား၏ ထက်မြက်မှုကို ရရှိနိုင်သကဲ့သို့ - သီလတည်းဟူသော မြေ၌ ရပ်တည်လျက် သမာဓိ တည်းဟူသော မြတ်သော ကျောက်ထက်၌ ဝီရိယတည်းဟူသော လက်ဖြင့် ဉာဏ်တည်းဟူသော သန်လျက်ကို မြမြထက်အောင် သွေးခြင်းဖြင့် သဒ္ဓါ ဝီရိယ သတိ သမာဓိ ပညာဟူသော ဣန္ဒြေ (၅)ပါးတို့၏ ထက်မြက်စူးရှ သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်စေလျက် ဉာဏ်၏ ထက်မြက်စူးရှမှုကို ပြီးစေအပ်ပေသည်။ ဤအရာမျိုး၌ အသင် ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်သည် သမာဓိ၏ တန်ဖိုးနှင့် သမာဓိကြောင့် ထက်မြက်စူးရှလာသော ဉာဏ်၏ တန်ဖိုး တို့ကို လွယ်ကူစွာ သဘောပေါက်နိုင်မည် ဖြစ်ပေသည်။

ဤကား (၆)ဒွါရတို့၌ ကမ္မဇရုပ်တို့၏ ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ရှုပုံနည်းစနစ်များတည်း။ ဤကမ္မဇရုပ်များတွင် ဇီဝိတလျှင် (၉)ခုမြောက် ရှိသော ဇီဝိတနဝက ကလာပ်တို့လည်း အကျုံးဝင်လျက်ပင် ရှိ သည်ဖြစ်၍ ယင်း ဇီဝိတနဝက ကလာပ်ရုပ်တို့ကိုပါ ဆက်လက်၍ သိမ်းကျုံး၍ ရှုပွားပါ။ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူပါ။ သိမ်းဆည်းပါ။

အကယ်၍ သမာဓိအားကောင်းနေပါလျက် ရုပ်တို့ကို သိမ်းဆည်းရာ၌ အချို့ ဥပါဒါရုပ်များ မထင်မရှား ဖြစ်နေသေးပါက မိမိသိမ်းဆည်းလိုသည့် ရုပ်ကလာပ်၏ အတွင်း၌ တည်ရှိသော ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကိုပင် ထပ်ကာ ထပ်ကာ သိမ်းဆည်းပါ။ **ဣမေ ခတ္တာရော မဟာဘူတေ ပရိဂ္ဂဏန္တဿ ဥပါဒါရူပံ ပါကဋံ ဟောတိ။** (အဘိ-ဋ္ဌ- ၂-၂၄၁။) ဟူသော သမ္မောဟဝိနောဒနီ အဋ္ဌကထာကြီး၏ ညွှန်ကြားချက်အတိုင်း ရုပ်ကလာပ် တစ်ခု တစ်ခု၏ အတွင်း၌ တည်ရှိသော ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင် သိမ်းဆည်းနိုင်သော ယောဂီဝစရ ပုဂ္ဂိုလ်၏ အသိဉာဏ်ဝယ် ဥပါဒါရုပ်သည် ထင်ရှားလာမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

စိတ္တဇရုပ်များကို ရှုပွားသိမ်းဆည်းပုံ

ရှေးပိုင်းတွင် စိတ္တဇရုပ်တို့၏ ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာကို ဖော်ပြခဲ့၏။ ယင်း ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့၏ မိန့်ဆိုတော်မူချက်များအရ - ပဋိသန္ဓေစိတ်မှ လွဲလျှင် အချို့ ဆရာမြတ်တို့၏ အယူအဆအရ ပဋိသန္ဓေစိတ် စုတိစိတ်မှ လွဲလျှင် ဘဝတစ်လျှောက်လုံး၌ ပဉ္စဝေါကာရဘုံသားတို့၏ ရုပ်သန္တတိအစဉ်ဝယ် နှလုံးအိမ်၏ အ- တွင်း၌ တည်ရှိသော ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကို မှီ၍ ဖြစ်နေသော ကျန်စိတ်ဟူသမျှသည် စိတ္တဇရုပ်များကို ထိုက်သလို ဖြစ်စေနိုင်သည်ဟု လိုရင်းကို မှတ်သားထားပါ။ ထို ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကို မှီ၍ဖြစ်နေသော စိတ်ကြောင့် တစ်နည်း ဆိုရသော် စိတ်စေတသိက်တို့ကြောင့် စိတ္တဇရုပ်များ ဖြစ်ပေါ်နေပုံကို ပို၍ သဘောပေါက် မြန်စေရန်အတွက် စတင် ရှုပွားရန် နည်းစနစ်မှာ ဤသို့တည်း။ -

စိတ္တဇရုပ်ကလာပ် အမျိုးအစား (၈)စည်း ရှိနေသည့်အနက် ဤတွင် ရှေးဦးစွာ သက်သက်သော စိတ္တဇ ဩဇဋ္ဌမကကလာပ်ဟူသော သုဒ္ဓဋ္ဌက ကလာပ်ရုပ်များကို ရှုပွားသိမ်းဆည်းပုံကိုသာ စတင်၍ ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

သမာဓိကို အဆင့်ဆင့် ထူထောင်၍ ရှုပွားတတ် သိမ်းဆည်းတတ်ပြီးသော ကမ္မဇရုပ်များကို (၆)ဒွါရလုံး၌ ရှေးဦးစွာ ပြန်၍ ရှုပွားသိမ်းဆည်းပါ။ ထိုနောင် ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကို မှီ၍ဖြစ်နေသော ဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ်ကို စိတ်စိုက်ထားပါ။ ထို ဘဝင်မနောအကြည်ဟူသော မနောဓာတ်နှင့် ဝီထိစိတ်ဟူသော မနောဝိညာဏဓာတ်များ ကြောင့် စိတ္တဇရုပ်များ ဖြစ်ပေါ်နေပုံကို စိုက်၍ ရှုကြည့်ပါ။

အကယ်၍ ဤသို့ရှုရာ၌ လွယ်လွယ်ကူကူဖြင့် သဘောမပေါက် ဖြစ်နေပါက ဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ် တွင် စိတ်စိုက်ထား၍ လက်ညှိုးတစ်ချောင်းကို အနည်းငယ် ကွေးဆန့်ကြည့်ပါ။ ထိုသို့ ပြုလုပ်ရာ၌ လက်ညှိုးကို စိတ်စိုက် မကြည့်ပါနှင့်၊ ဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ်၌သာ စိတ်ကို စိုက်ထား၍ ရှေးဦးစွာ ကွေးချင် ဆန့်ချင်သော စိတ် ကွေးမှု ဆန့်မှုကို ဖြစ်စေသော စိတ်များကိုသာ မြင်အောင်ရှုပါ။ ထိုစိတ်တို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်သောအခါ ထိုစိတ်များကြောင့် စိတ္တဇဩဇဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ်ပေါင်းများစွာ အဆက်မပြတ် ဖြစ်နေပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ဆက်လက်၍ ရှုပွားပါ။ ယင်းစိတ္တဇရုပ်တို့၏ (၆)ဒွါရလုံးသို့ ပျံ့နှံ့၍ ဖြစ်နေပုံကိုပါ ဆက်လက်၍ ဉာဏ်ဖြင့် မြင် အောင် ရှုပါ။ ယင်းစိတ္တဇရုပ်ကလာပ်တို့ကား မကြည်ပေ။ ရုပ်ကလာပ် တစ်ခု တစ်ခု အတွင်း၌ ပထဝီမှ ဩဇာ သို့တိုင်အောင် (၈)မျိုးသော ရုပ်ပရမတ် သဘောတရားတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူပါ သိမ်းဆည်းပါ။ (၆)ဒွါရ လုံး၌ လှည့်လည်၍ သိမ်းဆည်းရှုပွားပါ။ ထို ကွေးချင် ဆန့်ချင်သော စိတ်ကြောင့် ရုပ်ကလာပ်များစွာတို့ ဖြစ်နေ ပုံကို သဘောပေါက်ပါက ကြွင်းကျန်သော ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကို မှီ၍ဖြစ်နေသော စိတ်တိုင်း စိတ်တိုင်းသည် စိတ္တဇ ရုပ်ကလာပ်ပေါင်းများစွာကို ဥပါဒ်ကာလတိုင်း ဥပါဒ်ကာလတိုင်း၌ ရှေးနှင့်နောက် အစဉ်မပြတ် ဆက်စပ်လျက် ဖြစ်နေပုံကိုလည်း သဘောပေါက်အောင် ဆက်လက် ရှုပွားသိမ်းဆည်းပါ။ ဤစိတ္တသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တို့တွင် ဝိပါကစိတ် ကြောင့် ဖြစ်သော ကမ္မပစ္စယ စိတ္တသမုဋ္ဌာန်ရုပ်များလည်း ပါဝင်လျက် ရှိသည်။ ရုပ်အတုများနှင့် ရောနှောနေ သည့် စိတ္တသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တို့ကို ရှုပွားပုံကို နောက်ပိုင်းတွင် ဆက်လက် ဖော်ပြမည် ဖြစ်ပါသည်။ ဤအပိုင်းတွင် ကား စိတ်နှင့် စိတ္တဇရုပ်တို့၏ ကြောင်း-ကျိုး ဆက်နွယ်မှုသဘောကို အထူးဂရုပြု၍ ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ရှုပွား သိမ်းဆည်းပါ။

ဥတုဇရုပ်များကို ရှုပွားသိမ်းဆည်းပုံ

ရှေးတွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီးသော ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တို့ကို ရှုပွားပုံအပိုင်းကို တစ်ဖန်ပြန်၍ လေ့လာပါ။ သို့မှသာ လျှင် ပို၍ သဘောပေါက်မည် ဖြစ်သည်။ (၆)ဒွါရ၌ တည်ရှိသော ကမ္မဇကလာပ် စိတ္တဇကလာပ် ဥတုဇကလာပ် အာဟာရဇကလာပ်တို့၏ အတွင်း၌ တည်ရှိသော တေဇောဓာတ်ကို ဥတုခေါ်ကြောင်း ရှေးတွင် ရှင်းပြခဲ့ပြီး ဖြစ်၏။ ယင်းတေဇောဓာတ် = ဥတုသည် ဩဇာလျှင် (၈)ခုမြောက်ရှိသော ဥတုဇဩဇဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ် အသစ်အသစ်ကို ဖြစ်စေ၏။ ဤတွင် စက္ခုဒွါရ၌ ရှုပ်စနစ်ကို နမူနာအဖြစ် ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

၁။ စက္ခုဒွါရ၌ တည်ရှိသော စက္ခုဒသက ကလာပ်များစွာထဲက စက္ခုဒသက ကလာပ် တစ်ခုကို ဓာတ်ခွဲပါ။ (၁၀)မျိုးသော ရုပ်ပရမတ် သဘောတရားတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ ရှုပါ။ ယင်း (၁၀)မျိုးသော ရုပ်ပရမတ် တရားတို့တွင် တေဇောဓာတ်လည်း ပါဝင်လျက် ရှိ၏။ စက္ခုဒသက ကလာပ်မှာ ကမ္မဇ ရုပ်ကလာပ် ဖြစ်သဖြင့် ယင်းတေဇောဓာတ်မှာ ကမ္မဇဥတု ဖြစ်၏။ ယင်း ကမ္မဇဥတု = တေဇောဓာတ်ကို တစ်ဖန် ဉာဏ်ဖြင့် စိုက်၍ ရှုကြည့်ပါ။ ယင်း တေဇောဓာတ် = ဥတုသည် မိမိ၏ ဌီကာလသို့ ရောက်ခိုက်၌ ဩဇဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ်အသစ်ကို ဖြစ်စေပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်ပါ။ ယင်းဩဇဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ်ကား ကမ္မဇဥတု၏ သားတည်း။ ဓာတ်-

ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

ခွဲကြည့်ပါက ရုပ်ပရမတ် သဘောတရား (၈)မျိုးကို တွေ့ရှိမည် ဖြစ်၏။ ကံလျှင် အကြောင်း အထောက်အပံ့ ရှိသော ဥတုကြောင့် ဖြစ်သော **ကမ္မပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်** မည်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၀။)

ယင်း ကမ္မပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာန် ရုပ်တွင်လည်း တေဇောဓာတ် ပါဝင်လျက် ရှိ၏။ ယင်းတေဇောဓာတ် = ဥတုကလည်း မိမိ၏ ဌီကာလသို့ ရောက်ခိုက်ဝယ် ဩဇ္ဈမက ရုပ်ကလာပ်အသစ်ကို ဖြစ်စေပြန်၏။ ကမ္မဥတု၏ မြေးတည်း။ **ဥတုပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်** မည်၏။ ယင်း ဥတုပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တွင် ပါဝင်သော တေဇောဓာတ် ဥတုကလည်း ဥတုဩဇ္ဈမက ရုပ်ကလာပ် အသစ်ကို ဖြစ်စေပြန်၏။ ကမ္မဥတု၏ မြစ်တည်း။ ဥတုပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်ဟုပင် ခေါ်ဆိုပေသည်။ ဤသို့လျှင် (၄)ကြိမ် (၅)ကြိမ်သော ရုပ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို ဆက်စပ်စေ၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၀။)

ဤ၌ (၄)ကြိမ် (၅)ကြိမ်သော ရုပ်ကလာပ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို ဆက်စပ်စေ၏ ဟူသည်မှာ သဒိသသန္တတိ = တူညီသော ရုပ်အစဉ် သန္တတိ၏ အစွမ်းဖြင့်သာ ပြောဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ ဗာဟိရပစ္စယဝိသေသ (= ရာသီဥတု အစာအာဟာရ - သူတစ်ပါးတို့၏ လုံ့လပယောဂ စသော) အပြင်အပ အကြောင်းအထောက်အပံ့ထူး ရှိခဲ့လျှင် မတူကုန်သော များစွာကုန်သော ရုပ်ကလာပ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းတို့ကိုလည်း ဆက်စပ်စေ၏ - ဟု ဆရာမြတ်တို့ မိန့်ဆိုတော်မူကြသည်။ (မဲ့-အသားမာ စသည်တို့ကို ပုံစံထုတ်၍ ပြထား၏။) (မဟာဋီ-၂-၄၀၂။) ထို့ကြောင့် -

ဧဝံ ဒီယမ္ပိ အဒ္ဓါနံ အနုပါဒိန္နပက္ခေ ဌတွာပိ ဥတုသမုဋ္ဌာနံ ပဝတ္တတိဧဝ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၂။)

= ဤသို့လျှင် ရှည်စွာသော ကာလပတ်လုံးလည်း အနုပါဒိန္နအဖို့၌ တည်၍သော်လည်း ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်ကို ဖြစ်စေသည်သာတည်း။ ဥပါဒိန္နကအဖို့၌ တည်၍သော်ကား ဆိုဖွယ်ရာပင် မရှိ - ဟု အဋ္ဌကထာဆရာတော် မိန့်ဆိုတော်မူခြင်း ဖြစ်သည်။

ဗာဟိရပစ္စယဝိသေသ - ဤ၌ အပြင်အပ အကြောင်းအထောက်အပံ့ထူး ဟူသည်မှာ -

၁။ ကံ၏ အထောက်အပံ့ (မှည့်-အသားမာ စသည် ဖြစ်ဖို့ရန် ကံ၏ အထောက်အပံ့),

၂။ သမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ် မဂ်စိတ် ဖိုလ်စိတ်တို့ကဲ့သို့သော မွန်မြတ်သော စိတ်တို့၏ အထောက်အပံ့,

၃။ သပ္ပါယ မျှတသော သို့မဟုတ် မမျှတသော ဥတုတို့၏ အထောက်အပံ့,

၄။ မွန်မြတ်သော အာဟာရ ဩဇာတို့၏ အထောက်အပံ့ စသော -

ဤ အထောက်အပံ့ကောင်းများကို ဆိုလိုသည်။ ဤအထောက်အပံ့တို့ကား မူလအကျိုးပေးနေသော ကံ၏ ပြင်ပအကြောင်းထူးတို့ပင် ဖြစ်ကြသည်။

၂။ စက္ခုဒွါရဝယ် ကာယဒသက ကလာပ် အတွင်း၌ တည်ရှိသော (၁၀)မျိုးသော ရုပ်ပရမတ် သဘောတရား တို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူပြီး သိမ်းဆည်းပါ။ ယင်း (၁၀)မျိုးသော ရုပ်တရားတို့တွင် ပါဝင်သော တေဇောဓာတ် မှာလည်း ကမ္မဇတေဇောဓာတ်ပင် ဖြစ်၏။ ယင်း ကမ္မဇတေဇောဓာတ်ကလည်း ဌီကာလသို့ ရောက်ရှိခိုက်ဝယ် ဩဇ္ဈမက ရုပ်ကလာပ် အသစ်ကို ဖြစ်စေပြန်၏။ ယင်းရုပ်ကလာပ် အသစ်ကား - **ကမ္မပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်** = ကံလျှင် အကြောင်းအထောက်အပံ့ ရှိသော ဥတုကြောင့် ဖြစ်သောရုပ် မည်၏။

ယင်းကမ္မပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တွင် ပါဝင်သော တေဇောဓာတ်ကလည်း ဩဇ္ဈမက ရုပ်ကလာပ် အသစ် ကို ဖြစ်စေပြန်၏။ **ဥတုပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်** မည်၏။ ဤသို့လျှင် သဒိသသန္တတိ = တူညီမှုရှိသော ရုပ်အစဉ် သန္တတိ၏ အစွမ်းဖြင့် (၄)ကြိမ် (၅)ကြိမ်သော ရုပ်ကလာပ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို ဆက်စပ်စေ၏။ ဗာဟိရပစ္စယ-

ဝိသေသဟူသော ပြင်ပအကြောင်းထူး အထောက်အပံ့ကို ရခဲ့သော် ရှည်စွာသော ကာလပတ်လုံးလည်း **ဥတု-ပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်များ**ကို ဖြစ်စေနိုင်သည်ဟု မှတ်ပါ။

၃။ စက္ခုဒွါရဝယ် ဘာဝဒသက ကလာပ်ကို ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် ဓာတ်ခွဲပါ။ ယင်း (၁၀)မျိုးသော ရုပ်တရားတို့တွင် ပါဝင်သော ကမ္မဇေတဇောဓာတ်သည် မိမိ၏ ဌီကာလသို့ ရောက်ခိုက်ဝယ် ဩဇ္ဈမက ရုပ်ကလာပ် အသစ်ကို ဖြစ်စေ၏။ **ကမ္မပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တည်း။**

ယင်း ကမ္မပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာန်-ဩဇ္ဈမက ရုပ်ကလာပ်တွင် ပါဝင်သော တေဇောဓာတ်ကလည်း မိမိ၏ ဌီကာလသို့ ရောက်ခိုက်ဝယ် အခြားသော ဩဇ္ဈမက ရုပ်ကလာပ် အသစ်ကို ဖြစ်စေပြန်၏။ **ဥတုပစ္စယ ဥတု-သမုဋ္ဌာန်ရုပ်တည်း။** သဒိသသန္တတိ = တူညီမှု ရှိသော ရုပ်အစဉ် သန္တတိ၏ အစွမ်းဖြင့် (၄)ကြိမ် (၅)ကြိမ်သော ရုပ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို ဆက်စပ်စေ၏။ ဗာဟိရပစ္စယဝိသေသဟူသော ပြင်ပအကြောင်းထူး အထောက်အပံ့ကို ရရှိခဲ့သော် ရှည်စွာသော ကာလပတ်လုံးလည်း အကြိမ်များစွာ ဆက်ခါ ဆက်ခါ ဆက်စပ်လျက် ဖြစ်စေနိုင်၏ ဟု မှတ်ပါ။

၄။ စက္ခုဒွါရဝယ် စိတ္တဇအဋ္ဌကလာပ် တစ်ခု အတွင်း၌ တည်ရှိသော (၈)မျိုးသော ရုပ်ပရမတ် သဘောတရားတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ သိမ်းဆည်းပါ။ တစ်ဖန် ယင်း (၈)မျိုးသော ရုပ်ပရမတ်တရားတို့တွင် ပါဝင်သော တေဇောဓာတ်ကို စိုက်ရှူပါ။ ဌီကာလသို့ ရောက်ရှိလာသော ယင်းတေဇောဓာတ်ကြောင့် ဩဇ္ဈမက ရုပ်ကလာပ် အသစ် ဖြစ်ပေါ်လာပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ရှူပါ။ ယင်း ရုပ်ကလာပ်အသစ်ကား **စိတ္တပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်**တည်း။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၁။) (စိတ္တဇဥတု၏ သားတည်း။)

တစ်ဖန် ယင်း စိတ္တပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တွင် ပါဝင်သော တေဇောဓာတ်ကား ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တွင် စာရင်းဝင်သွားပြီ ဖြစ်၏။ ယင်း တေဇောဓာတ်ကလည်း အခြားသော ဩဇ္ဈမက ရုပ်ကလာပ်အသစ်ကို ဖြစ်စေပြန်၏။ ဤသို့လျှင် (၂)ကြိမ် (၃)ကြိမ်သော ရုပ်ကလာပ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို ဆက်စပ်စေ၏။ (စိတ္တဇဥတု = တေဇောဓာတ်၏ သားစဉ်မြေးဆက် အဆက်ဆက်တည်း။) **ဥတုပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်** အဆက်ဆက်တည်း။

ဤ (၂)ကြိမ် (၃)ကြိမ်သော ရုပ်ကလာပ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို ဆက်စပ်မိစေ၏ဟူသည်မှာ ရိုးရိုးပကတိသော စိတ်၏ အစွမ်းဖြင့် ပြောဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ မဟဂ္ဂုတ်-လောကုတ္တရာစိတ်ဟု ခေါ်ဆိုသော ဈာန်စိတ်-မဂ်စိတ်-ဖိုလ်စိတ်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်မူကား သာလွန်၍ များပြားသော ရုပ်ကလာပ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းကိုလည်း အလိုရှိအပ်သည်သာ ဖြစ်သည်။ (သမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ် အားလုံးကိုလည်း နည်းတူ သဘောပေါက်ပါ။) အကြောင်းမူ ယင်း မဟဂ္ဂုတ်-လောကုတ္တရာစိတ်တို့ကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော စိတ္တဇရုပ်တို့၏ ပြန့်ပြောကြီးကျယ် မွန်မြတ်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ (မဟာဋီ-၂-၄၀၃။)

ဝိပဿနာစိတ်တို့ကြောင့်လည်း ဥတုဇရုပ်များ ဗဟိဒ္ဓသို့တိုင်အောင် ပျံ့နှံ့သွားပုံကို အထက်ဝိပဿနာပိုင်း ဥပက္ကိလေသကထာတွင် (မဟာဋီ-၂-၄၂၈-၄၂၉။) ဖွင့်ဆိုလျက် ရှိပေသည်။ သို့အတွက် သမထဘာဝနာစိတ် (ဈာန်စိတ်) ဝိပဿနာစိတ် မဂ်စိတ် ဖိုလ်စိတ်ဟူသော မွန်မြတ်သော စိတ်တို့၏ အားကောင်းသော အထောက်အပံ့ ကျေးဇူးပြုပေးမှု အရှိန်အဝါ သတ္တိထူးကြီးကို ရရှိခဲ့ပါလျှင် **ဥတုပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်များ**သည် ရှည်မြင့်စွာသော ကာလပတ်လုံးလည်း အကြိမ်များစွာ ဖြစ်နိုင်သည်ဟု မှတ်ပါ။

၅။ စက္ခုဒွါရ၌ ပျံ့နှံ့ ဖြစ်ပွားလျက်ရှိသော အာဟာရဇုဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ်များစွာထဲက ရုပ်ကလာပ် တစ်ခုကို အာရုံယူ၍ (၈)မျိုးသော ဩဇ္ဈမက ရုပ်ပရမတ်တရားတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ ရှုပွားသိမ်းဆည်းပါ။ ယင်းရုပ်တရားတို့တွင် ပါဝင်သော တေဇောဓာတ် ဥတုက ဌီကာလသို့ ရောက်ခိုက်ဝယ် ဩဇ္ဈမက ရုပ်ကလာပ်

ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

အသစ်ကို ဖြစ်စေပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ရှုပါ။ ယင်း ဩဇ္ဈမကရုပ်ကား အာဟာရပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာန် မည်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၁။) (အာဟာရဇ-ဥတု၏ သားတည်း။)

ယင်း အာဟာရပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာန် ဩဇ္ဈမကရုပ်တွင် ပါဝင်သော တေဇောဓာတ်ကား ဥတုဇရုပ် = ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ် စာရင်းတွင် ဝင်သွားပြီ ဖြစ်၏။ ယင်းတေဇောဓာတ်ကလည်း ဌိကာလသို့ ရောက်ရှိခိုက် အခြားသော ဩဇ္ဈမက ရုပ်ကလာပ် အသစ်ကို ဖြစ်စေပြန်၏။ ဥတုပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ် မည်၏။ (အာဟာရဇ-ဥတု၏ မြေးတည်း။) ဤနည်းအားဖြင့် (၁၀)ကြိမ် (၁၂)ကြိမ်သော ရုပ်ကလာပ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို ဆက်စပ်စေ၏။ သို့သော် နတ်ဩဇာ စသည်တို့ကဲ့သို့သော မွန်မြတ်သော အာဟာရဇဩဇာ၏ အထောက်အပံ့ကို ရခဲ့ပါမူ ရှည်စွာသော ကာလပတ်လုံးသော်လည်း ဩဇ္ဈမကရုပ်များကို ဖြစ်စေနိုင်သည်သာတည်း။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၁-၂၅၂။) (အာဟာရဇ-ဥတု၏ သားစဉ်မြေးဆက် အဆက်ဆက်တည်း။)

- (က) ကမ္မပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်နှင့် ထိုမှတစ်ဆင့် ဥတုပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ် ဖြစ်ပုံကိုလည်းကောင်း၊
- (ခ) ဓိတ္တပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်နှင့် ထိုမှတစ်ဆင့် ဥတုပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ် ဖြစ်ပုံကိုလည်းကောင်း၊
- (ဂ) ဥတုပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ် ဖြစ်ပုံကိုလည်းကောင်း၊
- (ဃ) အာဟာရပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်နှင့် ထိုမှတစ်ဆင့် ဥတုပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ် ဖြစ်ပုံကိုလည်းကောင်း အသီးအသီး ဖော်ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်၏။
- (င) ဥတုပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ် နောက်တစ်မျိုး ဖြစ်ပုံကို ထပ်မံ၍ ဆက်လက် ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

၆။ ဥဒရိယံ ကရိသံ ပုဗ္ဗော မုတ္တန္တိ ကုမေသု စတုသု ဥတုသမုဋ္ဌာနေသု ဥတုသမုဋ္ဌာနဿေဝ ဩဇ္ဈမကဿ ဝသေန အဋ္ဌ အဋ္ဌ ရူပါနိ ပါကဋ္ဌာနိ ဟောန္တိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၂၃။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာ၏ ဖွင့်ဆိုတော်မူချက်အရ အစာသစ်၊ အစာဟောင်း၊ ပြည်၊ ကျင်ငယ် - ဤကောဋ္ဌာသ (၄)မျိုးတို့ကား ဥတုကြောင့် ဖြစ်သော ဥတုသမုဋ္ဌာန် ဩဇ္ဈမကရုပ်တို့သာတည်း။ ဤတွင် အစာသစ်ကောဋ္ဌာသကို ပုံစံတစ်ခုထား၍ ရူပားသိမ်းဆည်းပုံကို ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

အသင်ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်သည် သမာဓိကို အဆင့်ဆင့် ထူထောင်၍ သိမ်းဆည်းတတ်ပြီးသော ရုပ်တရားတို့ကို တစ်ဖန်ပြန်၍ သိမ်းဆည်းပါ။ ထိုနောင် အစာသစ်အိမ် အတွင်း၌ တည်ရှိနေသော အစာသစ်ကောဋ္ဌာသကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်၍ ယင်းအစာသစ်ကောဋ္ဌာသ၌ ပထဝီဓာတ် လွန်ကဲနေသော ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာ အသီးအသီးကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် စိုက်ရှုပါ။ ဩဇ္ဈမက ရုပ်ကလာပ် အမှုန်များကိုသာ တွေ့ရှိမည် ဖြစ်သည်။ ယင်း ရုပ်တရားတို့ကား အထက်ပါ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ၏ ဖွင့်ဆိုချက်အရ တေဇောဓာတ်၏ အစီးအပွားတို့သာတည်း။

ယင်း ဩဇ္ဈမက ရုပ်ကလာပ်တိုင်းတွင် တေဇောဓာတ်ခေါ် ဥတု ပါဝင်လျက် ရှိ၏။ ယင်း တေဇောဓာတ် ဥတုသည် ဌိကာလသို့ ရောက်ခိုက် ဩဇ္ဈမက ရုပ်ကလာပ် အသစ်ကိုဖြစ်စေပြန်၏။ ဥတုပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာန် ရုပ်ပင်တည်း။ ယင်းတွင် ပါဝင်သော တေဇောဓာတ်ဥတုကလည်း ဩဇ္ဈမက ရုပ်ကလာပ် အသစ်ကို ဖြစ်စေပြန်၏။ ဥတုပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်ပင်တည်း။ ဤသို့လျှင် ဘုတ်အဆက်ဆက် ရိုက်ခတ်၍ အစာသစ်ကောဋ္ဌာသ အဖြစ် တည်နေသမျှ ကာလပတ်လုံး ဆက်လက် ဖြစ်ပွားနေမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ အစာဟောင်း ပြည် ကျင်ငယ် တို့၌လည်း ပုံစံတူပင် သဘောပေါက်ပါ။ ဤ အမှတ် (၆) ဥတုပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်ကား ကိုယ်ဌာန၌ ထည့်သွင်း ရှုရန် ဖြစ်ပါသည်။

ဤ ဖော်ပြပါ စတုသမုဋ္ဌာန်ဥတုသည် ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်ကို ဖြစ်စေရာ၌ ဥပါဒိဏ္ဍကံ ပစ္စယံ လဘိတွာ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၁။) ဟူသော အဋ္ဌကထာဆရာတော်၏ ဖွင့်ဆိုချက်အရ ကမ္မဇရုပ်၏ အကြောင်းအထောက်အပံ့-ကား လိုအပ်လျက်သာ ရှိပေသည်။ ရှေး ဥတုဇရုပ် ဖြစ်ပွားပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ရှုပွားသိမ်းဆည်းပုံအပိုင်းတွင် (နှာ-၆၈၈ - စသည်၌) ဖော်ပြခဲ့ပြီးပေပြီ။

စက္ခုဒွါရ၌ ဥတုဇရုပ် = ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တို့၏ ဖြစ်ပုံကို ရှုပွားသိမ်းဆည်းတတ်ပါက သောတဒွါရ စသည်တို့၌လည်း နည်းမှီး၍ ရှုပွား သိမ်းဆည်းပါလေ။

အာဟာရဇရုပ်များကို ရှုပွားသိမ်းဆည်းပုံ

အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော အာဟာရဇရုပ်များ ဖြစ်ပေါ်လာပုံ အခြင်းအရာနှင့် ဆက်စပ်လျက်ရှိသော အာဟာရဇရုပ်ဖြစ်ပုံအပိုင်း (နှာ-၆၇၂)ကို ပြန်လည်၍ ဖတ်ရှုပါ။ ဤအဆိုအမိန့်များအရ စားမျိုးအပ်သော ရုပ်ကဗဠိကာရ အာဟာရကြောင့် အာဟာရဇရုပ် ဖြစ်ပုံကိုလည်းကောင်း၊ ယင်းအာဟာရဇရုပ်က တစ်ပါးသော အာဟာရကြောင့် ဖြစ်သော အာဟာရဇရုပ်များနှင့် ကံ စိတ် ဥတုကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော (၃)မျိုးကုန်သော သန္တတိရုပ်အစဉ်တို့အား အားပေးထောက်ပံ့ပုံကိုလည်းကောင်း ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ရှုရမည်သာ ဖြစ်သည်။

ယနေ့ စားသောက်သော ကဗဠိကာရ အာဟာရ၌ တည်သော ဩဇာသည် (ကမ္မဇဝမ်းမီး၏ အားပေးထောက်ပံ့မှုဖြင့်) ဩဇ္ဈမကရုပ်များကိုလည်း တိုက်ရိုက် ဖြစ်စေနိုင်၏။ ဇနကသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ ယေဘုယျအားဖြင့်လွန်ခဲ့သော ခုနစ်ရက်မှ စ၍ လွန်ခဲ့သော အချိန်ကာလများက အစပြု၍ ယခုတိုင်အောင် စားမျိုးခဲ့ပြီးသော ကဗဠိကာရ အာဟာရ ဩဇာကြောင့် ဖြစ်သော အာဟာရဇရုပ်များကိုလည်း အားပေးထောက်ပံ့၏။ ဥပတ္တမ္ဘကသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ ယင်း ဥပတ္တမ္ဘကသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးအပြုခံရသော အာဟာရဇရုပ်များကို တစ်ပါးသော အာဟာရကြောင့် ဖြစ်သော အာဟာရဇရုပ်များဟု ခေါ်ဆိုပေသည်။ သို့အတွက် လက်တွေ့ ရှုနိုင်သော အချိန်ကာလမှာ -

၁။ စားသောက်နေဆဲအချိန်၊

၂။ စားသောက်ပြီး တရားထိုင်နေဆဲ တရားနှလုံးသွင်းနေဆဲအချိန်ဟု (၂)မျိုး ရှိ၏။ ထို (၂)မျိုးလုံးသော အချိန်တို့၌ ရှုနိုင်သည်သာ ဖြစ်သည်။

ကဗဠိကာရာဟာရော ဩဇ္ဈမကရူပါနိ အာဟရတိ။ ပ ။

ကဗဠိကာရာဟာရော တာဝ မုခေ ဌပိတမတ္ထောယေဝ အဋ္ဌ ရူပါနိ သမုဋ္ဌာပေတိ။ ဒန္တဝိစုဏ္ဏိတံ ပန အဇ္ဈောဟရိယမာနံ ဧကေကံ သိတ္တံ အဋ္ဌဋ္ဌ ရူပါနိ သမုဋ္ဌာပေတိယေဝ ဧဝံ ဩဇ္ဈမကရူပါနိ အာဟရတိ။

(မ-ဋ္ဌ-၁-၂၁၃။)

နိဗ္ဗတ္တိတဩဇံ ပန သန္ဓာယ “ကဗဠိကာရာဟာရော ဩဇ္ဈမကရူပါနိ အာဟရတိ”တိ ဝက္ခတိ။

(မ-ဋီ-၁-၃၀၈။)

သတ္တဝါတို့ စားမျိုးအပ် သောက်အပ် လျက်အပ် ခဲ့အပ်သော အစာအာဟာရဟူသည် ဥတုဇရုပ်ဖြစ်ပုံအရ ရုပ်ကလာပ်တို့၏ အပေါင်းအစုမျှသာ ဖြစ်၏။ ယင်း ဥတုဇရုပ်ဖြစ်ပုံအရ ရုပ်ကလာပ်တိုင်းတွင် ပါဝင်သော အဆီအစေး ဩဇာသည် ကမ္မဇဝမ်းမီး၏ အားပေးထောက်ပံ့မှုကို ရရှိသော် ဩဇ္ဈမက ရုပ်ကလာပ် အသစ်အသစ်ကို ဖြစ်စေနိုင်၏။ သတ္တဝါတို့ စားမျိုးအပ်သော အစာအာဟာရဟူသော ဥတုဇရုပ်ဖြစ်ပုံအရ ရုပ်ကလာပ်တို့တွင်

ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

ပါဝင်သော အဆီအစေး ဩဇာသည် သတ္တဝါတို့ စားမျိုအပ်သောသာလျှင် ကမ္မဇဝမ်းမီးဟု ခေါ်သော အစာကို ကြေကျက်စေတတ်သော ပါစကတေဇောဓာတ်၏ အထောက်အပံ့ကို ရရှိနိုင်၏။ မစားမမျိုဘဲ အပြင်အပ ဗဟိဒ္ဓ-၌ တည်ရှိနေရုံ သက်သက်မျှဖြင့်ကား ကမ္မဇဝမ်းမီး၏ အထောက်အပံ့ကို မရရှိနိုင်သဖြင့် အာဟာရဇရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင်ပေ။

ဤအရာဝယ် စားမျိုမှသာလျှင်ဟု ဆိုသဖြင့် မစားမီ ပါးစပ်အတွင်း၌ တည်နေခိုက် ဝါးနေခိုက်တို့၌လည်း အာဟာရဇရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင် = အာဟာရကိစ္စကို မဆောင်ရွက် မပြုလုပ်နိုင်ဟု မမှတ်အပ်ပေ။ ယင်း ကဗဠီကာရ အာဟာရကို ခံတွင်း၌ ထားအပ်ကာမျှ၌သော်လည်း ယင်း ကဗဠီကာရ အာဟာရက (= စားမျိုအပ်သော ဥတုဇ-ဩဇာက) ပါစကတေဇောဓာတ်၏ အားပေးထောက်ပံ့မှုကို ရရှိနိုင်သဖြင့် ဩဇဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ် အသစ် အသစ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သည်သာ ဖြစ်သည်။ သွားဖြင့် မှုန်မှုန်ညက်ညက် ကြိတ်ချေပြီးသော စားမျိုအပ်သော ထမင်းလုံး တစ်လုံး တစ်လုံးသည် (= စားမျိုအပ်သော ဥတုဇ-ဩဇဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ်တိုင်းတွင် ပါဝင်သော ဩဇာ အသီးအသီးသည်) ဩဇဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ် အသစ် အသစ်တို့ကို ဖြစ်စေနိုင်သည်သာ ဖြစ်၏။ ဤစကားရပ်များမှာ — ဩဇာအဖြစ်သို့ ရောက်ပြီးသော ကဗဠီကာရ အာဟာရကို ရည်ရွယ်၍ ပြောဆိုနေခြင်း ဖြစ်သည်။ အာဟာရဇရုပ်ဩဇဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ် အသစ် အသစ်ကို ဖြစ်စေဖို့ရန် စွမ်းအင် အပြည့်အဝရှိနေသော ကမ္မဇဝမ်းမီး၏ အားပေးထောက်ပံ့မှုကို ရရှိနေသော စားမျိုအပ်သော အစာအာဟာရဟူသော ဥတုဇ-ဩဇဋ္ဌမကရုပ်တို့၌ ပါဝင်သော ဩဇာသည် ဩဇာအဖြစ်သို့ ရောက်ပြီးသော ကဗဠီကာရအာဟာရ မည်ပေသည်။

သို့အတွက် အသင်ယောဂီသူတော်ကောင်းသည် စားနေဆဲ၌ ရှုလိုပါက ပါးစပ်အတွင်းရှိ ဝါးပြီးသော အစာသစ်၌လည်းကောင်း၊ အစာသစ်အိမ်သို့ ရောက်ရှိသွားပြီးသော အစာသစ်၌လည်းကောင်း ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို မြင်အောင် စိုက်ရှုပါ။ ဥတုဇ-ဩဇဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ်အမှုန်များကိုသာ တွေ့ရှိနေမည် ဖြစ်သည်။ မိမိ ရှုပွားလိုသော အစာသစ်ဝန်းကျင်တွင် တည်ရှိနေသော ဇီဝတနဝက ကလာပ်တို့တွင် ပါဝင်သော အစာကို ကြေကျက်စေတတ်သော ပါစကတေဇောဓာတ်က ယင်း စားမျို ဝါးမျိုလိုက်သော ဥတုဇ-ဩဇဋ္ဌမကရုပ်တို့တွင် ပါဝင်သော ဩဇာကို အားပေးထောက်ပံ့လိုက်သောအခါ ယင်း ဥတုဇ ဩဇာက ဌီကာလသို့ ရောက်ခိုက် ဩဇဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ် အသစ်အသစ်ကို ဖြစ်စေပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်ပါ။ တစ်ဖန် ယင်း ဩဇဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ်တို့ကား ဘုတ်အဆက်ဆက် ရိုက်ခတ်လျက် တစ်ကိုယ်လုံးသို့ (၆)ဒွါရလုံးသို့ ပျံ့နှံ့ ဖြစ်ပွားလျက် ရှိပုံကိုလည်း ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ရှုပါ။ ကြည့်ပါ။ ယင်းရုပ်တို့ကား ဩဇာကြောင့် ဖြစ်၍ **အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ရုပ်**တို့ မည်ကုန်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၁။)

အကယ်၍ အသင်ယောဂီသူတော်ကောင်းသည် စားသောက်ပြီး တစ်ချိန်ချိန်၌ ရှုပွားလိုပါက အစာသစ်အိမ်အတွင်း အူအတွင်း စသည်တို့၌ တည်ရှိသော အစာသစ်ကောဋ္ဌာသကို အာရုံယူ၍ ပုံစံတူပင် ရှုပါ။ အကယ်၍ အစာသစ်အိမ် အတွင်း၌ အစာသစ်ကောဋ္ဌာသကို လွယ်လွယ်ကူကူ မတွေ့နိုင်သော အချိန်မျိုး ဖြစ်နေပါက မရှုခင်မှာ ရေအနည်းငယ်ကို ဖြစ်စေ သောက်၍ ရှုကြည့်ပါ။ အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ရုပ်များ တစ်ကိုယ်လုံးသို့ (၆)ဒွါရလုံးသို့ အနံ့အပြား ဘုတ်အဆက်ဆက် ရိုက်ခတ်လျက် ဖြစ်နေပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ရှုပါ။ တစ်နေ့ စားမျိုလိုက်သော အစာအာဟာရသည် ခုနစ်ရက်ပတ်လုံးသော်လည်း ရူပကာယအား အားပေးထောက်ပံ့မှု ဥပတ္တမ္ဘက သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်၏ဟူသော (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၁။) အဆိုအမိန့်ကို သတိပြုပါ။ ဤအာဟာရသမုဋ္ဌာန်ရုပ်ကို ရှုတတ်ပါက မျက်စိအထိ အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ရုပ်များ ပျံ့နှံ့ ဖြစ်ပွားနေသည်ကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ရှုတတ်ပါက စက္ခုဒွါရ၌ တည်ရှိသော စတုသမုဋ္ဌာန်က ဩဇာအား ယင်း အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ဩဇာက အားပေးထောက်ပံ့မှုကို တစ်ဆင့်တက်၍ ရှုနိုင်ပြီ ဖြစ်သည်။

၁။ ကမ္မပစ္စယ အာဟာရသမုဋ္ဌာန် — စက္ခုဒသက ကလာပ် - ကို ဓာတ်ခွဲလျက် ရုပ်ပရမတ်သဘောတရား (၁၀)မျိုးကို ဉာဏ်ဖြင့် ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ သိမ်းဆည်းပါ။ ယင်းကလာပ်တွင် ပါဝင်သော သြဇာကား ကမ္မဇ္ဈဇာတည်း။ ယင်း ကမ္မဇ္ဈဇာတည်းသည် ဌီကာလသို့ ရောက်ခိုက် အထက်ပါ မျက်စိတိုင်အောင် ပျံ့နှံ့ ဖြစ်ပွားနေသော အာဟာရသမုဋ္ဌာန် ရုပ်ကလာပ်တွင် ပါဝင်သော အာဟာရသမုဋ္ဌာန် သြဇာ၏ အားပေးထောက်ပံ့မှုကို ရရှိသော အခါ နောက်ထပ် သြဇာမက ရုပ်ကလာပ်အသစ်ကို ဖြစ်စေပြန်၏။ ကမ္မပစ္စယ အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ရုပ် မည်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၉-၂၅၀။)(စက္ခုဒသက ကလာပ်၌ ရှိသော ကမ္မဇ္ဈဇာ၏ သားတည်း။) ယင်း ကမ္မပစ္စယ အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တွင် ပါဝင်သော သြဇာကလည်း ဌီကာလသို့ ရောက်ခိုက် အာဟာရသမုဋ္ဌာန်သြဇာ၏ အားပေးထောက်ပံ့မှုကို ရရှိသောအခါ သြဇာမက ရုပ်ကလာပ်အသစ်ကို ဖြစ်စေပြန်၏။ (ယခင် ကမ္မဇ္ဈဇာ၏ မြေးတည်း။) ဤသို့လျှင် (၄)ကြိမ် (၅)ကြိမ်သော ရုပ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို ဆက်စပ်စေ၏။ (ကမ္မဇ္ဈဇာ၏ သားစဉ် မြေးဆက်ပင်တည်း။)

အလားတူပင် မျက်စိ၌ တည်ရှိသော -

၂။ ကာယဒသက ကလာပ်၊

၃။ အာဝဒသက ကလာပ် - ဟူသော ကမ္မဇ္ဈကလာပ်တို့၌ ပါဝင်သော ကမ္မဇ္ဈဇာကို အထက်ပါ ကဗဠိကာရ အာဟာရသမုဋ္ဌာန်သြဇာက အားပေးထောက်ပံ့လိုက်သောအခါ၌လည်း လေးဆင့် ငါးဆင့်သော ရုပ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို ဆက်စပ်စေပုံကိုလည်း ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ဆက်ရှုပါ။ ကမ္မပစ္စယ အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တို့ပင်တည်း။

၄။ စိတ္တပစ္စယ အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ရုပ် - စက္ခုဒွါရ၌ ဖြစ်ပွားလျက်ရှိသော စိတ္တဇ္ဈဇာသြဇာမက ကလာပ်တွင် ပါဝင်သော သြဇာသည် အထက်ပါ အာဟာရသမုဋ္ဌာန်သြဇာနှင့် စက္ခုဒွါရ မျက်စိ၌ ပေါင်းဆုံမိသောအခါ ယင်း အာဟာရသမုဋ္ဌာန်သြဇာ၏ အားပေးထောက်ပံ့မှု = ဥပတ္တမ္ဘက အာဟာရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးမှုကြောင့် စိတ္တသမုဋ္ဌာန်သြဇာသည် = စိတ္တဇ္ဈဇာသည် ဌီကာလသို့ ရောက်ခိုက် ရုပ်ကလာပ်အသစ်ကို ဖြစ်စေပြန်၏။ (စိတ္တဇ္ဈဇာ၏ သားတည်း။) ယင်းရုပ်ကလာပ်ကား စိတ္တပစ္စယ အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ရုပ် မည်၏။ ယင်းသြဇာမက ရုပ်ကလာပ်အသစ်တွင် ပါဝင်သော သြဇာကလည်း ဌီကာလသို့ ရောက်ခိုက် အခြားသော သြဇာမက ရုပ်ကလာပ်အသစ်ကို ဖြစ်စေပြန်၏။ ဤသို့လျှင် (၂)ကြိမ် (၃)ကြိမ်သော ရုပ်ကလာပ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို ဆက်စပ်မိစေ၏။ (စိတ္တဇ္ဈဇာ၏ သားစဉ်မြေးဆက်တည်း။) (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၀-၂၅၁။)

ဤ (၂)ကြိမ် (၃)ကြိမ်သော ရုပ်ကလာပ်တို့၏ ဆက်စပ်လျက် ဖြစ်မှုကို ပကတိသော စိတ်၏ အစွမ်းဖြင့်သာ ဖွင့်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ မဟဂ္ဂုတ် လောကုတ္တရာစိတ်တို့ကြောင့် ဖြစ်သော စိတ္တဇ္ဈဇာဖြစ်မှုကား အကြိမ်များစွာလည်း ဖြစ်ကုန်သော ရုပ်ကလာပ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို အလိုရှိအပ်သည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ ထို မဟဂ္ဂုတ် လောကုတ္တရာ စိတ်တို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာကုန်သော စိတ္တဇရုပ်တို့၏ ပြန့်ပြောကြီးကျယ် မြင့်မြတ်သောကြောင့် ဖြစ်၏။

(မဟာဋီ-၂-၄၀၃။)

ဤ၌ စိတ္တဇ္ဈဇာက ဇနက၊ အာဟာရဇ္ဈဇာက ဥပတ္တမ္ဘကတည်း။ တစ်ဖန် ယင်း စိတ္တဇ္ဈဇာသည် ကမ္မဇ္ဈဇာ ဥတုဇ္ဈဇာ အာဟာရဇ္ဈဇာတို့အားလည်း အားပေးထောက်ပံ့တတ်သည့် ဥပတ္တမ္ဘက အာဟာရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်သည်သာ ဖြစ်၏။ (ရှေးပိုင်း စာမျက်နှာ-၆၈၂-၆၈၃-တို့တွင် ပြန်ကြည့်ပါ။ တစ်ဖန် စိတ္တဇ္ဈဇာအား အာဟာရဇ္ဈဇာက ဥပတ္တမ္ဘကအဖြစ် ကျေးဇူးပြုမှုနှင့် ပတ်သက်၍လည်း မူလဋီကာဆရာတော်၏ ဆန်းစစ်ချက်ကို ထိုစာမျက်နှာများတွင် ပြန်ရှုပါ။)

ယင်း မူလဋီကာ၏ ဆန်းစစ်ချက်အရမူ စိတ္တဇရုပ် = စိတ္တသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တို့တွင် ပါဝင်သော သြဇာသည် သြဇာမကရုပ်ကို ဖြစ်စေရာ၌ အာဟာရဇ္ဈဇာ = အာဟာရသမုဋ္ဌာန်သြဇာ၏ အထောက်အပံ့ကို မရရှိဘဲ စိတ်

ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

၏ အထောက်အပံ့ သို့မဟုတ် ကံ၏ အထောက်အပံ့ကိုသာ ရရှိ၍ သြဇဉ်မက ရုပ်ကလာပ် အသစ်အသစ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သည်ဟု မှတ်ပါ။

၅။ **ဥတုပစ္စယ အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ရုပ်** – အထက်ပါ ကဗဠိကာရ အာဟာရ အမည်ရသော အာဟာရသမုဋ္ဌာန် သြဇာနှင့် စက္ခုဒွါရ၌ ဖြစ်ပွား တည်ရှိနေသော ဥတုသမုဋ္ဌာန်သြဇာတို့သည် စက္ခုဒွါရ မျက်စိ၌ ပေါင်းဆုံမိသော အခါ ယင်း အာဟာရသမုဋ္ဌာန်သြဇာ၏ အားပေးထောက်ပံ့မှု = ဥပတ္တမ္ဘက အာဟာရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု ပေးမှုကြောင့် ယင်းဥတုသမုဋ္ဌာန်သြဇာက ဌိကာလသို့ ရောက်ခိုက်ဝယ် သြဇဉ်မက ရုပ်ကလာပ်အသစ်ကို ဖြစ်စေပြန်၏။ (ဥတုဇ-သြဇာ၏ သားတည်း။) **ဥတုပစ္စယ အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ရုပ်** မည်၏။ ယင်းသြဇဉ်မကရုပ်ကလာပ် အသစ်တွင် ပါဝင်သော သြဇာသည်လည်း ဌိကာလသို့ ရောက်ခိုက် အခြားတစ်ပါးသော သြဇဉ်မက ရုပ်ကလာပ်အသစ်ကို ဖြစ်စေပြန်၏။ (ယခင် ဥတုဇ-သြဇာ၏ မြေးတည်း။) ဤနည်းဖြင့် (၁၀)ကြိမ် (၁၂)ကြိမ်သော ရုပ်ကလာပ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို ဆက်စပ်မိစေ၏။ **ဥတုပစ္စယ အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ရုပ်** မည်၏။ (ယခင် ဥတုဇ-သြဇာ၏ သားစဉ်မြေးဆက်တည်း။) (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၂။)

လက်တွေ့ရှုရာ၌ အစာသစ်ကောဋ္ဌာသ-ဥတုဇသြဇာကို အခြေခံ၍ ဖြစ်ပွားလာကြသော အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တို့၏ မျက်စိအထိ ဖြစ်နေပုံကို မြင်အောင် ရှု၍ ယင်း အာဟာရသမုဋ္ဌာန်သြဇာနှင့် စက္ခုဒွါရရှိ ဥတုဇ သြဇာတို့ သြဇာချင်း စက္ခုဒွါရ၌ ပေါင်းဆုံမိခိုက် ဥတုဇသြဇာ = ဥတုသမုဋ္ဌာန်သြဇာက တိုက်ရိုက် သြဇဉ်မက ရုပ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော ဇနက အကြောင်းတရား ဖြစ်ပုံ၊ အာဟာရဇသြဇာ = အာဟာရသမုဋ္ဌာန်သြဇာက အားပေး ထောက်ပံ့တတ်သော ဥပတ္တမ္ဘက အကြောင်းတရား ဖြစ်ပုံ အာဟာရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ရှုပါ။

၆။ **အာဟာရပစ္စယ အာဟာရသမုဋ္ဌာန်** – အထက်တွင် ရှင်းပြခဲ့သော မိမိ စားမျိုလိုက်သော ကဗဠိကာရ အာဟာရဟူသော ဥတုဇသြဇာကို ကမ္မဇဝမ်းမီးက အားပေးထောက်ပံ့လိုက်သောအခါ ယင်း ဥတုဇသြဇာကြောင့် အာဟာရသမုဋ္ဌာန် သြဇဉ်မကရုပ်များ တစ်ကိုယ်လုံးသို့ အနံ့အပြား ဖြစ်သွားပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ရှုပါ။ တစ်ကြိမ် စားမျိုလိုက်သော တစ်နေ့ စားမျိုလိုက်သော အာဟာရသည် ခုနစ်ရက်ပတ်လုံးသော်လည်း အာဟာရဇ ရုပ်များ = အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ရုပ်များကို အားပေးထောက်ပံ့နိုင်သဖြင့် အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ရုပ်များ မျက်စိသို့တိုင် အောင် အဆက်မပြတ် ဘုတ်အဆက်ဆက် ရိုက်ခတ်လျက် ဖြစ်နေပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ရှုပါ။ တစ်ဖန် ရှေးရှေးသော အာဟာရသမုဋ္ဌာန် ရုပ်ကလာပ်တွင် ပါဝင်သော သြဇာအား နောက်နောက်သော အာဟာရသမုဋ္ဌာန် ရုပ်ကလာပ်တွင် ပါဝင်သော သြဇာက စက္ခုဒွါရ မျက်စိ၌ သြဇာချင်း ဆုံစည်းမိသောအခါ အားပေး ထောက်ပံ့ပုံကို မြင်အောင် ရှုပါ။ ထိုနောင် နောက်နောက်သော အာဟာရသမုဋ္ဌာန်သြဇာက အားပေးထောက်ပံ့ လိုက်သောအခါ ရှေးရှေးသော အာဟာရသမုဋ္ဌာန်သြဇာက ဌိကာလသို့ရောက်ခိုက် သြဇဉ်မက ရုပ်ကလာပ် အသစ်ကို ဖြစ်စေပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်ပါ။ **အာဟာရပစ္စယ အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ရုပ်**တည်း။ (မူလ အာဟာရသမုဋ္ဌာန်သြဇာ၏ သားတည်း။) ယင်း အသစ်သော သြဇဉ်မက ရုပ်ကလာပ်တွင် ပါဝင်သော သြဇာက လည်း နောက်နောက်သော အာဟာရသမုဋ္ဌာန်သြဇာ၏ အထောက်အပံ့ထူးကို ရရှိသောအခါ ဌိကာလသို့ ရောက် ခိုက် သြဇဉ်မက ရုပ်ကလာပ်အသစ်ကို ဖြစ်စေပြန်၏။ (မူလ အာဟာရသမုဋ္ဌာန်သြဇာ၏ မြေးတည်း။) ဤသို့လျှင် (၁၀)ကြိမ် (၁၂)ကြိမ်သော ရုပ်ကလာပ်တို့၏ဖြစ်ခြင်းကို ဆက်စပ်စေ၏။ **အာဟာရပစ္စယ အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ရုပ်** မည်သည်ချည်းသာတည်း။ (မူလ အာဟာရသမုဋ္ဌာန်-သြဇာ၏ သားစဉ်မြေးဆက် အဆက်ဆက်ပင်တည်း။) (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၁။)

အထူးသတိပြုရန်

ဤအာဟာရဇရုပ်၏ ဖြစ်ပုံကို ရှုရာ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူရာ၌ ရုပ်ကလာပ်အမှုန်ချင်း ပေါင်းဆုံ၍ အခြား အခြားသော သြဇဉ္ဇမက ရုပ်ကလာပ် အသစ်အသစ်များ ဖြစ်ပွား ပေါ်ပေါက်လာသည်ဟု မရှုစေလိုပါ။ မယူဆ စေလိုပါ။ စက္ခုဒွါရဝယ် သြဇာချင်း ပေါင်းဆုံမိခိုက် -

- ၁။ စက္ခုဒသက ကလာပ်, ကာယဒသက ကလာပ်, ဘာဝဒသက ကလာပ်တို့တွင် ပါဝင်သော ကမ္မဇဉ္ဇာ၊
- ၂။ စိတ္တဇအဋ္ဌကလာပ်တွင် ပါဝင်သော စိတ္တဇဉ္ဇာ၊
- ၃။ ဥတုဇအဋ္ဌကလာပ်တွင် ပါဝင်သော ဥတုဇဉ္ဇာ - ဤ (၃)မျိုးသော သြဇာသည် အာဟာရဇဉ္ဇာ = အာဟာရသမုဋ္ဌာန်သြဇာ၏ အားပေးထောက်ပံ့မှု အာဟာရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးမှုကို ရရှိသော အခါ၊
- ၄။ ရှေးရှေးသော အာဟာရသမုဋ္ဌာန်သြဇာသည် နောက်နောက်သော အာဟာရသမုဋ္ဌာန်သြဇာ၏ အားပေး ထောက်ပံ့မှု အာဟာရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးမှုကို ရရှိသောအခါ -

မိမိ၏ ဦးကာလသို့ ရောက်ရှိခိုက်ဝယ် သြဇဉ္ဇမက ရုပ်ကလာပ် အသစ်အသစ်ကို ဖြစ်စေပုံကိုသာ ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ရှုပါ။ ပိုင်းခြားယူပါ။ သိမ်းဆည်းပါ။

တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေတတ်သော ဇနက အာဟာရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးသော သြဇဉ္ဇမကရုပ်များကို တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေတတ်သော ကမ္မဇဉ္ဇာ၊ စိတ္တဇဉ္ဇာ၊ ဥတုဇဉ္ဇာ၊ အာဟာရဇဉ္ဇာများ ပါဝင်သည့် ကမ္မသ- မုဋ္ဌာန် စိတ္တသမုဋ္ဌာန် ဥတုသမုဋ္ဌာန် အာဟာရသမုဋ္ဌာန် ရုပ်ကလာပ် အသီးအသီးကိုလည်းကောင်း၊ အားပေး ထောက်ပံ့တတ်သော ဥပတ္တမ္ဘက အာဟာရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးတတ်သော အာဟာရသမုဋ္ဌာန် ရုပ် ကလာပ် အသီးအသီးကိုလည်းကောင်း - ဤဇနက-ဥပတ္တမ္ဘက နှစ်ဘက်လုံး၌ တည်ရှိသော ရုပ်ကလာပ် အသီး အသီးကို ရုပ်တုံးရုပ်ခဲ ရုပ်ယန အသီးအသီး ပြုအောင် ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် ဉာဏ်ဖြင့် ခွဲခြား စိတ်ဖြာ၍ ရှုပါ။ စက္ခုဒွါရဝယ် ဆုံဆည်းမိသည့် နှစ်ဘက်လုံး၌ တည်ရှိသော ယင်းရုပ်ကလာပ်တို့ကို ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် သိမ်းဆည်းပြီးမှ သြဇာချင်း ပေါင်းဆုံ၍ အာဟာရသမုဋ္ဌာန်သြဇာက ဥပတ္တမ္ဘက အာဟာရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေး၍ စတုသမုဋ္ဌာန်သြဇာ အသီးအသီးက ဇနက အာဟာရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးခြင်းကြောင့် သြဇဉ္ဇမက ရုပ်ကလာပ်အသစ်များ ဖြစ်ပေါ်လာပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ရှုပါ။ ဖြစ်ပေါ်လာတိုင်းသော သြဇဉ္ဇမက ရုပ်ကလာပ် အသစ်အသစ်များကိုလည်း ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ ရှုပါ။ သိမ်းဆည်းပါ။ ဓာတ်ခွဲပါ။

နှစ်ခွဲ - နှစ်ခွဲ - ရောယှက် မြစ်ပုံ

အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော စက္ခုဒွါရ၌ တည်ရှိသော - စက္ခုဒသက ကလာပ်, ကာယဒသက ကလာပ်, ဘာဝဒသက ကလာပ်, စိတ္တဇအဋ္ဌကလာပ်, ဥတုဇအဋ္ဌကလာပ်, အာဟာရဇအဋ္ဌကလာပ်ဟူသော (၆)မျိုးသော ရုပ်ကလာပ်တို့၏ ဖြစ်စဉ်ကို မရောစပ်သဖြင့် ထင်ရှားဖော်ပြထား၏။ ယင်းဖော်ပြချက်ကို သေချာစေ့ငု ကြည့် ရှု၍ စနစ်တကျ ရှုပွား သိမ်းဆည်းတတ်အောင် လေ့ကျင့်ပါ။ စက္ခုဒသက ကလာပ် စသော ထိုထို ရုပ်ကလာပ် တစ်ခု အတွင်း၌ -

- ၁။ တေဇောဓာတ်၊
- ၂။ သြဇာ -

ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

ဤနှစ်မျိုးသော ပရမတ်တရားတို့သည် ဩဇ္ဈမက ရုပ်ကလာပ် အသစ်အသစ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သော စွမ်းအားရှိသော ရုပ်ပရမတ်တရားများ ဖြစ်ကြ၏။ ထိုတွင် တေဇောဓာတ်သည် - ဥပါဒိဏ္ဍကံ ပစ္စယံ လဘိတွာ = (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၁။) ဟူသော အဋ္ဌကထာ အဆိုအတိုင်း ဥပါဒိန္နက ကမ္မဇရုပ်၏ အားပေးထောက်ပံ့မှုကို ရရှိသော အခါ ဥတုသမုဋ္ဌာန် ဩဇ္ဈမကရုပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်၏။

ဩဇာသည်လည်း ဥပါဒိဏ္ဍ ကမ္မဇရုပ် ပစ္စယံ လဘိတွာ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၁။) ဥပါဒိဏ္ဍ ကမ္မဇရုပ်၏ အထောက်အပံ့ကို ရရှိသောအခါ အာဟာရသမုဋ္ဌာန် ဩဇ္ဈမက ရုပ်ကလာပ်အသစ်ကို ဖြစ်စေနိုင်၏။ စက္ခုဒွါရ၌ ရှိသော ကျန်ရုပ်ကလာပ် (၅)မျိုးတို့၌လည်း နည်းတူပင် မှတ်ပါ။ ရုပ်ကလာပ်တိုင်းတွင် တေဇောဓာတ်နှင့် ဩဇာတို့ ပါဝင်မြဲ ဓမ္မတာဖြစ်ရာ ရုပ်ကလာပ်တိုင်းလိုလို၌ တည်ရှိသော တေဇောဓာတ်တိုင်း ဩဇာတိုင်းသည် ယေဘုယျအားဖြင့် ဌိကာလသို့ရောက်ခိုက် ဩဇ္ဈမက ရုပ်ကလာပ် အသစ်အသစ်ကို ဖြစ်စေနိုင်၏ဟု လိုရင်းအချက်ကို မှတ်သားထားပါ။

ဤ၌ ယေဘုယျဟု ပြောဆိုခြင်းမှာ ဤသို့ ဖြစ်၏ - ယင်းတေဇောဓာတ်နှင့် ဩဇာတို့က ဥတုသမုဋ္ဌာန် အာဟာရသမုဋ္ဌာန် ရုပ်ကလာပ် အသစ်အသစ်ကို ဖြစ်စေရာ၌ လေးဆင့် ငါးဆင့် စသည်ဖြင့် ရုပ်ကလာပ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို ဆက်စပ်စေနိုင်သည်ဖြစ်ရာ - နောက်ဆုံးအဆင့် ရုပ်ကလာပ်တွင် တည်ရှိသော တေဇောဓာတ်နှင့် ဩဇာတို့ကား နောက်ထပ် ဩဇ္ဈမက ရုပ်ကလာပ်အသစ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သည့် စွမ်းအား မရှိတော့သောကြောင့် ယေဘုယျ = များသောအားဖြင့်ဟု ပြောဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤရှင်းလင်းချက်ကို သဘောပေါက်ပါက အောက်ပါ မဟာဋီကာဆရာတော်၏ မိန့်ကြားချက်ကို သဘောပေါက် နားလည်နိုင်မည် ဖြစ်ပေသည်။

မဟာဋီကာ၏ ဖွင့်ဆိုချက်

ဧတ္ထ စ ယထာ တတ္ထ တတ္ထ ကောဋ္ဌာသေ ပရမ္မရပ္ပဝတ္တိံ ဒဿေန္တေန အကမ္မဇာ ဒုတိယာဒိပဝတ္တိယော အသမ္ဘေဒေန ဒဿိတာ။ ဧဝံ ကမ္မဇာဟာရသမုဋ္ဌာနဥတုဝသေန၊ ကမ္မဇဥတုသမုဋ္ဌာနာဟာရဝသေန၊ ကမ္မပစ္စယ စိတ္တဇာဟာရ-ဥတုသမုဋ္ဌာနဥတုအာဟာရဝသေန စ သမ္ဘေဒဝသေနာပိ ရူပပ္ပဝတ္တိံ ဒဿေတဗ္ဗာတိ ဝဒန္တိ။
(မဟာဋီ-၂-၄၀၁။)

ဤအရာဝယ် ကမ္မဇကောဋ္ဌာသ၊ စိတ္တဇကောဋ္ဌာသ၊ ဥတုဇကောဋ္ဌာသ၊ အာဟာရဇကောဋ္ဌာသဟူသော ထိုထိုကောဋ္ဌာသ အဖို့အစ၌ ရုပ်ကလာပ်တို့၏ ရှေးနှင့်နောက် အစဉ်မပြတ် ဆက်စပ်လျက် အဆက်ဆက် ဖြစ်ခြင်းကို ဖွင့်ပြတော်မူသော အဋ္ဌကထာဆရာတော်သည် ကမ္မပစ္စယ အာဟာရသမုဋ္ဌာန်၊ ကမ္မပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာန် စသော ကမ္မဇ မဟုတ်သော နှစ်ခုမြောက်သော ရုပ်ကလာပ် စသည်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း တစ်ကန့်စီ ခြားနား၍ မရောမယှက်ဘဲ ဖော်ပြသကဲ့သို့ အလားတူပင် -

- ၁။ ကမ္မဇာဟာရသမုဋ္ဌာနဥတု၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊
- ၂။ ကမ္မဇဥတုသမုဋ္ဌာနာဟာရ၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊
- ၃။ ကမ္မပစ္စယ စိတ္တဇာဟာရ၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊
- ၄။ ဥတုသမုဋ္ဌာန ဥတုအာဟာရတို့၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း -

ရောယှက်သည်၏ အစွမ်းဖြင့်လည်း ရုပ်၏ ဖြစ်ခြင်းအစဉ်ကို ပြသင့်၏ဟု ဆရာမြတ်တို့ မိန့်ဆိုတော်မူကြ ကုန်၏။ (မဟာဋီ-၂-၄၀၁။)

ဤအထက်ပါ မဟာဋီကာတို့၏ မိန့်မှာတော်မူချက်အရ ရှုကွက်ကို ရှုတတ်ဖို့ရန်အတွက် အတိုချုပ်ကို

အနည်းငယ် ထပ်မံ ရှင်းလင်း တင်ပြအပ်ပါသည်။ စက္ခုဒွါရ၌ တည်ရှိသော (၆)မျိုးသော ရုပ်ကလာပ်တို့ကိုပင် စံနမူနာထား၍ ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

၁။ စက္ခုဒသက ကလာပ် အတွင်း၌ တည်ရှိသော ကမ္မဇတေဇာဓာတ်သည် ဥပါဒိဏ္ဍက ကမ္မဇရုပ်၏ အထောက်အပံ့ကို ရရှိသည်ဖြစ်၍ ဦကာလသို့ရောက်ခိုက် သြဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ်အသစ်ကို ဖြစ်စေ၏။ ကမ္မဇ ဥတုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် (ကမ္မဇပစ္စယ) ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တည်း။ ယင်းဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တွင် ပါဝင်တည် ရှိသော - (၈)မျိုးသော ရုပ်တို့တွင် တေဇာဓာတ်လည်း ပါဝင်၏။ ဩဇာလည်း ပါဝင်၏။ ကမ္မပစ္စယ ဥတု သမုဋ္ဌာန်တေဇာဓာတ်နှင့် ကမ္မပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာန်ဩဇာတည်း။

၁။ ယင်း (ကမ္မပစ္စယ) ဥတုသမုဋ္ဌာန်တေဇာဓာတ်ကလည်း ဦကာလသို့ရောက်ခိုက် သြဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ် အသစ်ကို ဖြစ်စေပြန်၏။ **ဥတုပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်** မည်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၂။)

၂။ ယင်း (ကမ္မပစ္စယ) ဥတုသမုဋ္ဌာန်ဩဇာကလည်း ဦကာလသို့ရောက်ခိုက် (အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ဩဇာ၏ အထောက်အပံ့ကို ရသော်) သြဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ်အသစ်ကို ဖြစ်စေပြန်၏။ **ဥတုပစ္စယ အာဟာရ သမုဋ္ဌာန်ရုပ်** မည်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၂။) တစ်နည်းဆိုရသော် **ကမ္မဇဥတုသမုဋ္ဌာနာဟာရဇရုပ်**တည်း။ (မဟာဋီ-၂-၄၀၁။)

ဤကား ကမ္မပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာန် တစ်နည်း ကမ္မဇ ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်မှ ထပ်ဆင့်၍ (၁) ဥတုသမုဋ္ဌာန်, (၂) အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ဟု ရုပ် (၂)မျိုး ဖြစ်ပွားသွားပုံတည်း။ ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ရှုပါ။

တစ်ဖန် အထက်ပါ - အမှတ် (၁) ဖြစ်သော - **ဥတုပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာန်ဩဇမကရုပ်**တွင်လည်း တေဇာ ဓာတ်နှင့် ဩဇာ ပါဝင်လျက်ပင် ရှိပြန်၏။ ယင်းတေဇာဓာတ်ကလည်း သြဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ်အသစ်ကို ဖြစ် စေပြန်၏။ (**ဥတုပစ္စယ**) **ဥတုသမုဋ္ဌာန ဥတုဇရုပ်**တည်း။

ယင်း ဩဇာကလည်း သြဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ်အသစ်ကို ဖြစ်စေပြန်၏။ (**ဥတုပစ္စယ**) **ဥတုသမုဋ္ဌာန အာဟာရဇရုပ်**တည်း။ (မဟာဋီ-၂-၄၀၁။) ဤသို့လျှင် (၄)ကြိမ် (၅)ကြိမ်သော်လည်းကောင်း, ထိုထက် အလွန် သော်လည်းကောင်း ရုပ်ကလာပ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို ဆက်စပ်စေ၏။ ဤနည်းဖြင့် ရုပ်ကလာပ် တစ်ခု အတွင်း၌ တေဇာဓာတ်နှင့် ဩဇာတို့က နှစ်ခွ နှစ်ခွ ခွဲထွက်၍ သြဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ် အသစ်အသစ်တို့ ဖြစ်ပွားသွားပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ရှုပါ။

တစ်ဖန် အထက်ပါ အမှတ် (၂) ဖြစ်သော (ဥတုပစ္စယ အာဟာရသမုဋ္ဌာန် သို့မဟုတ် ကမ္မဇဥတုသမုဋ္ဌာ- နာဟာရဇရုပ်ဟူသော) အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တွင်လည်း တေဇာဓာတ်နှင့် ဩဇာ ပါဝင်လျက် ရှိပြန်၏။ ယင်း တေဇာဓာတ်ကလည်း သြဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ်အသစ်ကိုလည်းကောင်း, ယင်းဩဇာကလည်း သြဋ္ဌမက ရုပ် ကလာပ်အသစ်ကိုလည်းကောင်း ဖြစ်စေပြန်၏။ ဤသို့လျှင် (၄)ကြိမ် (၅)ကြိမ်သော်လည်းကောင်း, ထိုထက် အလွန်သော်လည်းကောင်း ရုပ်ကလာပ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို ဆက်စပ်စေ၏။ ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ရှုပါ။

ဤကား စက္ခုဒသက ကလာပ် တစ်ခု အတွင်း၌ တည်ရှိသော တေဇာဓာတ်ကို အခြေခံ၍ ဥတုသမုဋ္ဌာန် သြဋ္ဌမကရုပ် အာဟာရသမုဋ္ဌာန် သြဋ္ဌမကရုပ်တို့ နှစ်ခွ နှစ်ခွ ဖြာထွက်၍ အဆင့်ဆင့် သြဋ္ဌမကရုပ်တို့ ဖြစ် ပွားသွားပုံတည်း။

တစ်ဖန် ယင်းစက္ခုဒသက ကလာပ်တွင် ပါဝင်တည်ရှိသော ဩဇာကို အကြောင်းခံ၍ အခြေခံ၍ အာဟာရ သမုဋ္ဌာန် သြဋ္ဌမကရုပ် ဥတုသမုဋ္ဌာန် သြဋ္ဌမကရုပ်တို့ နှစ်ခွ နှစ်ခွ ဖြာထွက်၍ ဖြစ်ပွားသွားပုံကိုလည်း ဆက် လက် ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

ယင်း စက္ခုဒသက ကလာပ်၌ ပါဝင်တည်ရှိသော ဩဇာသည် ဌီကာလသို့ရောက်ခိုက် အာဟာရသမုဋ္ဌာန် ဩဇာ၏ အထောက်အပံ့ကို ရရှိသောအခါ ဩဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ်အသစ်ကို ဖြစ်စေပြန်၏။ **အာဟာရပစ္စယ အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ရုပ်** မည်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၁။) တစ်နည်း **ကမ္မပစ္စယ အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ရုပ်** မည်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၉-၂၅၀။)

ယင်း အာဟာရပစ္စယ အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တွင် တေဇောဓာတ်လည်း ပါဝင်ပြန်၏။ ဩဇာလည်း ပါဝင် ပြန်၏။

၁။ ယင်း အာဟာရပစ္စယ အာဟာရသမုဋ္ဌာန် - တေဇောဓာတ်ကလည်း ဌီကာလသို့ရောက်ခိုက် ဩဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ်အသစ်ကို ဖြစ်စေပြန်၏။ **(ကမ္မအာဟာရသမုဋ္ဌာန ဥတုသမုဋ္ဌာန်) = ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်**တည်း။ (မဟာဋီ-၂-၄၀၁။)

၂။ ယင်း အာဟာရပစ္စယ အာဟာရသမုဋ္ဌာန် - ဩဇာကလည်း ဌီကာလသို့ရောက်ခိုက် ဩဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ်အသစ်ကို ဖြစ်စေပြန်၏။ **(ကမ္မအာဟာရသမုဋ္ဌာန အာဟာရသမုဋ္ဌာန်) = အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ရုပ်** တည်း။

တစ်ဖန် ယင်းအထက်ပါ အမှတ် (၁) ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တွင်လည်း တေဇောဓာတ်နှင့် ဩဇာတို့ ပါဝင်လျက် ရှိပြန်၏။ ယင်း တေဇောဓာတ်ကလည်း ဩဋ္ဌမကရုပ်ကို ဖြစ်စေပြန်၏။ ယင်း ဩဇာကလည်း ဩဋ္ဌမကရုပ်ကို ဖြစ်စေပြန်၏။ **(ဥတုပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာန်, အာဟာရပစ္စယ အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ရုပ် အသီးအသီးတည်း။)** ဤနည်း အတိုင်း (၄)ကြိမ် (၅)ကြိမ်သော်လည်းကောင်း, ထိုထက် အလွန်သော်လည်းကောင်း ရုပ်ကလာပ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို ဆက်စပ်စေ၏။ ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ရှုပါ။

တစ်ဖန် ယင်းအထက်ပါ အမှတ် (၂) အာဟာရသမုဋ္ဌာန် ဩဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ်အသစ်တွင်လည်း တေဇောဓာတ်နှင့် ဩဇာတို့ ပါဝင်လျက်ပင် ရှိပြန်၏။ ယင်းတေဇောဓာတ်ကလည်း ဩဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ်အသစ်ကို လည်းကောင်း, ယင်း ဩဇာကလည်း ဩဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ်အသစ်ကိုလည်းကောင်း အသီးအသီး ဖြစ်စေပြန်၏။ ဤသို့လျှင် (၄)ကြိမ် (၅)ကြိမ်သော်လည်းကောင်း, ထိုထက် အလွန်သော်လည်းကောင်း ရုပ်ကလာပ်တို့၏ ဖြစ်စဉ်ကို ဆက်စပ်စေ၏။ ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ရှုပါ။

ဤကား စက္ခုဒသက ကလာပ် တစ်ခု အတွင်း၌ ပါဝင်တည်ရှိသော -

၁။ **တေဇောဓာတ်**ကို အခြေခံ၍ **ဥတုသမုဋ္ဌာန် အာဟာရသမုဋ္ဌာန်**ဟူသော နှစ်မျိုး နှစ်မျိုးသော ဩဋ္ဌမက ရုပ်တို့ နှစ်ခွဲ နှစ်ခွဲ အဆင့်ဆင့် ဖြစ်ပွားပေါ်ပေါက်သွားပုံနှင့် -

၂။ **ဩဇာ**ကို အခြေခံ၍ **ဥတုသမုဋ္ဌာန် အာဟာရသမုဋ္ဌာန်**ဟူသော နှစ်မျိုး နှစ်မျိုးသော ဩဋ္ဌမကရုပ်တို့ နှစ်ခွဲ နှစ်ခွဲ အဆင့်ဆင့် ဖြစ်ပွား ပေါ်ပေါက်သွားပုံတည်း။

စက္ခုဒသက ကလာပ် အတွင်း၌ တည်ရှိသော တေဇောဓာတ်နှင့် ဩဇာတို့မှ ဥတုသမုဋ္ဌာန် အာဟာရ သမုဋ္ဌာန်ဟူသော နှစ်မျိုး နှစ်မျိုးသော ဩဋ္ဌမက ရုပ်တရားများ ဖြစ်ပွားသွားသကဲ့သို့ အလားတူပင် စက္ခုဒ္ဓါရ၌ တည်ရှိသော ကာယဒသကကလာပ်, ဘာဝဒသကကလာပ်, စိတ္တဇအဋ္ဌကလာပ်, ဥတုဇအဋ္ဌကလာပ်, အာဟာရဇအဋ္ဌ ကလာပ်ဟူသော ကလာပ် အသီးအသီး၌ တည်ရှိသော တေဇောဓာတ်နှင့် ဩဇာ အသီးအသီးတို့ကလည်း ဥတုသမုဋ္ဌာန် အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ဟူသော နှစ်မျိုး နှစ်မျိုးသော ဩဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ် အသစ်အသစ်ကို အသီးအသီး အဆင့်ဆင့် ဖြစ်ပေါ်စေပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ရှု၍ သိမ်းဆည်းပါ။ ထိုသို့ ရှုပွား သိမ်းဆည်းရာ၌ ကမ္မရုပ်တို့၏ အထောက်အပံ့, စိတ်၏ အထောက်အပံ့, ဥတု၏ အထောက်အပံ့, အာဟာရ၏ အထောက်အပံ့

ဟူသော ထိုထို အထောက်အပံ့ အကြောင်းတရားတို့က ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ ရုပ်တို့အား ထိုက်သလို ကျေးဇူးပြုပေးပုံ ကိုလည်း ရှေးတွင် ရှင်းပြခဲ့သည့်အတိုင်း သဘောပေါက်အောင် ရှုပွားသိမ်းဆည်းပါလေ။ အဆင့် အကြိမ် အနည်း အများကိုလည်း ရှေးတွင် ရှင်းပြခဲ့သည့်အတိုင်းသာ မှတ်သားပါ။ (စာမျက်နှာ-၆၄၉-၆၅၄ - တို့၌ ကြည့်ပါ။)

ကမ္မပစ္စယ - ခိတ္တဇ - အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ရုပ် - နှလုံးအိမ် အတွင်း၌ တည်ရှိသော ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကို မှီ၍ ဖြစ်သော သမ္ပဋိစ္ဆိင်း သန္တိရဏ တဒါရုံ ဘဝင် စသော ဝိပါက်စိတ်များကြောင့် ဖြစ်သော သြဇဋ္ဌမကရုပ်သည် **ကမ္မပစ္စယ ခိတ္တသမုဋ္ဌာန်ရုပ်** မည်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၉။)

ယင်း ကမ္မပစ္စယ ခိတ္တသမုဋ္ဌာန်ဖြစ်သော သြဇဋ္ဌမကရုပ်တွင် သြဇာ ပါဝင်လျက် ရှိ၏။ ယင်း သြဇာသည် ဌီကာလသို့ ရောက်ရှိခိုက် အာဟာရသမုဋ္ဌာန်သြဇာ၏ အထောက်အပံ့ကို ရရှိသောအခါ သြဇဋ္ဌမက ရုပ် ကလာပ်အသစ်ကို ဖြစ်စေပြန်၏။ **ကမ္မပစ္စယ ခိတ္တအာဟာရသမုဋ္ဌာန်ရုပ်** မည်၏။ (မဟာဇီ-၂-၄၀၁။)

[မှတ်ချက် - ကမ္မပစ္စယ ခိတ္တသမုဋ္ဌာန်သြဇာက သြဇဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ်အသစ်ကို ဖြစ်စေသကဲ့သို့ ကမ္မ ပစ္စယ ခိတ္တသမုဋ္ဌာန် တေဇောဓာတ်ဥတုကလည်း သြဇဋ္ဌမကရုပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သည်သာတည်း။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၀-၂၅၁။)တို့၌ **ခိတ္တပစ္စယ အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ရုပ် - ခိတ္တပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်**တို့ ဖြစ်ပေါ်ပုံကို ဖော်ပြ ထားသည်ကို ထောက်ပါ။ ရှေးတွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီ။]

အထူးသတိပြုရန်

ဤအထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည်ကား ရုပ်ကလာပ် တစ်ခု တစ်ခု အတွင်း၌ ပါဝင်တည်ရှိသော တေဇော ဓာတ်နှင့် သြဇာတို့ကြောင့် ဥတုသမုဋ္ဌာန် အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တို့၏ ရောနှော ပေါင်းစပ်သည်၏ အစွမ်းဖြင့် ရုပ်တရားတို့၏ ဖြစ်ပုံအစဉ်တည်း။ ထိုတွင် ကမ္မဇာဟာရ = ကမ္မဇသြဇာ၏ စွမ်းအင် ထူးခြားမှုကို မဟာဇီကာ ဆရာတော်က အောက်ပါအတိုင်း ဖွင့်ဆိုထား၏။

တတ္ထ ကမ္မဇတော ပဝတ္ထအာဟာရာ ဝိသေသပစ္စယလာဘေ သတိ ယထာဝုတ္တပရိမာဏာဟိ ပဝတ္တိဟိ ဥဒ္ဓမ္မိ ပဝတ္တိယော န ယဇေန္တိတိ န သက္ကာ ဝတ္တိ။ တထာ ဟိ “ဒသ ဒွါဒသ ဝါရေ ပဝတ္တိ” ယဇေတိ”တိ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၁။), “ဧဝံ ဒီပမ္မိ အဒ္ဓါနံ အနုပါဒိန္နပက္ခေ ဌတွာပိ ဥတုသမုဋ္ဌာနံ ပဝတ္တတိ ဧဝါ”တိ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၂။) စ ဝက္ကတိ။ (မဟာဇီ-၂-၄၀၁။)

ထိုအထက်တွင် ဖော်ပြထားသော ဥတုသမုဋ္ဌာန် အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ရုပ် အမျိုးမျိုးတို့တွင် ကမ္မဇရုပ်မှ ဖြစ် ပေါ်လာသော အာဟာရတို့သည် တစ်နည်းဆိုရသော် ကမ္မဇရုပ်ကလာပ်တို့တွင် ပါဝင်သော ကမ္မဇသြဇာတို့သည် နတ်သြဇာ စသည်တို့ကဲ့သို့သော မွန်မြတ်သော အာဟာရသမုဋ္ဌာန်သြဇာတို့၏ အားပေးထောက်ပံ့မှုဟူသော ထူးသောအကြောင်းကို ရခြင်းသည် ရှိခဲ့ပါမူ အကြင် အကြင် ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးကုန်သော (၄)ကြိမ် (၅)ကြိမ် အတိုင်း အရှည် ရှိကုန်သော မပြတ်ဖြစ်သော ရုပ်အစဉ်တို့ထက် ပိုလွန်၍သော်လည်း ရုပ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်း အစဉ်တို့ကို မဆက်စပ်စေကုန်ဟု ဆိုခြင်းငှာ မတတ်ကောင်းသည်သာတည်း။ မှန်ပေသည် -

“(၁၀)ကြိမ် (၁၂)ကြိမ်သော အာဟာရပစ္စယ အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းအစဉ်ကို ဆက်စပ်စေ၏” (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၁။) ဟူ၍လည်းကောင်း၊

“ဤသို့လျှင် ရှည်စွာသော ကာလပတ်လုံးလည်း အနုပါဒိန္န အပ္ပိအစု၌ တည်၍သော်လည်း ဥတုပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာန် သြဇဋ္ဌမကရုပ်အစဉ်ကို ဖြစ်စေသည်သာလျှင်တည်း” (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၂။) - ဟူ၍လည်းကောင်း ဖွင့်ဆိုပေလတ္တံ့။ (မဟာဇီ-၂-၄၀၁။)

ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

ဤ ဥတုပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တို့၏ အနုပါဒိန္န အဖို့အစု၌ တည်၍ သြဇဋ္ဌမကရုပ်တို့ကို ဖြစ်စေပုံကို စာမျက်နှာ - ၆၉၂ - စသည်၌ ကြည့်ပါ။

ဒွါရ (၆) ပါး - (၆) ဌာန

စက္ခုဒွါရ၌ ကမ္မဇရုပ်ကလာပ် စိတ္တဇရုပ်ကလာပ် ဥတုဇရုပ်ကလာပ် အာဟာရဇရုပ်ကလာပ်များကို ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် ရူပားသိမ်းဆည်းပုံ စနစ်များကို ရှင်းလင်း တင်ပြပြီး ဖြစ်ပေသည်။ စက္ခုဒွါရမျက်စိ၌ အမျိုးအစားအားဖြင့်သာ ရုပ်ကလာပ် အမျိုးအစား (၆)မျိုးဟု ဖော်ပြခြင်း ဖြစ်သည်။ တစ်မျိုး တစ်မျိုး၌ကား ရုပ်ကလာပ် အရေအတွက်ပေါင်း များစွာရှိမည် ဖြစ်သည်။ သို့သော် တူရာကို ပေါင်းစု၍ ရုပ်ကလာပ် အမျိုးအစား (၆)မျိုး ရုပ်အမျိုးအစား (၅၄)ဟု ရေတွက်၍ ပြခြင်း ဖြစ်သည်။ အထက်တွင် မှာကြားခဲ့ဖူးသည့်အတိုင်း ကမ္မဇ ရုပ်ကလာပ်တို့တွင် ဇီဝိတလျှင် (၉)ခုမြောက်ရှိသော ဇီဝိတနဝက ကလာပ်လည်း အကျိုးဝင်လျက် ရှိသည်ကို သဘောပေါက်ပါ။ ကျန် (၅)ဒွါရတို့၌လည်း နည်းတူ သဘောပေါက်ပါ။

စက္ခုဒွါရ၌ ရူပားပုံ နည်းစနစ်ကို သဘောပေါက်ပါက နား၊ နှာ၊ လျှာ၊ ကိုယ်၊ နှလုံးဟူသော ကျန် (၅)ဒွါရ တို့၌လည်းကောင်း၊ (၄၂)ကောဋ္ဌာသတို့၌လည်းကောင်း ရူပား သိမ်းဆည်းပုံများကို သဘောပေါက်နိုင်ပြီ ဖြစ်ပေ သည်။ နည်းမှီ၍ ရူပား သိမ်းဆည်းပါလေ။

အကြံပေးချက်

ရှေးဦးစွာ (၆)ဒွါရ၌ တည်ရှိသော ရုပ်တရားတို့ကိုသာ သိမ်းဆည်းပါ။ ထိုသို့ သိမ်းဆည်းရာ၌ -

- ၁။ ကမ္မဇရုပ်များကို (၆)ဒွါရလုံး၌ ရှေးဦးစွာ သိမ်းဆည်းပါ။
- ၂။ ထိုနောင် စိတ္တဇရုပ်များကို (၆)ဒွါရလုံး၌ သိမ်းဆည်းပါ။
- ၃။ ထိုနောင် ဥတုဇရုပ်များကို (၆)ဒွါရလုံး၌ သိမ်းဆည်းပါ။
- ၄။ ထိုနောင် အာဟာရဇရုပ်များကို (၆)ဒွါရလုံး၌ သိမ်းဆည်းပါ။

ဤကဲ့သို့ သိမ်းဆည်းပါက ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တို့အား သင်ပြရာ၌လည်း လွယ်ကူ၍ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ် တို့အနေဖြင့် ရူပား သိမ်းဆည်းရသည်မှာလည်း လွယ်ကူချောမောသည်ကို တွေ့ရပေသည်။ အစပိုင်းတွင်ကား ဥတုဇရုပ်နှင့် အာဟာရဇရုပ်တို့ကို တစ်ခါတည်းဖြင့် စုံအောင်ကား မရှုနိုင်သေးပါ။ တစ်စတစ်စ တိုး၍ တိုး၍ သာ သင်ပြပေးရ၏။ တစ်စတစ်စ တိုး၍ တိုး၍သာ ရူပား သိမ်းဆည်းရ၏။ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဥတုဇရုပ်နှင့် အာဟာရဇရုပ်တို့မှာ နှစ်ခွ နှစ်ခွ ဖြစ်ပွားလာတတ်သဖြင့် ဥတုဇရုပ်သက်သက် အာဟာရဇရုပ် သက်သက်ကို ရူပား သိမ်းဆည်းတတ်ပြီးပါမှ နှစ်ခွ နှစ်ခွ ပွားပုံကို တစ်ဆင့်တက်၍ ရူပား သိမ်းဆည်းပါ။

ဤ ဒွါရ (၆)ပါး = (၆)ဌာနတို့ဝယ် -

၁။ စက္ခုဒွါရ၌ -	ရုပ်ကလာပ် (၆)မျိုး၊ ရုပ်အမျိုးအစား (၅၄)မျိုး၊
၂။ သောတဒွါရ၌ -	ရုပ်ကလာပ် (၆)မျိုး၊ ရုပ်အမျိုးအစား (၅၄)မျိုး၊
၃။ ယာနဒွါရ၌ -	ရုပ်ကလာပ် (၆)မျိုး၊ ရုပ်အမျိုးအစား (၅၄)မျိုး၊
၄။ ဇိဝှဒွါရ၌ -	ရုပ်ကလာပ် (၆)မျိုး၊ ရုပ်အမျိုးအစား (၅၄)မျိုး၊
၅။ ကာယဒွါရ၌ -	ရုပ်ကလာပ် (၅)မျိုး၊ ရုပ်အမျိုးအစား (၄၄)မျိုး၊
၆။ မနောဒွါရ၏မှီရာ နှလုံးအိမ်၌ -	ရုပ်ကလာပ် (၆)မျိုး၊ ရုပ်အမျိုးအစား (၅၄)မျိုး -

ဤရုပ်တရားတို့ကို ရူပာ သိမ်းဆည်းခြင်း လုပ်ငန်းရပ်ကို ရှေးတွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အကွက်စေ့အောင် ရူပာ သိမ်းဆည်းပါ။ အထူးသဖြင့် ဥတုဇရပ်နှင့် အာဟာရဇရပ်တို့ကား ကမ္မဇရပ်နှင့် စိတ္တဇရပ်တို့ အရေအတွက် များလျှင် များသလို ပို၍ ပို၍ အဆပေါင်းများစွာ တိုးပွား၍ ဖြစ်နေကြသဖြင့် အကွက်စေ့အောင် စေ့စပ် သေ-ချာစွာ သိမ်းဆည်း ရူပာလေရာသည်။ (၆)ဒွါရတို့၌ ရုပ်တရားတို့ကို အကွက်စေ့အောင် ကျေကျေနပ်နပ် အားရ ပါးရ သိမ်းဆည်းမှု အောင်မြင်ပြီးသောအခါ (၄၂)ကောဋ္ဌာသတို့၌လည်း ရုပ်တရားတို့ကို ဆက်လက်၍ သိမ်းဆည်း ရူပာပါလေ။ ကာယဒွါရ = ကိုယ်ဌာနကိုပင် တစ်ဖန် (၄၂)ပုံ ပုံ၍ ရုပ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းသော စနစ်ပင် ဖြစ်သည်။

ရုပ်တရားဟု သိမ်းဆည်းပါ

သော သဗ္ဗာနိပိ တာနိ ရူပနုလက္ခဏေန ဧကတော ကတွာ “ဧတံ ရူပ”န္တိ ပဿတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၂၃။)

ဤအပိုင်းတွင်ကား တစ်ဒွါရ တစ်ဒွါရ၌ (၅၄)မျိုး သို့မဟုတ် (၄၄)မျိုးသော ရုပ်တရားတို့ကို တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီ ဉာဏ်ဖြင့် ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ သိမ်းဆည်းပြီးသောအခါ ယင်း (၅၄)မျိုးသော ရုပ်တရားတို့ကို သို့မဟုတ် (၄၄)မျိုးသော ရုပ်တရားတို့ကို တစ်ဒွါရစီ ခြုံငုံ၍ - ယင်း ရုပ်တရားတို့၏ အပူ အအေး စသော ဆန့်ကျင်ဘက် အကြောင်းတရားတို့ကြောင့် ဖောက်ပြန်တတ်သော အနက်သဘောကို အာရုံယူ၍ -

“ဤကား ရုပ်တရား”ဟုလည်းကောင်း၊ သို့မဟုတ်

“ရုပ်တရား ရုပ်တရား”ဟုလည်းကောင်း ရူပါ သိမ်းဆည်းပါ။

(၆)ဒွါရလုံးရှိ ရုပ်အားလုံးကို ခြုံငုံ၍ ရှုနိုင် သိမ်းဆည်းနိုင်သောအခါ၌လည်း “ရုပ်တရား ရုပ်တရား”ဟုပင် နည်းတူ သိမ်းဆည်းပါ။

(၄၂) ကောဠာသ - ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်း အကျယ်နည်း

ပထဝီဓာတ်လွန်ကဲသော ပထဝီကောဠာသ (၂၀)

တစ ပဉ္စက

၁။ ကေသာ	= ဆံပင်	= ၄၄
၂။ လောမာ	= မွေးညင်း	= ၄၄
၃။ နခါ	= ခြေသည်း လက်သည်း	= ၄၄
၄။ ဒန္တာ	= သွား	= ၄၄
၅။ တစော	= အရေ (အရေထူ+အရေပါး)	= ၄၄

(၄၄) မျိုးသော ရုပ်

ဤဆံပင် စသည်၌ (၄၄)မျိုးသော ရုပ်တရားတို့ဟူသည်ကား -

၁။ ကာယဒသကကလာပ်	= ၁၀
၂။ ဘာဝဒသကကလာပ်	= ၁၀
၃။ စိတ္တဇအဋ္ဌကလာပ်	= ၈
၄။ ဥတုဇအဋ္ဌကလာပ်	= ၈
၅။ အာဟာရဇအဋ္ဌကလာပ်	= ၈
အားလုံးပေါင်းသော်	<u>၄၄</u>

အောက်တွင် ဆက်လက်ဖော်ပြမည့် ကောဠာသတို့၌ (၄၄)မျိုးဟု ဖော်ပြလျှင် အထက်ပါ (၄၄)မျိုးသော ရုပ်တရားတို့ကိုပင် ဆိုလိုကြောင်း သဘောပေါက်ပါ။

ဝက္က ပဉ္စက

၆။ ဗံသံ	= အသား	= ၄၄
၇။ နှာရု	= အကြော	= ၄၄
၈။ အဋ္ဌိ	= အရိုး	= ၄၄
၉။ အဋ္ဌိမိဉ္စ	= ရိုးတွင်းခြင်ဆီ	= ၄၄
၁၀။ ဝက္ကံ	= အညှို့ = ကျောက်ကပ်	= ၄၄

ပပ္ဖါသ ပဉ္စက

၁၁။ ဟဒယံ	= နှလုံး	= ၄၄
၁၂။ ယကနံ	= အသည်း (အသဲ)	= ၄၄
၁၃။ ကိလောမကံ	= အမြွေး	= ၄၄
၁၄။ ပိဟကံ	= အဖျဉ်း = သရက်ရွက်	= ၄၄
၁၅။ ပပ္ဖါသံ	= အဆုပ်	= ၄၄

ကိလောမကံ - ဤ၌ ကိလောမကံ = အမြွေးသည် ဖုံးလွှမ်းသော အမြွေး၊ မဖုံးလွှမ်းသော အမြွေးဟု နှစ်မျိုး ရှိ၏။ ဖုံးလွှမ်းတတ်သော အမြွေးကား ခန္ဓာကိုယ်၏ အထက်ပိုင်းအရပ်၌ ဖြစ်ပေါ်လျက် ရှိ၏။ မဖုံးလွှမ်း တတ်သော အမြွေးကား ခန္ဓာကိုယ်၏ အထက်ပိုင်း အောက်ပိုင်းဟူသော နှစ်မျိုးလုံးသော အရပ်တို့၌ ဖြစ်ပေါ် လျက် ရှိ၏။ ဖုံးလွှမ်းတတ်သော အမြွေးကား နှလုံးသားကိုလည်းကောင်း၊ အညှို့ = ကျောက်ကပ်ကိုလည်းကောင်း ဖုံးလွှမ်း၍ တည်နေ၏။ မဖုံးလွှမ်းတတ်သော အမြွေးကား အရေထူ၏ အောက်အဖို့မှ အသားကို ဖွဲ့ယှက် မြွေး- ရစ်၍ တည်နေ၏။ အရေထူနှင့် အသားကို ကပ်သွားအောင် စပ်ပေးသော ကော်တစ်မျိုး ဖြစ်သည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂- ၂၄၈-၂၄၉။) ထို အမြွေး နှစ်မျိုးလုံး၌ ရုပ် (၄၄)မျိုးစီ ရှိကြသည်။

မတ္ထလုဂီ ပဉ္စက

၁၆။ အန္တ	= အူမ	= ၄၄
၁၇။ အန္တဂုဏံ	= အူသိမ် (အူထုံး = အူချည်ကြိုး)	= ၄၄
၁၈။ ဥဒရိယံ	= အစာသစ်	= ၈
၁၉။ ကရိသံ	= အစာဟောင်း	= ၈
၂၀။ မတ္ထလုဂီ	= ဦးကျောက်	= ၄၄

အစာသစ် အစာဟောင်းတို့၌ တေဇောဓာတ် = ဥတုကြောင့်ဖြစ်သော ဥတုဇအဋ္ဌကလာပ တစ်မျိုးသာ ရှိသဖြင့် ရုပ်ပရမတ်တရား (၈)မျိုးဟု အထက်၌ ဖော်ပြထားပါသည်။ ဤကောဋ္ဌာသ (၂၀)တို့ကား ပထဝီဓာတ် လွန်ကဲနေသော ပထဝီကောဋ္ဌာသတို့တည်း။

အန္တဂုဏန္တိ အန္တဘောဂဋ္ဌာနေသူ ဗန္ဓနံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၅၀။) ခွေထားသော ခြေသုတ်ကြိုးဝန်း၏ အကြား၌ ထိုခြေသုတ်ကြိုးဝန်းကို ချုပ်စပ်၍ တည်သော ကြိုးသေးကဲ့သို့ (၂၁)ခုသော အူခွေတို့၏ အကြား၌ ထိုအူခွေ တို့ကို မလျှော့ကျအောင် ချုပ်စပ်၍ တည်နေသော အူသိမ် = အူချည်ကြိုးသည် အန္တဂုဏတည်း။ (အစာသွား လမ်းကြောင်းကား မဟုတ်ပေ။) အကြောင်းကား - **အန္တ** = **အူမ** - အရ ရေမျိုအစ ဝစ္စမဂ် = ကျင်ကြီးပေါက် အဆုံးရှိသော အစာသွားရာ လမ်းတစ်လျှောက်လုံးကို သိမ်းကျုံး၍ ယူထားသောကြောင့် ဖြစ်၏။

(ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၄၉-၂၅၀ - ကြည့်။)

အာပေါဓာတ်လွန်ကဲသော အာပေါကောဋ္ဌာသ (၁၂) မျိုး

မေဒ ဆက္က

၁။ ပိတ္တံ	= သည်းခြေ	= ၄၄
၂။ သေမှံ	= သလိပ်	= ၄၄
၃။ ပုဗ္ဗော	= ပြည်	= ၈
၄။ လောဟိတံ	= သွေး	= ၄၄
၅။ သေဒေါ	= ချွေး	= ၁၆
၆။ မေဒေါ	= အဆီခဲ	= ၄၄

သည်းခြေ - ဗဒ္ဒသည်းခြေ = အအိမ်သည်းခြေ၊ အဗဒ္ဒသည်းခြေ = အရည်သည်းခြေဟု သည်းခြေ နှစ်မျိုး ရှိ၏။ အအိမ်သည်းခြေမှာ အသည်း နှလုံးတို့၏ အကြားတွင်ရှိ၍ အရည်သည်းခြေမှာ တစ်ကိုယ်လုံး၌ အနှံ့အပြား တည်ရှိ၏။ ယင်း အရည်သည်းခြေဟူသည် ခါးသော အရသာရှိသော အရည်ဓာတ်များတည်း။

ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

အာပေါဓာတ်လွန်ကဲသော ရုပ်ကလာပ်တို့၏ အပေါင်းအစုသာတည်း။ ယင်းသည်းခြေ နှစ်မျိုးလုံး၌ ရုပ်သဘောတရား (၄၄)မျိုးစီ ရှိကြ၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၅၂။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၂၃ - ကြည့်။)

မြည် - ဝက်ခြံ အနာစိမ်း စသည့် အနာတစ်ခုခုရှိရာ ဒွါရ၌သာ တည်ရှိ၏။ တေဇောဓာတ်ဥတုကြောင့်သာ ဖြစ်သော ဥတုဇရုပ် ဖြစ်သဖြင့် ရုပ်ကလာပ် တစ်ခု တစ်ခု၌ ရုပ်ပရမတ်တရား (၈)မျိုးစီသာ ရှိသည်။

သွေး - အသည်းနှလုံး အူ စသည်တို့၏ ပတ်ဝန်းကျင်၌ အိုင်နေသော (သန္နိစိတလောဟိတ) သွေးတစ်မျိုး၊ အကြောအတွင်း၌ တည်ရှိ၍ တစ်ကိုယ်လုံးသို့ အနံ့အပြား သွားလာလည်ပတ်နေသော (သံသရဏလောဟိတ) သွေးတစ်မျိုးဟု ပေါင်း သွေး နှစ်မျိုး ရှိသည်။ တစ်မျိုးစီ၌ (၄၄)မျိုးစီသော ရုပ်တရားများ အသီးအသီး ရှိသည်။

ချွေး - ချွေးကား စိတ်ကြောင့်လည်း ဖြစ်၏။ စိတ္တဇဩဋ္ဌမကရုပ်များတည်း။ တေဇောဓာတ် ဥတုကြောင့်လည်း ဖြစ်၏။ ဥတုဇဩဋ္ဌမကရုပ်များတည်း။ သို့အတွက် ရုပ် (၁၆)မျိုး ရှိသည်။

မုတ္တ ဆက္က

၇။ အဿု	= မျက်ရည်	= ၁၆
၈။ ဝဿ	= ဆီကြည်	= ၄၄
၉။ ခေဠော	= တံတွေး	= ၁၆
၁၀။ သိယံနိကာ	= နှပ်	= ၁၆
၁၁။ လသိကာ	= အစေး	= ၄၄
၁၂။ မုတ္တံ	= ကျင်ငယ်	= ၈

မျက်ရည် - မျက်ရည်ကား စိတ်ကြောင့်လည်း ဖြစ်၏။ တေဇောဓာတ်ဥတုကြောင့်လည်းဖြစ်၏။ စိတ္တဇအဋ္ဌကလာပ် ဥတုဇအဋ္ဌကလာပ်ဟူသော ရုပ် (၁၆)မျိုးတို့တည်း။

ဆီကြည် - လက်ဆီ ခြေဆီ မျက်နှာဆီ စသည်သည် ဆီကြည် မည်၏။ ရုပ် (၄၄)မျိုးတို့တည်း။

တံတွေး - နှပ် - တံတွေး-နှပ်တို့ကား စိတ်ကြောင့်လည်း ဖြစ်၏။ ဥတုကြောင့်လည်း ဖြစ်၏။ စိတ္တဇအဋ္ဌကလာပ် ဥတုဇအဋ္ဌကလာပ် နှစ်မျိုး - ရုပ်သဘောတရား (၁၆)မျိုးစီ ရှိကြ၏။

အစေး - တံတောင်ဆစ် ခူးဆစ်စသည့် ကွေးသည့် ဆန့်သည့် အရိုးအဆစ်တို့၏ အကြား၌ တည်ရှိသော စက်ဆီကဲ့သို့သော ခွဲပျစ်သော အဆီ တစ်မျိုးတည်း။ ရုပ်သဘောတရား (၄၄)မျိုးတို့တည်း။

တေဇောဓာတ်လွန်ကဲသော တေဇောကောဋ္ဌာသ (၄) မျိုး

၁။ သန္တပ္ပနတေဇော	= တစ်ရက်ခြား ဖျားခြင်း စသည်ဖြင့် ပြင်းထန်စွာ ပူလောင်သောတေဇော	= ၃၃
၂။ ဇီရဏတေဇော	= အိုစေ ရင့်ကျက်စေ ဆွေးမြည့်စေသော ပူလောင်သောတေဇော	= ၃၃
၃။ ချာဟတေဇော	= ထက်ဝန်းကျင် ပူလောင်သောတေဇော	= ၃၃
၄။ ပါစကတေဇော	= အစာကို ကြေကျက်စေတတ်သော ပူလောင်သောတေဇော	
	= ဇီဝိတနဝက ကလာပ်	= ၉

ဤတေဇောကောဋ္ဌာသ (၄)မျိုးကား ပထဝီကောဋ္ဌာသ အာပေါကောဋ္ဌာသတို့ကဲ့သို့ ကောဋ္ဌာသ ပုံသဏ္ဌာန် မရှိပေ။ တေဇောဓာတ်၏ သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင် လွန်ကဲနေသော မကြည်သော ရုပ်ကလာပ်အမှုန်များသာ

ဖြစ်သည်။ (၃၃)မျိုးသော ရုပ်တရားတို့မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်၏။

၁။ ဇီဝိတနဝကကလာပ်	= ၉
၂။ စိတ္တဇအဋ္ဌကလာပ်	= ၈
၃။ ဥတုဇအဋ္ဌကလာပ်	= ၈
၄။ အာဟာရဇအဋ္ဌကလာပ်	= ၈
အားလုံးပေါင်းသော်	<u>၃၃</u>

ဤ၌ ဇီဝိတနဝက ကလာပ်ဟူသည်မှာ ဇီဝိတလျှင် (၉)ခုမြောက်ရှိသော မကြည်သော ရုပ်ကလာပ်အမှုန် ဖြစ်သည်။ အတိတ်က ကံကြောင့် ဖြစ်သည့် ကမ္မဇရုပ်များသာတည်း။ ပါစကတေဇောဓာတ်ကား အစာအိမ် ဝန်းကျင် စသည်၌ တည်ရှိသော အစာကို ကြေကျက်စေတတ်သော အစာကို ချက်ပေးသော ဥဒရဂ္ဂိခေါ်သည့် ကမ္မဇဝမ်းမီးတည်း။ ဇီဝိတနဝက ကလာပ်ရုပ်တွင် ပါဝင်သော တေဇောဓာတ်ပင်တည်း။ သို့အတွက် ပါစက တေဇောကောဋ္ဌာသ၌ ဇီဝိတနဝက ကလာပ်ရုပ် တစ်မျိုးသာ ရှိသည်။

ဝါယောဓာတ်လွန်ကဲသော ဝါယောကောဋ္ဌာသ (၆) မျိုး

၁။ ဥဒ္ဓင်္ဂမာ ဝါတာ	= အထက်သို့ ဆန်တက်သော လေ	= ၃၃
၂။ အဓောဂမာ ဝါတာ	= အောက်သို့ စုန်ဆင်းသော လေ	= ၃၃
၃။ ကုစ္ဆိသယာ ဝါတာ	= ဝမ်းဗိုက်အတွင်း အူအပြင်ဘက်၌ တည်ရှိသောလေ	= ၃၃
၄။ ကောဋ္ဌာသယာ ဝါတာ	= အူအတွင်း၌ တည်ရှိသော လေ	= ၃၃
၅။ အင်္ဂမင်္ဂါနုသာရိနော ဝါတာ	= ကိုယ်အင်္ဂါကြီးငယ်သို့ အစဉ်လျှောက်သော အကြော အတွင်း၌ တည်ရှိသော လေ	= ၃၃
၆။ အဿာသော ပဿာသော	= ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ	= ၉

ဧတ္ထ စ ပုရိမာ ပဉ္စ စတုသမုဋ္ဌာနာ။ အဿာသပဿာသာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၃၄၅-၃၄၆။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာ၏ ဖွင့်ဆိုချက်အတိုင်း ဥဒ္ဓင်္ဂမာ ဝါတာမှ အင်္ဂမင်္ဂါနုသာရိနော ဝါတာတိုင်အောင် (၅)မျိုးသော ဝါယောကောဋ္ဌာသတို့၌ -

၁။ ဇီဝိတနဝကကလာပ်	= ၉
၂။ စိတ္တဇအဋ္ဌကလာပ်	= ၈
၃။ ဥတုဇအဋ္ဌကလာပ်	= ၈
၄။ အာဟာရဇအဋ္ဌကလာပ်	= ၈
အားလုံးပေါင်းသော်	<u>၃၃</u> မျိုးသော ရုပ်တို့တည်း။

အဿာသ-ပဿာသကား စိတ္တဇသဒ္ဓနဝက ကလာပ် = စိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော အသံလျှင် (၉)ခုမြောက် ရှိသော ရုပ်ကလာပ် တစ်မျိုးတည်း။ (ရုပ်အတုတို့နှင့် ရောနှောနေသော သဒ္ဓလဟုတာဒိဒ္ဓါဒသက ကလာပ်ကို နောက်တွင် ကြည့်ပါ။)

(၄၂) ကောဠာသတို့၌ ရှုပ် ခနစ်များ

ဆံပင် — ဆံပင်ကို ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းလမ်းမှ ရှုပွားရာ၌ အသားအတွင်းသို့ ဝင်နေသည့်အပိုင်းကို ဦးစားပေး၍ ယင်းဆံပင်၌ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို မြင်အောင် စိုက်ရှုပါ။ အသားမှ လွတ်နေသော အစိတ်အပိုင်းတို့၌ ကာယဒဿက ကလာပ်ရုပ်များ ယေဘုယျအားဖြင့် မတည်ရှိကြသောကြောင့် ဖြစ်၏။ သို့အတွက် အသားထဲသို့ စိုက်ဝင်နေသော ဆံပင်၌ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို မြင်အောင် စိုက်ရှုပါ။ ရုပ်ကလာပ်အမှုန်များ ဖြစ်လာသောအခါ ရုပ်ကလာပ် (၅)မျိုး ရုပ်အမျိုးအစား (၄၄)မျိုးတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ ရှုပါ။ အကယ်၍ ဆံပင်၌ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် စိုက်၍ ရှုလိုက်ရုံမျှဖြင့် ရုပ်ကလာပ်အမှုန်များ မဖြစ်ဘဲ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ အတုံးအခဲ အစုအပုံကိုသာ ဉာဏ်ဖြင့် တွေ့နေသော် ယင်း အတုံးအခဲ၌ လင်းရောင်ခြည်စွမ်းအင် အကူအညီဖြင့် အာကာသဓာတ်ကို မြင်အောင် ဆက်၍ ရှုပါ။ ရုပ်ကလာပ်အမှုန်များကို တွေ့ရှိမည် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုနောင် (၄၄)မျိုးသော ရုပ်တရားတို့ကို ဆက်လက်၍ ဉာဏ်ဖြင့် ခွဲခြားစိတ်ဖြာလျက် ရှုပွား သိမ်းဆည်းပါ။ မွေးညင်း၌လည်း နည်းတူပင် မှတ်ပါ။

ခြေသည်း လက်သည်းတို့၌ အသားနှင့် ဆက်စပ်နေသောအပိုင်း အသားထဲသို့ ဝင်နေသော အပိုင်းတို့ကို ဦးစားပေး၍ ရှုပါ။ အသားမှ လွတ်နေသောအပိုင်းတို့၌ ကာယအကြည်ဓာတ်များ မရှိသဖြင့် ကာယဒဿက ကလာပ်တို့ကို ရှာဖွေရာ၌ အခက်အခဲများစွာ ရှိနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်၏။

ကျန်ကောဠာသတို့၌လည်း မိမိ ရှုပွား သိမ်းဆည်းလိုသော ကောဠာသကို ဦးစွာ ဉာဏ်ရောင်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်၍ ထိုကောဠာသကို မြင်တွေ့ပြီးသောအခါမှ ယင်းကောဠာသ၌ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို မြင်အောင် ရှုပါ။ ရုပ်ကလာပ်အမှုန်များကို တွေ့သောအခါမှ အထက်တွင် ဖော်ပြထားခဲ့သည့်အတိုင်း ရုပ်ကလာပ်များကို ဓာတ်ခွဲလျက် ရုပ်ပရမတ်တရားတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူပါ။ သိမ်းဆည်းပါ။

သည်းခြေ-သွေးတို့၌ နှစ်မျိုး နှစ်မျိုးစီ ရှိကြသဖြင့် နှစ်မျိုးလုံး၌ပင် (၄၄)မျိုးစီသော ရုပ်ပရမတ်တရားများကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်၍ သိမ်းဆည်းပါ။

တေဇောကောဠာသ — တေဇောဓာတ်၏ သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင် လွန်ကဲနေသော တေဇောကောဠာသ ရုပ်များကို ရှုရာ၌ ပုံသဏ္ဌာန် မရှိသော ကောဠာသသာ ဖြစ်သဖြင့် တေဇောဓာတ်၏ သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင် လွန်ကဲနေသော ရုပ်ကလာပ်တို့ကိုသာ ရှာဖွေ၍ ရှုရမည် ဖြစ်သည်။ သန္တပ္ပနတေဇော ချာဟတေဇောဓာတ်တို့ကို ရှုရာ၌ မထင်မရှား ဖြစ်နေပါက အတိတ်ဘက်သို့ ဉာဏ်ကို တစ်စတစ်စ စေလွှတ်၍ ဖျားဖူးသည့် အချိန်အခါက ဖြစ်ခဲ့သော ရုပ်တို့ကို ပြန်၍ သိမ်းဆည်း ရှုပွားကြည့်ပါ။ သဘောပေါက်လာတတ်ပါသည်။

ဝါယောကောဠာသ — ဝါယောဓာတ်၏ သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင် လွန်ကဲနေသော ဝါယောကောဠာသတို့ကို ရှုပွား သိမ်းဆည်းရာ၌ ရှေးဦးစွာ မိမိ ရှုပွား သိမ်းဆည်းလိုသော လေကို လင်းရောင်ခြည်စွမ်းအင် အကူအညီဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်ပါ။ ထိုနောင် ယင်းလေ၏ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို မြင်အောင် စ၍ သိမ်းဆည်းပါ။ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ အတုံးအခဲသဘောကို မြင်အောင် ရှုပါ။ ဤအပိုင်းတွင်ကား ရုပ်ကလာပ်အမှုန်များကို လွယ်လွယ်ကူကူပင် တွေ့မြင်တတ်ပါသည်။ မတွေ့ဖြစ်နေပါက ထိုဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ အတုံးအခဲ အစုအပုံ၌ အာကာသဓာတ်ကို မြင်အောင် စိုက်ရှုလိုက်ပါက ရုပ်ကလာပ်အမှုန်များကို စတင်တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။ ထိုနောင် ရုပ်ကလာပ်များကို ဓာတ်ခွဲလျက် ရုပ်ပရမတ်သဘောတရားတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူပါ။ သိမ်းဆည်းပါ။ အထက်သို့ ဆန်တက်သောလေ၊ အောက်သို့ စုန်ဆင်းသောလေ စသည့် ထိုထိုလေတို့၌ ရုပ်ပရမတ် သဘောတရားတို့